

E 1X06
F-1868

71

AZ ÉPÍTŐIPARI TUDOMÁNYOS EGYESÜLET FOLYÓIRATA * 1967. 1.

1658

MAGYAR
ÉPÍTŐ-
IPAR

Főszerkesztő: LUX LÁSZLÓ

A szerkesztő bizottság tagjai: Bonta József, Farkas László, Gádoros Lajos,
Gnädig Béla, Gyengő Tibor, Hergár Viktor, Katona József, Rudnai József,
Veszelák Róbert

Szerkesztő: Rojkó Ervin

Szerkesztőség: Budapest V., Deák Ferenc utca 10. Telefon: 181-041.

Megjelenik havonként

Előfizetés egy évre: 96,— Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Szemelvények az 1966. évi építkezésekből 1

СОДЕРЖАНИЕ

Отрывки из строительства 1966 года 1

INHALTSVERZEICHNIS

Auswahl der Bauten im Jahre 1966 1

CONTENTS

Selections from the constructions of the year 1966 1

SOMMAIRE

Prémices des constructions de l'année 1966 1

MAGYAR ÉPÍTŐIPAR

Főszerkesztő: Lux László. Szerkesztő: Rojkó Ervin

Kiadja: a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin körút 9—11.

Telefon: 221-293

Felelős kiadó: Sala Sándor

67.1., 3093 Révai Nyomda, Budapest V., Vadász utca 16.

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a Posta Központi Hírlapirodánál
(Bpest V., József nádor tér 1. Telefon: 180-850) és bármely postahivatalnál.
Előfizetési díj negyed évre: 24, Ft, fél évre 48,— Ft. Egyes szám ára 8,— Ft.

Csekkszámlaszám: egyéni: 61,252, közületi: 61,066, vagy átutalás az
MNB 8. sz. folyószámlájára.

Index: 25,533

Szemelvények az 1966. évi építkezésekből

Budapesten és vidéken az 1966. év folyamán készült lakóházak, iskolák, kollégiumok, szállodák, gyárak, közművek, kereskedelmi és vendéglátóipari létesítmények egy részét ismertetjük ebben a számban.

Budapest-Kelenföld, házigyári panelszerkezetű középmagas lakóházak

Bp. Kelenföld, házgyári panelszerkezetű középmagas lakóházak

Tervezővállalat: ÉM TÍPUSTERVEZŐ INTÉZET

Építész: Csordás Tibor és Árkai István

Statikus: Gilyén Jenő, munkatárs: Krupics Mihály

Épületgépész: Oravecz Béla, Csavarga Miklós, Sinka Pál, Szántó Miklós

Szereléstechológia: Zsótér Pál

Alapozási terv: Szilávik Tibor (LAKÓTERV)

A lakótelep generáltervezője: Jakab Zoltán (LAKÓTERV)

Beruházó vállalat: Fővárosi Építőipari Beruházási Vállalat

Generálkivitelező vállalat: ÉM 43. sz. Állami Építőipari Vállalat

Főépítészvezető: Pekár Sándor

Az L. 110. jelű épület építési időtartama:

a) Földmunka, alapozás, víznyomás elleni szigetelés, monolit alagsor: 1965. július—1966. január.

b) Elemszerelés, épületgépészet, szakipar: 1966. február 28-tól—1966. szeptember 30-ig.

Az épület főbb adatai:

Szekciók száma: 6

Szintek száma: alagsor + földszint + 9 emelet

Az épület beépített térfogata: 42 140 m³.

Lakások száma: 180 db

Átlagos lakásterület: 53,54 m²

Átlagos lakóterület: 39,27 m².

Lakásmegosztás: 5 db 1 szobás (2 fős, lakásalapterület 32,96 m²)

16 db 1½ szobás (3 fős, lakásalapterület 33,12 m²)

82 db 2 szobás (4 fős, lakásalapterület 48,55 m²)

76 db 3 szobás (6 fős, lakásalapterület 64,85 m²)

Adaptált típus tervdokumentáció szerinti építési költség 33 378 000,— forint. Átlagos lakásköltség: 185 400,— Ft.

Normán felüli helyiségek: 20 db gépkocsitároló.

Az L. 110. jelű épület a kelenföldi 8500 lakásos új lakótelep első létesítménye, egyben a szovjet berendezéssel működő I. sz. Budapesti Házgyár termékeivel épített első középmagas lakóház.

Az alaprajzi rendszert és a lakások kialakítását lényegesen meghatározták a technológiai és szerkezeti kötöttségekből származó paraméterek. Az építészeti tervezés a következő feltételeket kívánta kielégíteni:

— az épület megfelelő arányban tartalmazza az alapvetően szükséges (3—4—6 fős) lakásfajtákat;

— első típustervként *tájékozható* szekciókból álló épületet kell tervezni;

— a lakások alapterülete, ill. a helyiségek területe közelítse meg a Tervezési Irányelvekben rögzített értékeket;

— a lakások használati és esztétikai értékének fokozására a helyiségeket lehetőleg össze kell kapcsolni egymással, a szobákat mentesíteni kell a magas mobil bútortoktól, megfelelő mennyiségű beépített szekrényt kell tervezni;

— a konyha és élelmiszerkamra használatának csökkenésével lehet számolni, figyelembe véve a nagyvárosi élelmiszer-ellátást és a hűtőszekrényhasználat fejlődését;

— az előregyártás és a gépészeti szerelés igényeinek megfelelően a lakások vizes helyiségeit egységes tércsoportokba kell foglalni;

— megfelelően tagolt, plasztikus homlokzatképzésre kell törekedni.

Az épület statikai-szerkezeti rendszere a szovjet I. 464. A. típusorozatban kialakított rendszer kismérvű továbbfejlesztése.

Szint alatti szerkezetek:

Monolit vasbeton szerkenyes lemezalapozás. Szigetelést védő előregyártott vb. falak. Négyrétegű, víznyomás elleni szigetelés. Monolit vasbeton szerkezetű alagsor (hőközpont, boylerhelyiség, szárítók, szemétedénytárolók, raktárak, gépkocsitárolók).

Szint feletti szerkezetek:

Előregyártott vb. elemek: teherhordó haránt- és közbenső hosszfalak, válaszfalak, alul-felül sík födémlemez, (3 rétegű külső falak 25 cm összvastagsággal, salakgyapot lemez hőszigetelő réteggel, külső mészkozúzá-lékkal, ill. EMFIX műanyagfestéssel, lépcsőkar és pinenő elemek), loggia-lemezek, tetőfödémlemez.

Födémek hangszigetelése: 2—3 cm vastag salakgyapot lemez. Tetőfödém: két födémlemez közötti légréteg és 2×6 cm salakgyapot hőszigetelés; tetőfedés 3-rétegű bitumenes szigetelőlemezről. Padlóburkolatok: szegezett parketta (szobákban), PVC-lemez (vizes helyiségekben). Falburkolatok: papírtapéta (szobákban és előszobákban), csempe (konyhákban és fürdőszobákban). Beépített tárolószekrények és konyhaberendezések.

Épületgépészet:

Alsó elosztású központi melegvízfűtés (távűtés). Központi melegvízellátás (5 db 2500 literes boyler).

Lakásonként gáztűzhely, földgáz felhasználásával, szekciónként közös fogyasztásmérővel. Műanyag Shunt-szellőzők, a mellék helyiségekből működtethető motorikus megszívással. Szerelőszerkenyes, előregyártott csököteges vízvezeték-szerelés. Horonyba sülyesztett vagy falra ragasztott elektromos szerelés. Szekciónként 1—1 db felső gépház, 4-személyes felvonó, szemétdob, száraz tűzvezeték, központi TV-antenna, kapufelcsengető berendezés és központi levélgyűjtő.

Az épületszerelés vezérgépe „KB. 160. 2.” márkájú 160 tm-es toronydaru.

Budapest XII. ker. Csörsz u. 23—25. bérház

Tervezővállalat: ÉM ÁLTALÁNOS

ÉPÜLETTERVEZŐ VÁLLALAT

Építész: id. Módos Ferenc

Statikus: Káldy Barna

Gépész: Ilkovic Iván, Mayer Miklós,

Hajnal Hedvig

Kivitelező: ÉM 42. sz. Állami Építőipari Vállalat

Építészvezető: Harsányi Rezső

Az épülettömb a kiadott építési program szerint 51—51 lakást, a földszinten üzleteket, a pincében kazánházat és egyéb közös helyiséget tartalmaz. Az épülettömb két, nagyjából azonos elrendezésű és egységes megoldású részre tagozódik. A Győri út felőli részén OTP-öröklakások, míg a Csörsz utcai részén közületi lakások vannak. A két épülettömb külsejében csak színezésben és bizonyos nyílásritmusban tér el egymástól, belsejében pedig a kivitelnek az a csekély színvonal-különbözete mutatkozik, ami az öröklakások és a közületi lakások között szokásos.

A lakások száma és megoszlása tömbönként:

3 szobás, 6 férőhelyes lakás	15 db
1 és fél szobás, 3 férőhelyes	29 db
2 szobás, 4 férőhelyes lakás	7 db
Összesen	51 db

A két részben együtt

Ezenkívül a földszinten van 6 kirakat-axissal 3 üzlethelyiség.

Az alapozás: Vasbeton pillérialapokon talpgerendák és ellenlemezek, a mélyített részen pedig víznyomás elleni szigeteléssel sávalapok.

Téherhordó szerkezetek: Monolit vasbeton pillérváz, a födémek ugyancsak monolit rendszerben, üreges téglabetéttel. A lépcsők vasbeton szerkezettel, előregyártott műkölapokkal burkolva készültek.

Felmenő falak: a szint alatt tömör téglából, a szint felett blokkteglából mint kitöltő falazat.

Padlóburkolat: A kazánházban keramit téglá, a pincében betonpadló cementsimitással, a bejáratban és az utcai erkélyeken nova lapburkolat, a lépcsőházban, a függőfolyosókról nyíló lakások előszobáiban, a lakások konyháiban és mellékhelyiségeiben márványmozaik lap, a fürdőszobákban színes, mintásan rakott kőagyaglap, az összes szobában pedig parketta padló, beleértve a lépcsőházból nyíló lakások előszobáit is.

Nyílászáró szerkezetek: A lépcsőházakban kettősfalú üvegtéglákkal üvegbeton, a bejárat és a földszinti portálok fémszerkezetűek, az összes többi ajtó és ablak típus-faszerkezetűek.

Homlokzati kiképzés: Mind az utcai, mind az udvari homlokzat többszínű és több árnyalatú nemesvakolattal képzett, a földszinti fal klinkertégla burkolatot nyert, az erkélymellvédek részben kerámia burkolatúak.

Egy 51 lakásos épületrész beépített alapterülete 620 m²
térfoglata 15 300 m³

Budapest XII., Eötvös u. 49. lakótelep

Tervezővállalat: ÉM ÁLTALÁNOS
ÉPÜLETTERVEZŐ VÁLLALAT

Építész: Sebők Imre

Statikus: Kovács Gyuláné Berki Viola

Gépész: Kohlmann Miklósné, Böleszházy Gábor

Terep-, úttervező: Perniss István

Kerttervező: Rédei Istvánné

Kivitelező: ÉM 45. sz. Állami Építőipari

Vállalat

Építésvezető: Menyhei László

A lakótelep három 12—12 lakásos, villajellegű, szabadon álló épületből áll, összesen 36 db lakással és 6 koci számára garázzsal. Ezenkívül van egy önálló trafóház.

Az épületek összes légköbmétere trafóházzal együtt: 124 700 m³

Az építmények kivitelezési összköltsége tereprendezéssel, úttal, kerítéssel együtt: 8 385 000,— Ft.

Az építés ideje: 1964—1966.

Az épületek műszaki jellemzői:

Sávalapok.

Üreges téglafalzat.

ÉTI-gerendák közötti BH-tálca.

Monolit vasbeton lépcső.

Kőporos vakolat.

Szokványos vízszigetelő, bádogos, műkö, burkoló-, festő- és mázólmunka.

Típus-asztalosmunka.

Részben típus-, részben egyedi lakatosmunka.

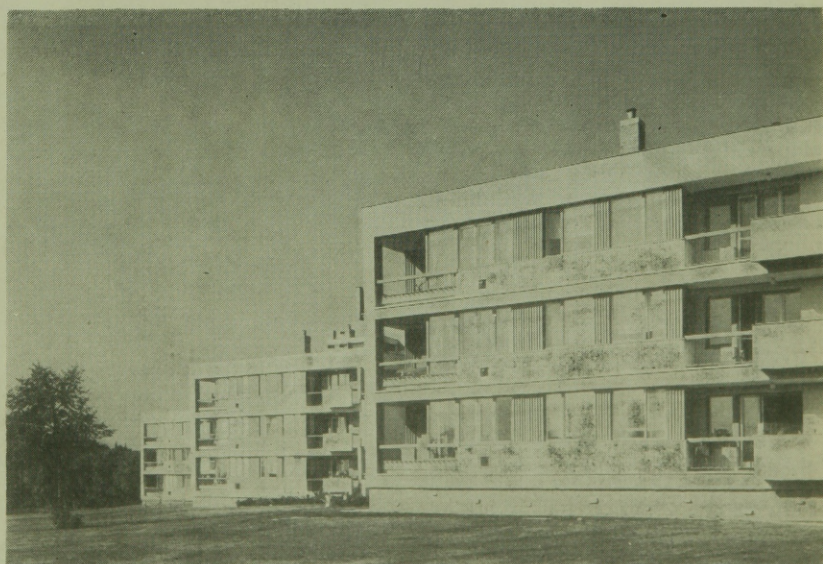
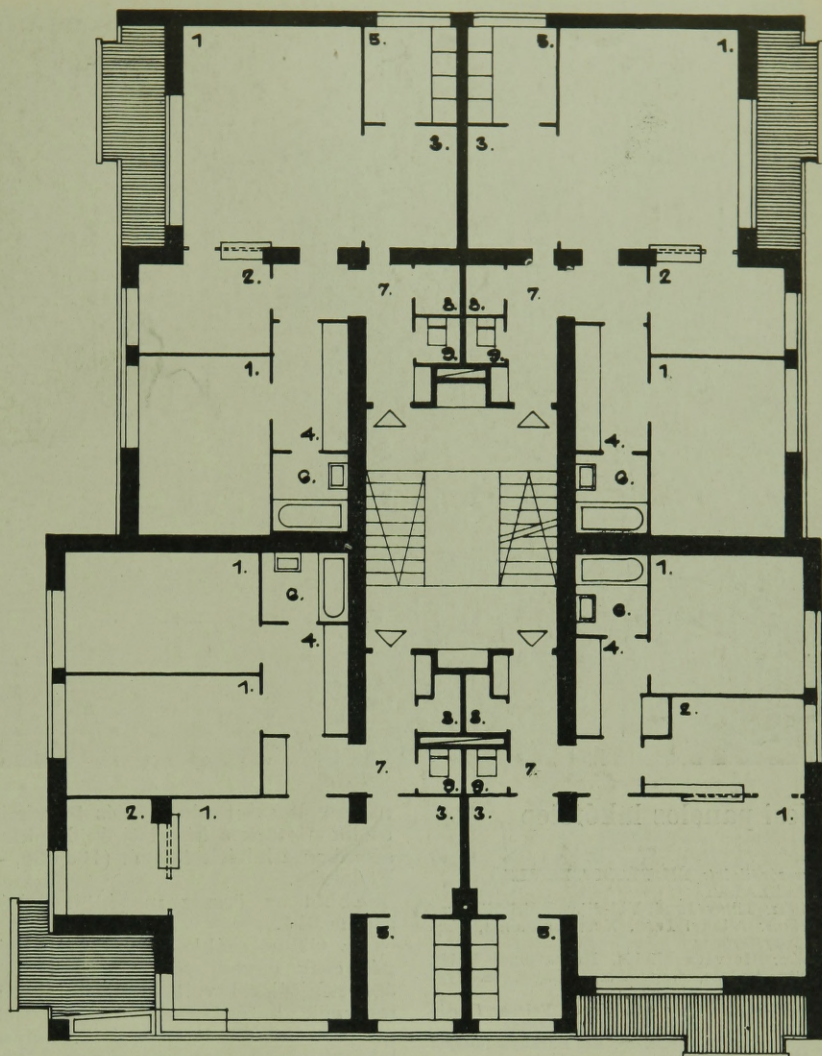
Az építési hatóság megkívánta a környezet igényessége folytán a típus-épületek mellőzését, és külsejükben igényesebb egyedi épületek felépítését írta elő.

A beruházó kívánságára minden lakásban az odaköltöző, tudományos munkával foglalkozók számára külön kis dolgozószobák készültek.

Az épület tervezésekor súlyt kapott az a szempont, hogy mind az alaprajzban, térkapcsolásban, mind a külső megjelenésben általában a típus-előírások és típuselemek lehetőségein belül az átlagon felüli igények érvényesüljenek.

A loggiák és a legnagyobb lakás alapterületénél a tervezők az OTP által épített társasházakhoz hasonlóan, de annál szűkebb keretben engedélyt kaptak a felső határérték némi átlépésére, a kötelező költséghatár betartásával.

Általános emeleti alaprajz: 1 szoba, 2 dolgo-
zószoza, 3 étkezőfülke, 4 gardrob-folyosó, 5
konyha, 6 fürdőszoba, 7 előszoba, 8 kamra,
9 W.C.

A lakótelep részlete

Pécsi panelos lakótelep

Tervezővállalat: ÉM PÉCSI TERVEZŐ
VÁLLALAT

Építész: Tillay Ernő, Ybl-díjas, Pálfi Miklósné
Statikus: Adonyi Iván, Ketterer Janka,

Sárdy György

Gépész: Horváth Miklós, Drávavölgyi Valér,

Pitz András, Nagy Perge Lajos, Meggyes

József, Megyeri Zoltán

Szerelés-technológia: Árki Jenő, Felcsér László

Városrendező: Dénesi Ödön, Ybl-díjas

Gyártó és szerelő kivitelező: ÉM Baranya Megyei

ÁÉV

Technológia: Juhász Ferenc, Pálmai István

Főépítésszerző: Harka János

Építésszerző: Wolf István

Beruházó: Pécs mj. Város Tanácsa VB Terv-

osztálya

A lakótelep kivitelezése 1956-ban kezdődött, szanálásmentesen, a volt repülőtérén, hagyományos szerkezettel. A lakások főleg a bányászok igényeit elégítették ki, csak később enyhítették a panelszerkezetű épületek a város egyéb lakáshiányát.

A panelos technológiát a kivitelező vállalat önálló kezdeményezésére az ÉM ÁÉTV tervezte, és az ő tervei alapján épült meg az első két (87, 88 jelű) kísérleti épület.

Az ÉM Pécsi Tervező Vállalat az adott technológiára és a 45 tm-es toronydarura kezdte szerkezetének kialakítását.

Olyan tervcsaládra volt szükség, mely azonos elemekből több épület-fajta megépítését teszi lehetővé. A változatos lakásfajták kialakítására a kiindulást 3-fogatú rendszer és a már ismert (blokkos) alaprajz volt.

Az először belső konyhás, félszobás, fürdős, WC-s és kamraszekrényes megoldás 3—5 férőhelyes lakásokat eredményezett (86, 138 jelű ép.). A haránt fesztáv (3,60), az épület mélysége (12,30 m), kis emeletmagasság (2,85),

megemelt szintszám (5) és 3 szekció csökkentették a kísérleti épületekkel szemben a lakásköltséget (163 000,— Ft/lakás).

Ebből az összes megépült lakás száma 315.

Az OT-normákkal szembeni túllépés csak egyedi tervezésű D. jelű épületfajtákkal volt kiküszöbölhető, melynek haránt-fesztávolsága 3,90 méterre növekedett, és 4 férőhelyes lakástípusokat eredményezett. Még hagyományos épületekkel közösen telepítve, e fajtából 360 lakás épült.

„Korszerűsítve”, D₁ jellel körzeti típustervvé nyilvánították épületünket, melynek költsége kedvezően

alakult, főleg az esztétikai igények csökkentésével. E lakásfajtából a kivitelezés még jelenleg is folyik és 1080 lakás kerül kivitelezésre 1967. év végéig. A lakás nettó alapterületi mérlege megkívánta az egy épületben elhelyezett differenciáltabb típus tervezését, s a korábbiak továbbfejlesztéseként terveztük a D₄ jelű épületet, 3—4—6 férőhelyes lakásfajtákkal, melyet típustervvé nyilvánítottak. E lakásfajtákból 1967/68. években 180 lakás épül, de más pécsi lakóterületen is beütemezték az építését.

Részben a lakássűrűség növelésére, részben a lakótelep markánsabbá tételére terveztük a telepített, közép-

Egyes épületfajták jellemzői:

138. jelű épület (prototípus)	30 db	3 F lakás
	15 db	5 F lakás
	45 db lakás	

Kiviteli költség	6 552 140,— Ft	1 épület
Térfogat	9 349 38 m ³	45 lakás
1m ³ költség	701,— Ft/m ³	

144. jelű épület (D. jelű)	30 db	4 F lakás
----------------------------	-------	-----------

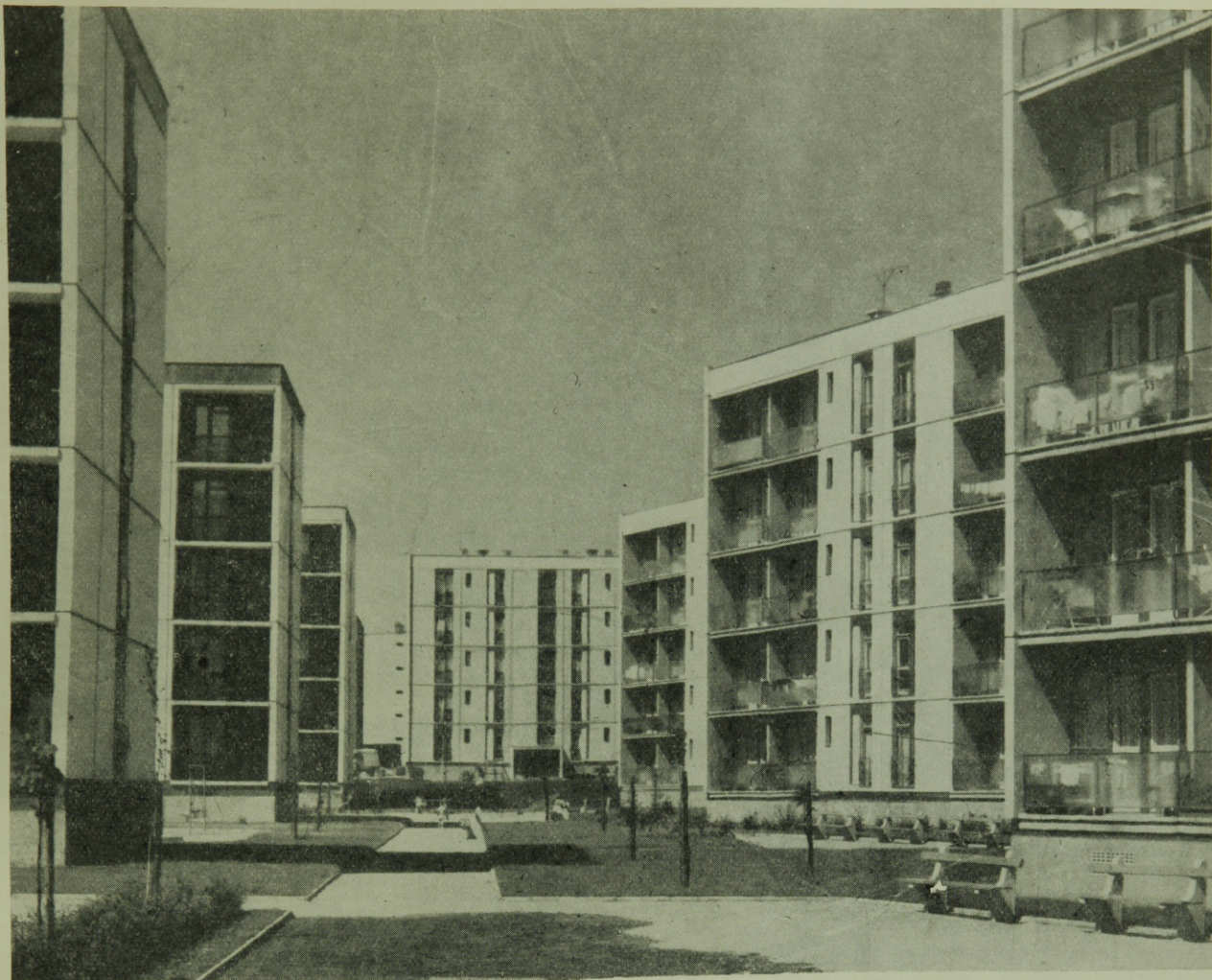
Kiviteli költség	5 496 666,— Ft	1 épület
Térfogat	7 306 85 m ³	30 lakás
1m ³ költség	752,— Ft/m ³	

171. jelű épület (D ₁ jelű)	30 db	4 F lakás
--	-------	-----------

Kiviteli költség	4 517 468,— Ft	1 épület
Térfogat	6 969 59 m ³	30 lakás
1m ³ költség	648,— Ft/m ³	

70/b jelű épület (K ₄ jelű)	40 db	4 F lakás
--	-------	-----------

Kiviteli költség	6 852 000,— Ft	1 épület
Térfogat	7 957 45 m ³	40 lakás
1m ³ költség	855,— Ft/m ³	

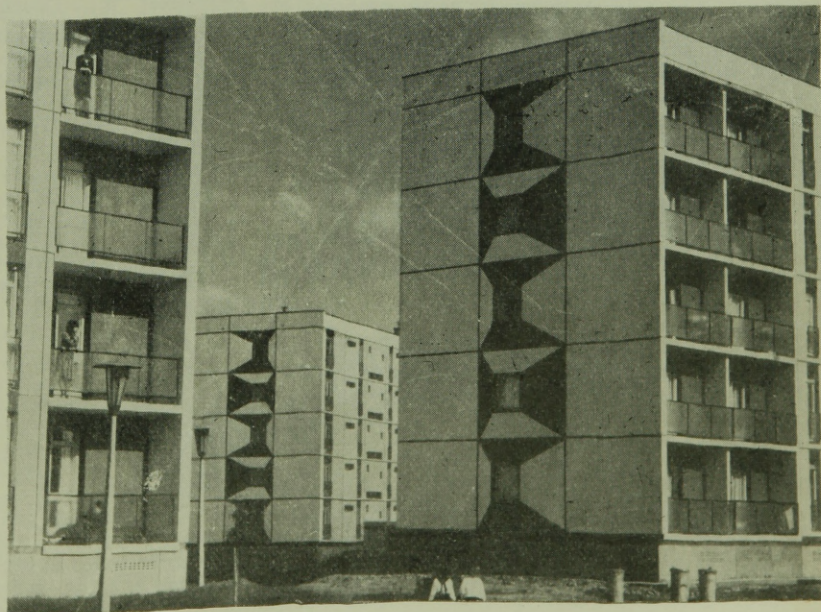
A lakótelep részlete

Panelház végfalának kiképzése

magas épületeket. Ezek a K₄ jelű 4 férőhelyes lakásokat tartalmazó, 10-lakószintes középmagas épületek. Szerkezetük a tervcsalád zömével azonos. Az első épül egyedi terv alapján (70/b); e lakóterületen 440 lakás készül belőle.

Az épületek tömege és homlokzata aszimmetrikus nyílás-elhelyezésekkel, vertikális hangsúllyal kedvező, a lakótelep távolról is karakteres. A panelek színezése, végfalas-perspektivikus festése fokozza az épület plaszticitását. Az átadott panelszerkezetű lakások száma a lakótelep befejeztével 2400-ra növekszik. A nemcsak anyagában, hanem funkciójában is korszerűsödő lakástípust megkedvelték a lakók.

A külső falpanel 25 cm, beton; salakbeton, keramzitbeton, betonrétegekkel, a földémpanel és harántpanel 15 cm, a válaszfalpanel 6 cm vastag kavicsbeton. A homlokzati falfelület „tatarozásmentes” felületképzése a K₄ jelű középmagas épületen kísérleti.

Szeged, Bécsi körút 8—16. sz. lakótömb, kazánházzal

Tervezővállalat: ÉM SZEGEDI TERVEZŐ
VÁLLALAT

Építész: Kakuszi József

Statikus: Kocsis Béla, Gáspár Ferenc, Zsebik József

Elektromos: Kenderesi Lajos

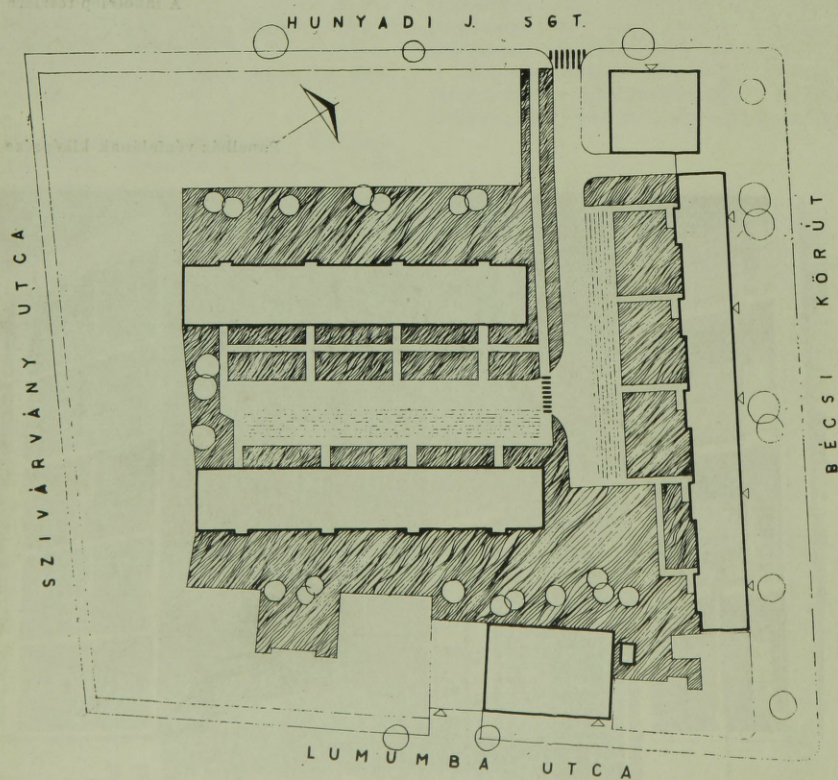
Víz, csatorna, gáz: Lőrík György

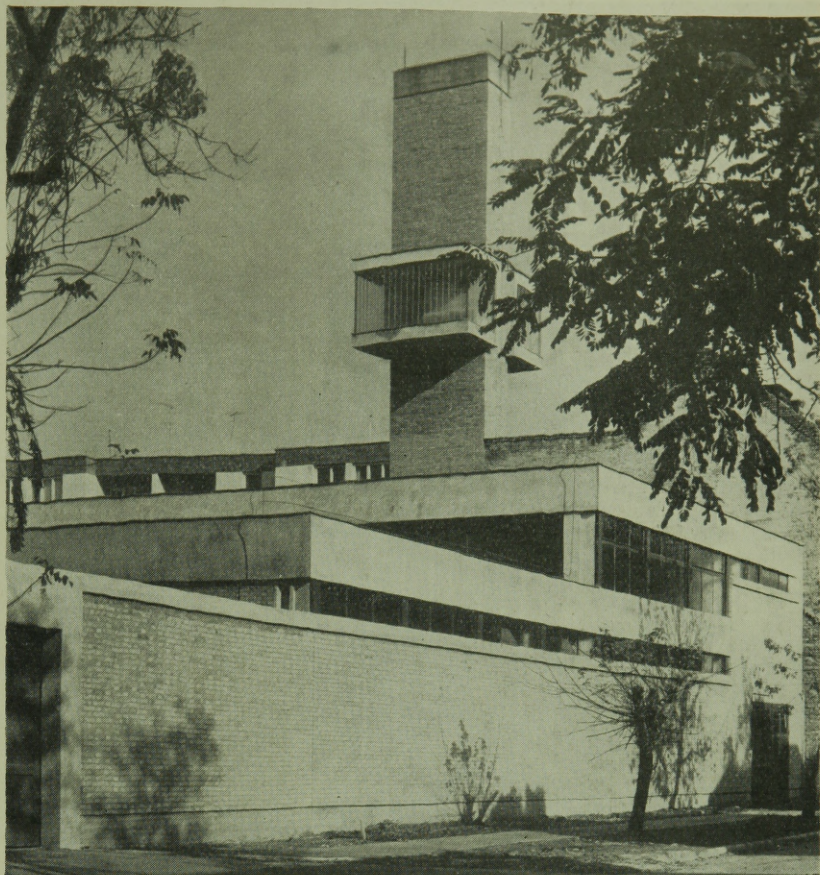
Fűtés: Szűcs József

Szellőzőberendezés: Novák Jenő

Kivitelező: ÉM Osm. Állami Ép.-ip. Vállalat

Építésvezető: Szógi Ferenc

Szegeden is, mint legtöbb városunkban, a rekonstrukciós tervek végrehajtásában legfőbb akadály a szanálандó elavult lakások nagy szá-
zalékaránya. Szükségmegoldásként fogadható el azoknak a lakóházak-
kal övezett, nagy területű, kertes
tömböknek a főútvonal felé való meg-
nyitása és a tömbbelső beépítése,
melyek a megengedhető szanálási
arányszámokon belül a részletes rende-
zési terv megvalósítását segítik elő.

A város déli területén, az ún. alsó-
városon távlatban tervezett rekonst-
rukció indokolta a Bécsi körút és
Hunyadi János sugárutat érintő töm-
bökben a — kis számú lakásszaná-
lással megvalósítható — nagyobb
arányú lakásépítést.

Az első ütemben az 1966. évben
átadásra került a Bécsi krt. 8—16 sz.
alatt 5 háromfogatos szekcióban 75
db kétszobás lakás, a telekbelsőben
kettő db négyszekciós, négyfogatos,
151 db másfélszobás lakást magába
foglaló épület, valamint a Lumumba
u.-i foghíjban 330 lakás fűtését ellátó
tömbkazánház.

A lakóépületek kerámiablokkos
technológiával épültek, az ált. eme-
leti szintek típus-iránytervek, a föld-
szint és homlokzatok a helyi adott-
ságoknak megfelelően egyedi tervezés
alapján.

A homlokzatképzés a legegyszer-
vűbb anyaggal készült. A világos
nagy felületek nyers fehér, kapart
kőporos vakolattal; a kisebb színes
mezők világos paszellszínű oxid-
festékkel színezett kőporos vakolat,

míg a párkány alatti, lábazat feletti és
kisebb sötét sávok fekete oxidfesték-
adagolással sötétített, fával simított,
függőlegesen fésűzött cementvakolat.
A lábazat műkö, illetve nyersbeton.
A kazánház hézagolt nyerstégla fala-
zattal és simított cementvakolattal
nyert homlokzatképzést.

A tömbkazánház 330 lakás köz-
ponti melegvíz-fűtését biztosítja. A
fűtőközeg az egyes épületekhez táv-
vezetéken jut el. A tömbkazánház-
ban elhelyezett 4 db P-60 típusú Sla-
tina-kazánokban termelt alacsony
nyomású gőzt ellenáramú készülé-
kekbe vezetik, amelyben a lakások
fűtéséhez szükséges 90°C-os meleg-
vizet állítják elő.

A tömb beépítésénél az épületek
tömeghatásán kívül alapvetően fi-
gyelembbe vettük a funkcionális meg-
közelítés legkedvezőbb módját, a
szükségszerűen jelentkező gépkocsi-
parkolás centrális megoldását, a pi-
henők és sétautak, valamint gyermek-
játékszók forgalomtól félreeső elhelyezé-
sét.

Beépített légköbméter összesen:
52 186 m³.

Kiviteli összköltség, közmű nél-
kül: 32 581 000,— Ft.

Légköbméter-ár: 621,— Ft.

Kétszobás lakás átlagos lakásterü-
lete: 51,20 m².

Kétszobás lakás átlagos lakóterü-
lete: 34,60 m².

Másfél szobás lakás átlagos lakáste-
rűlete: 44,85 m².

Másfél szobás lakás átlagos lakóte-
rűlete: 31,60 m².

Debreceni Építőgépsz- Technikum

Tervezővállalat: ÉM KÖZÉPÜLETTERVEZŐ
VÁLLALAT

Építész: Pintér Béla

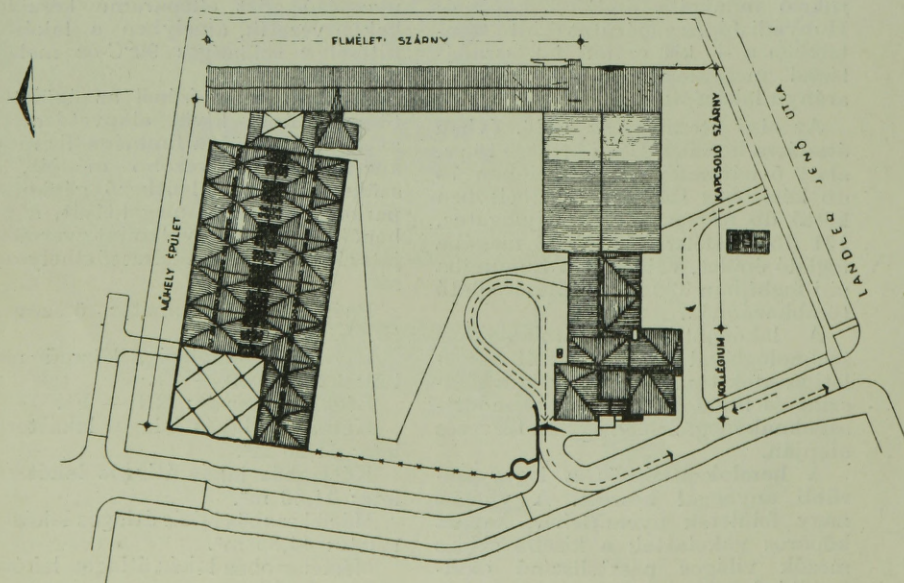
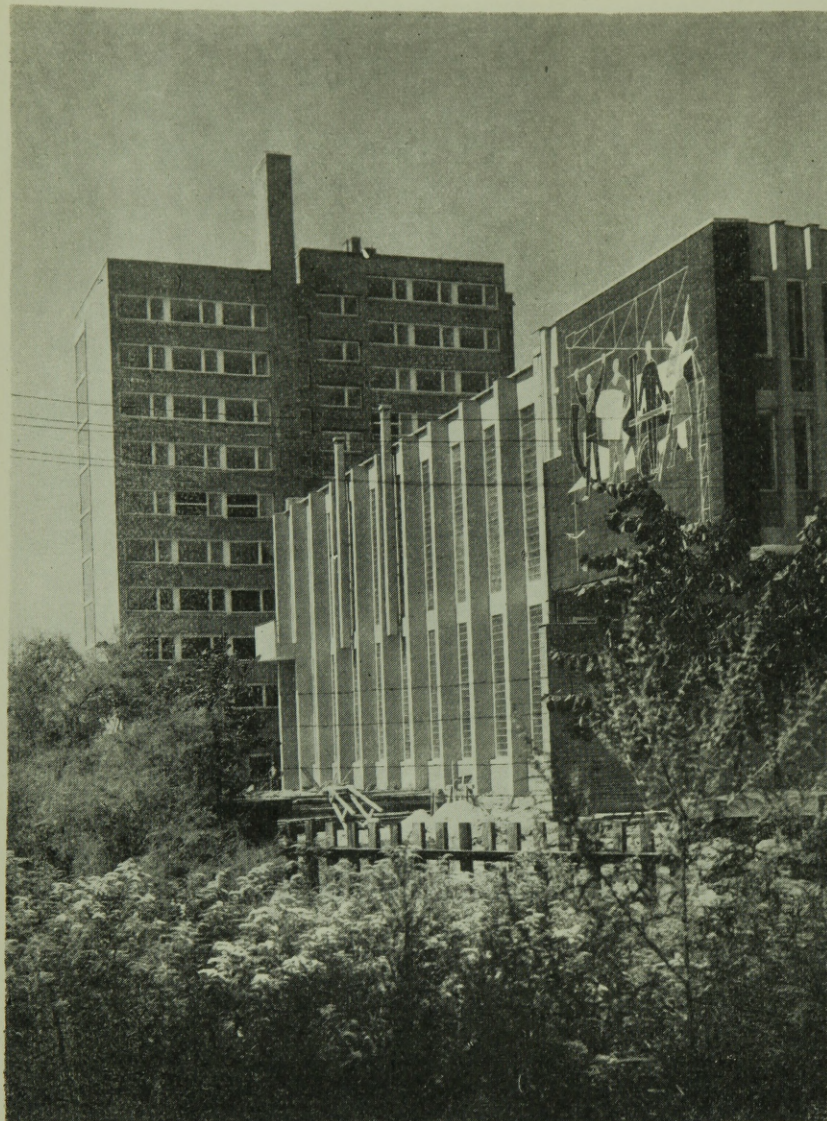
Statikus: Vörös György

Víz,-szellőzés: Nyéki Tamás

Központi fűtés: Kozák Miklós

Kivitelező: Hajdú Bihar megyei Állami Építő-
ipari Vállalat, Vigh László építésvezető,
Huszár János művezető

Beruházó: ÉM Beruházási Vállalat: Wolf László,
Porteleki János

Helyszínrajz

Az épület gazdasági célja, hogy az állami építőipari géppark üzemeltetéséhez, fejlesztéséhez szakembereket képezzen. Ezt a feladatot nehézgépezkezői iskola, ipari tanulóiskola, technikum, valamint felsőfokú építőgépész-technikum egyidejű befogadásával teszi lehetővé.

Az építőipar nagyméretű gépesítése mellett sem a szakmunkás, sem a közép- és felsőfokú műszaki szakemberképzés szervezeten nem valósult meg. Emiatt a gépek üzemeltetésére, organizálására, és javítására csak betanult, más szakmákból átképzett dolgozók kerültek. A szakemberek hiánya miatt az építőipari gépek rosszul üzemeltek, ami a géppark állományának nagymértékű romlását eredményezte. Emiatt már 1952-ben kezdeményezés indult ilyen irányú műszaki szakemberek intézményes képzésére, különböző nehézségek következtében azonban a képzés megindítását el kellett halasztani.

Végül is 1962-ben elhatározták, hogy az építőgépész-képzés biztosítására Debrecenben oktatási intézményt hoznak létre, mely az Építésügyi Minisztérium személyzeti főosztálya, oktatási osztálya felügyelete mellett fog működni. Az intézményt két részre osztották, és ennek alapján a Vámpércsi út mentén megépült a gyakorlóterület és a régi református temető területén a központi épület.

A gyakorlóterületen a több holdas effektív gyakorlóterület egy, mintegy

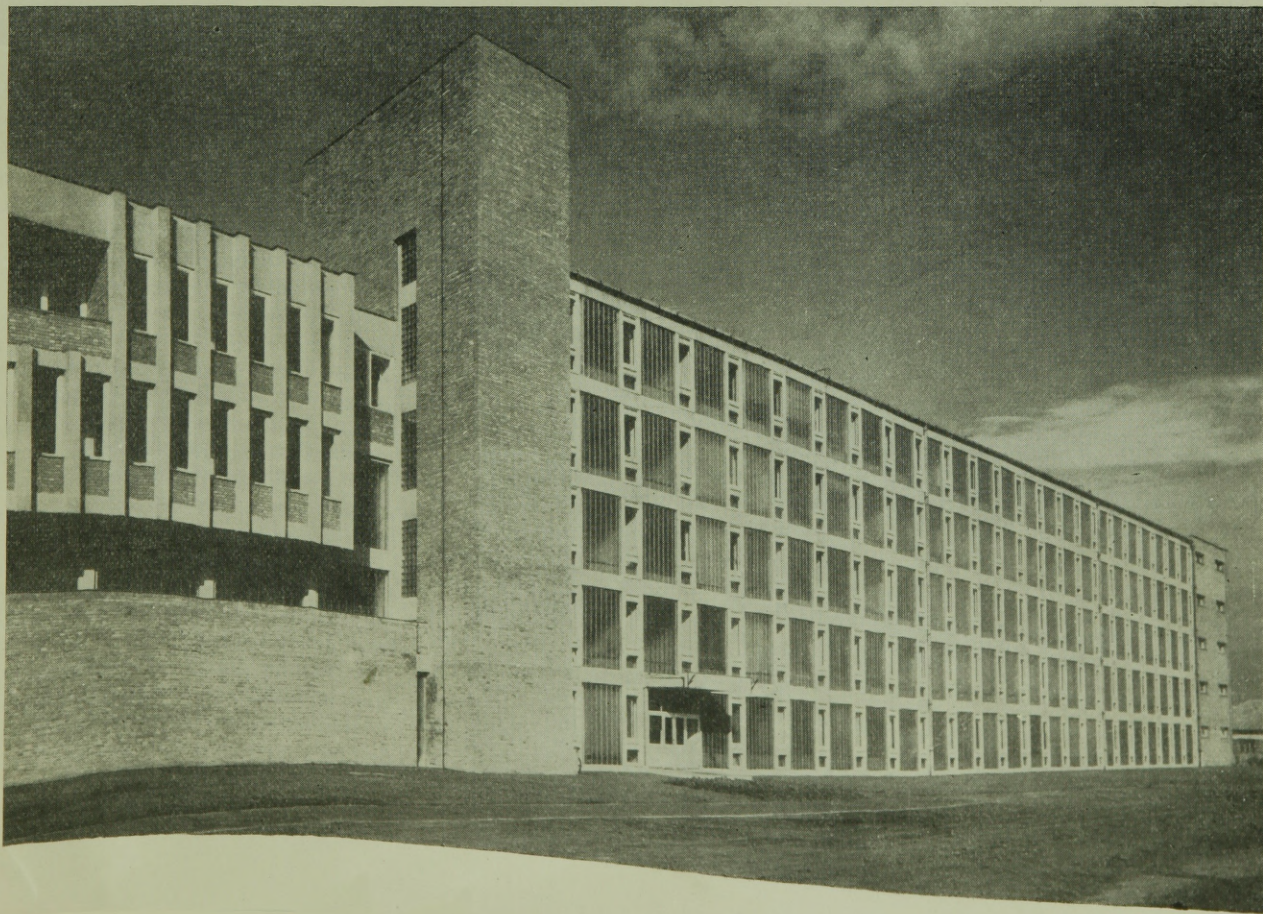
60 000 000-os építőipari gépparkot befogadó gépszín, valamint melegítő-konyhát, éttermet, öltözőket, mosdókat, WC-eket, ezeken kívül javító-műhelyeket magába foglaló épület valósult meg.

A központi épület négy épületrészből áll. Keleti tájolású az úgynevezett elméleti szárny. Ebben az ipari tanulók tantermei, az egész intézmény központi igazgatása, tan-székek, előadótermek, és rajztermek, szükséges számú WC-csoportok vannak. Az elméleti szárnyhoz csatlakozik a földszintes műhelyépület, amely külön bejáratallal kapcsolódik az ipari tanulók és a többi hallgató helyiségeihez. Az elméleti szárny déli oldalán az előcsarnokkal kapcsolódik az úgynevezett kapcsolószárnyhoz, amelyben 800 adagos konyha és étterem, 16×30 m-es tornaterem foglal helyet, az ezekhez szükséges kiszolgáló helyiségekkel. A kapcsolószárnyhoz nyaktagként kapcsolódik a kazánház, amely 4 db középnyomású kazán révén látja el hőenergiával az épületet. A kazánház tetején fedett folyosóval lehet megközelíteni a 360 diákot befogadó kollégiumot, amely vendégszobákkal, tanári felügyelőszobákkal, kollégiumi igazgatói irodával, lakással, betegszobákkal stb. van ellátva.

Az elméleti szárny üzemben előre-gyártott függőleges teherhordó szerkezettel, helyszíni haránt-gerendákkal, azon 10 cm vastag ugyancsak,

üzemben előre gyártott vb. panelekkel és 12 cm vastag vasbeton homlokzat-elemekkel készült. A műhely-épület homlokzati megoldása ugyanaz, de a vasbeton keretek helyszíni előregyártással készültek. A kapcsolószárny vasbeton keretei helyszínen betonozottak, a földem és homlokzat ugyanaz, a kollégium pedig 15 cm vastag haránt vasbeton falakra szerkesztett, ugyancsak 10 cm vastag előregyártott földémpanelekkel épült. A külső térzárás Copilit-üveggel történt, valamint kapcsolt gerébtokos faablakokkal. Ettől csak a kollégium tér el, ahol falazott mellvédre billenő szerkezetű faablak került. A tömegek szélső lezárására mezőtúri, ill. kunszentmártoni pillértégla falazat készült, mély hézagolással. A földemek mindenütt 2 cm vastag aszfaltra, 2,5 cm esztrich-felhordással, zöldeskék színű VINÁZ-burkolatot kaptak, a vizes helyiségek pedig kőagyaglap burkolatot. A belső térzárás az elméleti szárnyban mobil válaszfalakkal, egybeült válaszfaltéglával vannak megoldva, melyekben lemezelt faajtók vannak. Egyébként az épület belül fehérre meszelt, és kívül az anyagok nyers színe jelenik meg.

Az épületet *Megyeri Barnabás* szobrászművész, *Z. Gács György* festőművész és *Mattioni Eszter* festőművész alkotásai díszítik. Az épület kereken 50 000 lm³, és 39 000 000,— forintba került.

A Budapesti Műszaki Egyetem 1000 fős kollégiuma

Tervezővállalat: ÉM KÖZTI

Építész: Kisdi Pál és Perczel Dénes

Konstruktőr: Szutor János

Statikus: Molnár József, Németh Anna

Gépész: Falta Imre, Orosz István, Szabadi Imre, Csenkei Ferenc

Berendező: Czoczek László

Kivitelező: ÉM Középületépítő Vállalat

Főépítésvezető: Stogl István

A Budapesti Műszaki Egyetem fejlesztése a Petőfi-híd budai hídfője területén folyik a jelenlegi ütemben. A városképi együttest a III. tanulmányi épület, a Villamoskari II. és a kollégium épületei alkotják. Az egyes épületek homlokzatformái ennek a szempontnak vannak alárendelve, a felhasznált anyagok és szerkezetek egységesítettek.

A kollégium épülete a Körtér felől érkező lakóépületekhez zárt sorban csatlakozik. Párkánymagassága alkalmazkodik az utcaképhez. Beépítési magassága: Alagsor, földszint, nyolc lakószint és egy visszaugratott tetőbeépítés. A főbejárat az épület egyetem felé eső oldalán helyezkedik el, a portához egyik oldalon társalgó és vendégszobák, a másik oldalon a főlépcsőház és hall kapcsolódik. Ezen a szinten van az orvosi vizsgáló, a betegszobák és külön kijáráttal a fertőzőrészleg. Az alagsorban a szükséges gépészeti berendezések mellett a szakköri helyiségek találhatók.

Az egész épületben egységesen kétágyas lakószobákat alakítottak ki, beépített szekrénnel, az ablaknál hallgatónként egy-egy rajztáblával. E szinteken közös melegítőkonyha, zuhany és WC-csoport található és a nevelő számára előtérből, szobából és fürdőszobából álló egység.

Szerkezetében monolit lemezrendszer, 10,0 és 15,0 m fesztávolságon 20 cm vastag lemezfalak. A kiváltók parapetbe felhajtott tört lemezből készültek. Az úsztatott padlókon ragasztott műanyaglemez-burkolás.

A homlokzatok szalagrendszerrel összekapcsolt acéleső ablakai alu. szorítórendszerrel kialakított hőszigetelő üvegezések. A tömör felületek részben előregyártott, részben helyszínen felhordott fehér műköburkolatot kaptak.

Az épület fűtési rendszere melegvízes konvektoros, energiáját a Kelenföldi Hőerőműtől távvezetéken kapja. Az épület melegvíz ellátását gázboylekkel oldották meg a tervezők, hogy a nyári fűtési szünet alatt is üzemelhessen.

Homlokzati részlet

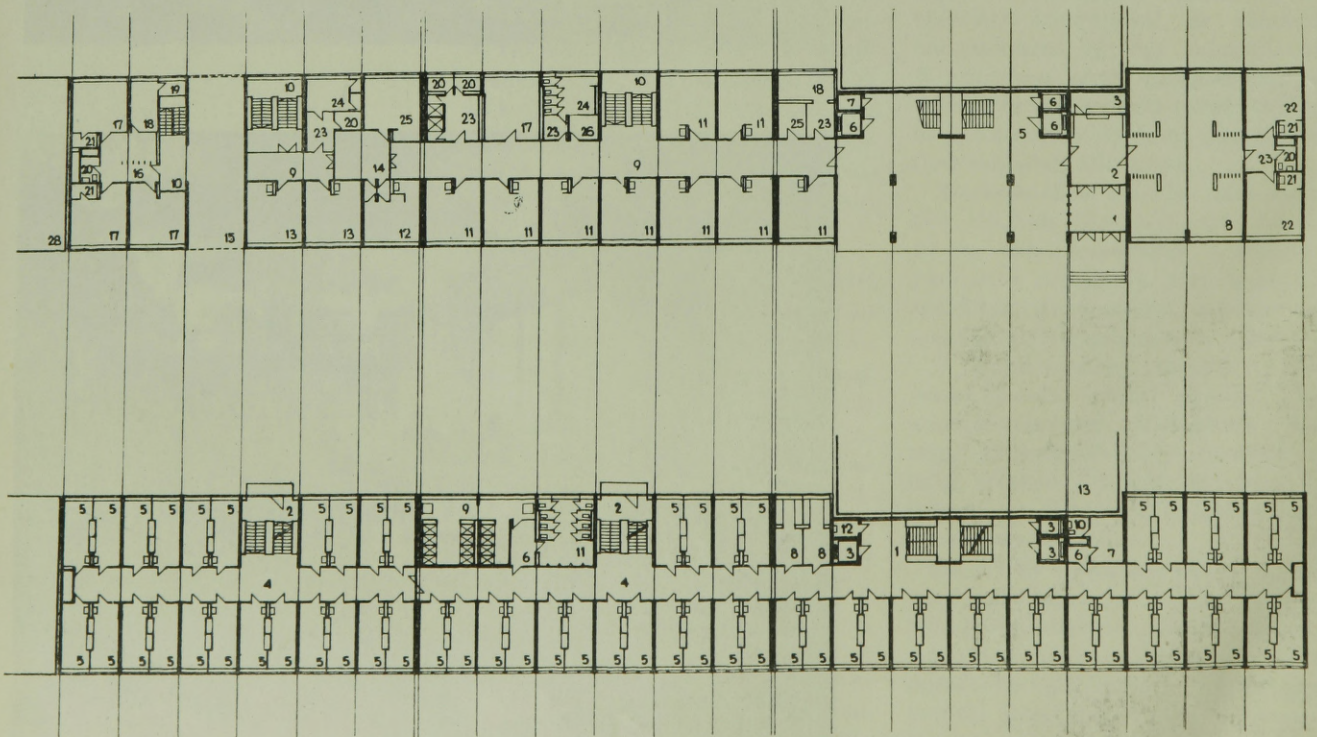

Részlet a könyvtárból

Földszint: 1 Szélfogó. 2 Előtér. 3 Porta. 4 Előcsarnok. 5 Főlépcső. 6 Felvonó. 7 Telefon. 8 Társalgó-játékszoba. 9 Folyosó. 10 Lépcső. 11 Betegszoba. 12 Orvosi vizsgáló. 13 Fertőző. 14. Várofolysó. 15 Áthajtó. 16 Étkező. 17 Szoba. 18 Konyha. 19 Kamra. 20 Fürdő. 21 Mosdó. 22. Vendégszoba. 23 Előtér. 24 Ffi-WC. 25 Ápolónői szoba. 26 Raktár. 27 Villamoskari I. ép. 28 Lakóépület

Emelet: 1 Főlépcsőház. 2 Lépcsőház. 3 Felvonó. 4 Folyosó. 5 Tanulóháló. 6 Előtér. 7 Nevelői háló. 8 Teakonyha. 9 Zubanyozó. 10 Fürdőszoba. 11. WC. 12 Takarítókamra. 13 Villamoskar I. ép. 14 Lakóépület

A Gödöllői Agrártudományi Egyetem 1200 fős kollégiuma

*Tervező vállalat: ÉM ÁLTALÁNOS ÉPÜLET-
TERVEZŐ V.*

Építész: Zöldy Emil, ÁÉTV-KÖZTI

Statikus: Kónya József, Urbán István

Gépész: Sárközy József

Kivitelező: ÉM 25. sz. Állami Építőipari V.

Mezőgazdaságunk hatékonyabb támogatása és eredményesebb munkája érdekében szükséges a felsőbb agráratudományos nevelés átszervezése és fejlesztése. Ennek keretében került fejlesztésre a Gödöllői Agrártudományi Egyetem. A fejlesztés során létesült az 1200 főt befogadó kollégiumi épületesport, mely az 1966. évi budapesti VIII. Atlétikai Európa Bajnokság versenyekre készült el.

A kollégium három épületből áll, közel azonos elrendezéssel, a változó terep emelkedése szerint egymástól eltólva. Az épületeket lábon álló üvegezett folyosók kötik össze.

A középső, „B” épületben vannak a közös helyiségek: társalgó, játék- és zeneszoba, valamint a gondnoki irodák és vendégszobák, továbbá a terjedelmes előcsarnok, egy földszinti toldalék-épülettel növelve.

Mindhárom épület háromemeletes, összesen 395, három tanulóra berendezett szobával, melyek teljes befogadóképessége így 1185 fő. Emeletenként mosdó, zuhanyozó és WC-csoport, ételmelegítő és vasalóhelyiség, valamint 1 db külön fürdőszoba és a felügyelő tanár fürdőszobás szobája helyezkedik el.

A szobák előtt loggia-rendszer bontja fel a homlokzatot. A loggiák falába műanyagból készült háromdobozos élelmiszeráról szekrény került beépítésre, a növédek hazai élelmiszereinek elhelyezésére. Norma szerinti külön tanulószobák nem készültek, de a tervezett méretek és az elrendezés nélkülözhetővé teszi ezeket, viszont a tanulószobák elhagyása kb. 12 000 m³ megtakarítást eredményezett. Az előterekben mennyiségig érő három beépített szekrény van, és hideg-, meleg-vízcsapos mosdó.

A „C” épület földszintjén orvosi rendelőintézet is létesült, 60 fős fektető részleggel.

Az épületek szerkezete harántvázás, 25 cm-es téglafal 3,50 m-enként.

Födém: helyszínen előregyártott $1,00 \times 3,50$ m vasbeton lemez.
Salakfeltöltés, rajta PVC-burkolat.

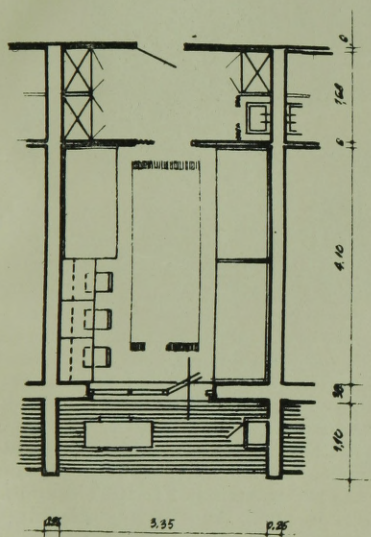
Az épületek külső homlokzata fehér nemesvakolat, lábazata klinkertégla burkolású. A társalgó oszlopainak burkolata travertin, a padló vörösmárvány. Az előcsarnokot kívül travertin burkolat fedi. Nyílászáró szerkezetek: típusfaajtó-ablak kombináció és típusajtók. A társalgó és az előcsarnok fém nyílászáró szerkezettel, igényesebb kivitelben készültek.

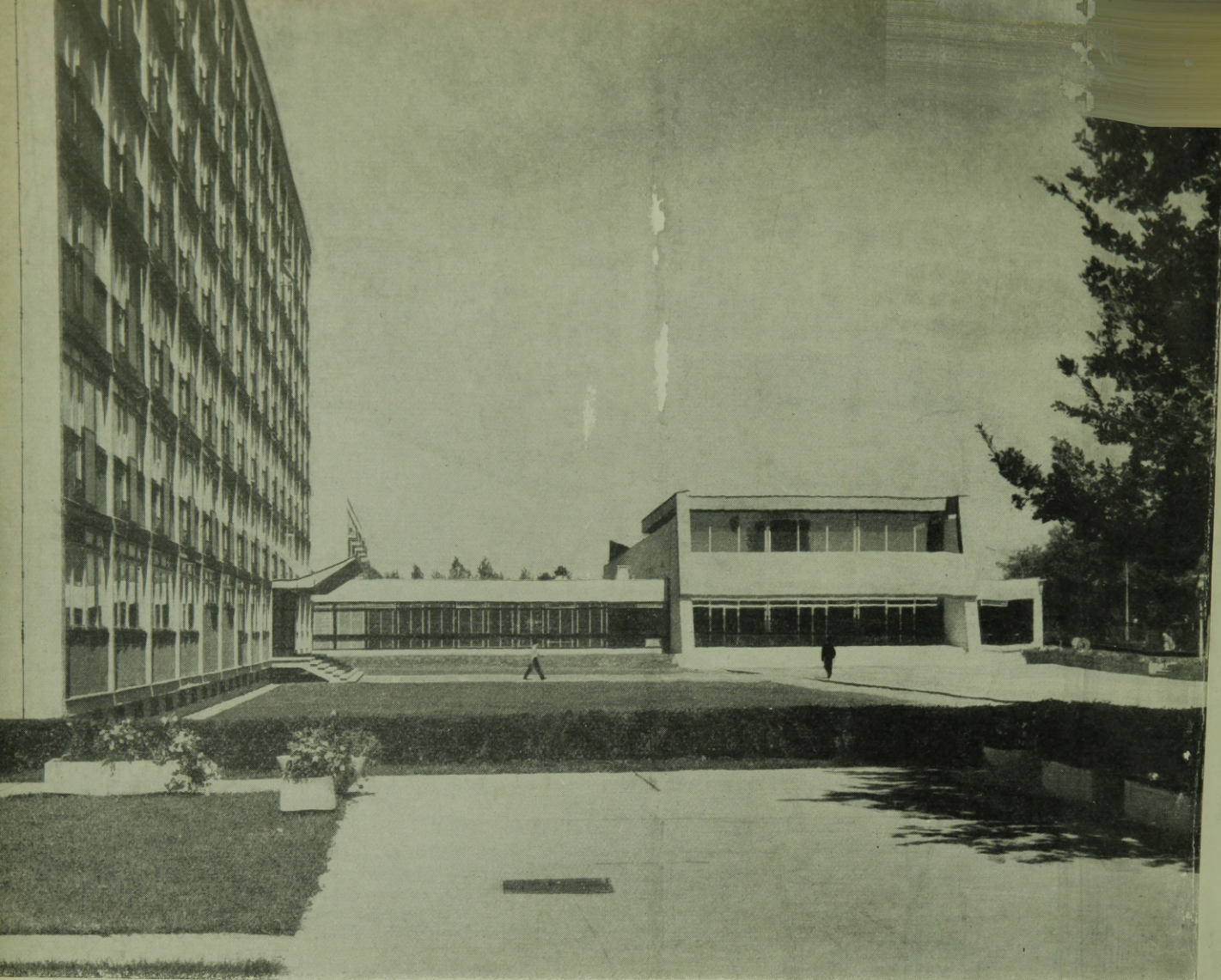
Tetőfedés: lapos-tetejű, belső vízelvezetéssel.

A társalgó bútorzata egyedi tervezésű, a szobák berendezése típusbútorzatú.

A társalgót *Gorka Livia* kerámikusművész kerámiafala, a bejárati teraszt pedig *Antal Károly* szobrászművész kétfigurás szobra díszíti.

Az építési költség 42 600 000,— Ft, a beépítés 63 300 lm³, légköbméterár
átlag 673,— Ft. Az egy tanulóra eső összköltség 35 500,— Ft.

Debrecen, Agrártudományi Főiskola nagy előadóterme

Tervezővállalat: ÉM DEBRECENI
TERVEZŐ V.

Építész: Vellay István
Statikus: Gazsó László
Belsőépítész: Huszár László
Gépész: Hancz Gyuláné
Elektromos: Szabó Béla

A Debreceni Agrártudományi Főiskola bővítési programjának utolsó ütemeként elkészült a nagy előadóterem, mely helyszínrajzilag a már megépült 600 fős diákszálló étterem-konyha épület keleti végfalához csatlakozik és azzal szoros funkcionális kapcsolatban van.

A nagy előadóterem előcsarnokán keresztül lehetővé vált az étterem diákszállón kívüli megközelítése is és ugyanakkor a társadalmi, kulturális rendezvények esetén mód van az előcsarnok, étterem és klubszobák térbeli összekapcsolására. A nagy előadóterem alapvető rendeltetése az, hogy oktató jellegű előadásokra, illetve azok normál- és szélesvásznú képvetítéssel történő kísérésére alkalmas legyen. Mindezeknek a feltételeknek kielégítése egyben lehetőséget biztosít arra, hogy az előadóterem kisebb színházi előadások, gyűlések, filmvetítések céljára is felhasználható legyen. Az előcsarnokhoz térbelileg is szorosan kapcsolódó presz-szorész — mely naponta rendszeresen üzemel — a mindennapi ilyen irányú igényeket is kielégíti.

Az előcsarnok fő funkciója, hogy a külső forgalom számára a nagy előadóterem előteréül szolgáljon és a ruhatári igényeket is kielégítse.

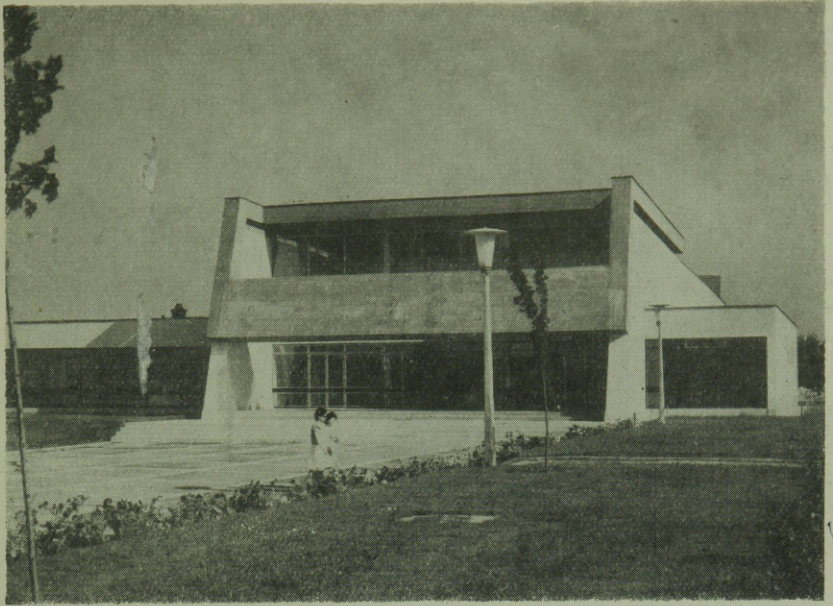
Az előadóterem padlóvonala — 0,57 m-től + 0,73 m-ig parabolikusan

emelkedik. A színpad az előadóteremmel egy légtérben, de 1,02 m-rel kiemelve s függönnyel elválasztva készült. A színpadhoz kapcsolódnak a raktárhelyiségek, öltözők és egyéb mellékhelyiségek. A színpad mögötti helyiségek két szinten helyezkednek el. Az előcsarnokból induló lépcsőházon keresztül lehet a mozigépház és szellőzőgépház helyiségeit megközelíteni.

A homlokzatok a teljes felületen tört fehér kőporos dörzsölt vakolatot kaptak, a homlokzaton is megjelenő vb. szerkezeti elemek nyersen maradtak.

Az épület szerkezete egyszerű, rendeltetésének megfelelő és a lehető leg-gazdaságosabb. A tetőfödém alulbor-dás vasbeton lemezfödém. Az előcsarnokban és a nagy előadóteremben rabszálmennyezet is készült. Az épület függőleges teherhordó szer-kezetei vasbeton falak, vasbeton pil-lérek, és kikönnyített téglafalak. Ez utóbbiak állékonyosságát vasbeton kos-szorúk biztosítják. A magasan feltöl-tött talaj miatt a földszinti padlóbur-kolat alatt 10 cm vastag vasalt aljzat készült. Ez egyben az igen nagyszámú padló és technológiai csatornák lefe-désére is szolgál. Az alapozás módja síkalapozás.

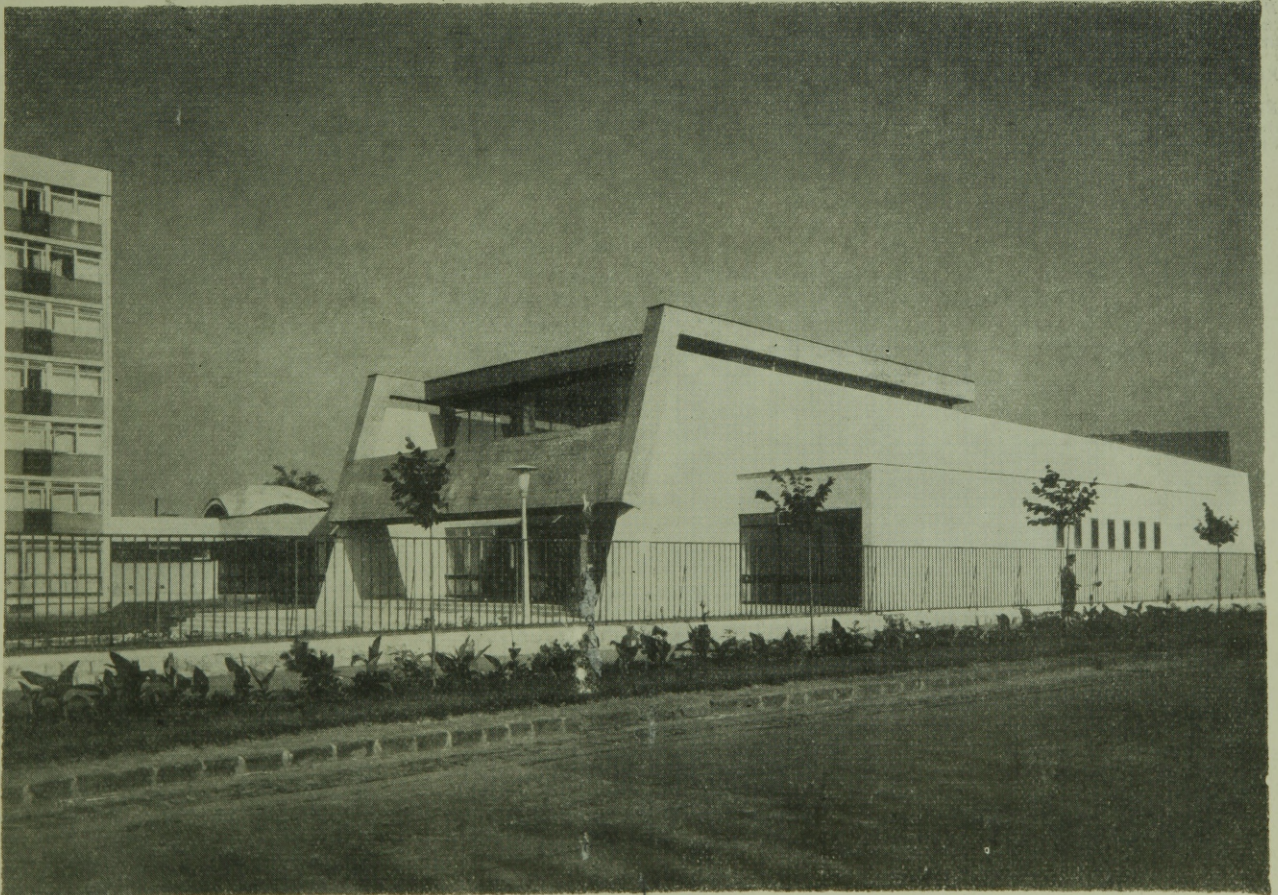
Épületgépészetileg a nagy előadó-terem fűtésének és szellőztetésének

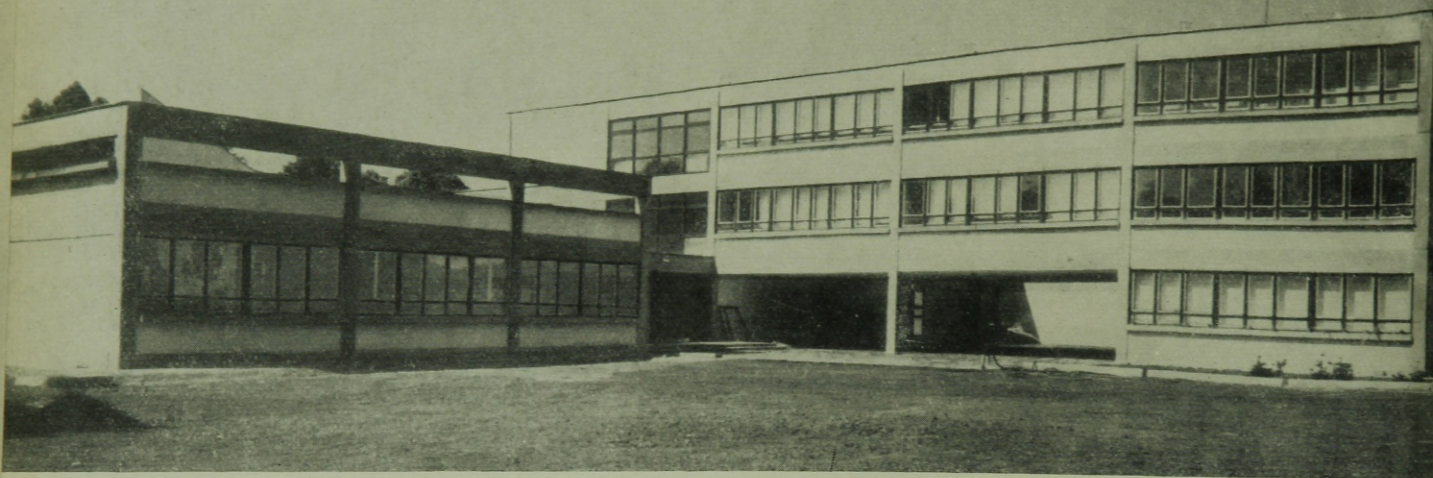

megtervezése jelentett komolyabb problémát. Az egész épület a Főiskola szivattyús meleg-vízfűtési rendszerére kapcsolódik. Az alárendeltebb jelentőségű helyiségek csak radiátoros fűtést kapnak, míg az előcsarnok és a színházterem radiátoros alapfűtéssel és szellőzőses légfűtéssel készült. Az előtér üvegfala és nagy nyílászáró-szerkezetei miatt a teljes üvegfal

mentén szegély-légfűtést alkalmaztunk. Ez egyben kiszolgálja a dohányszótér átszellőztetését és az üveg páramentesítését is. A nagy előadóban a meleg levegő befúvása a vetítősínt magasságában, az elszívás pedig a színpad alatt történik.

Beépített légköbméter	6946 m ³
Kivitelezési összeg	4 909 906 Ft
Légköbméter-ár	706 Ft/m ³

Szeged, 16 tantermes általános iskola a Béke utcában

Tervezővállalat: ÉM SZEGEDI

TERVEZŐ V.

Építész: Tarnai László

Szerkezet: Pálos Jenő

Gépész: víz, csatorna: Váradai Jenő, elektromos:

Kenderesi Lajos, fűtés: Kósa Mihály

Kivitelező: ÉM Csongrád megyei Állami

Építőipari Vállalat

Építésvezető: Bálint László

Beépített térfogat: 14 304,30 m³

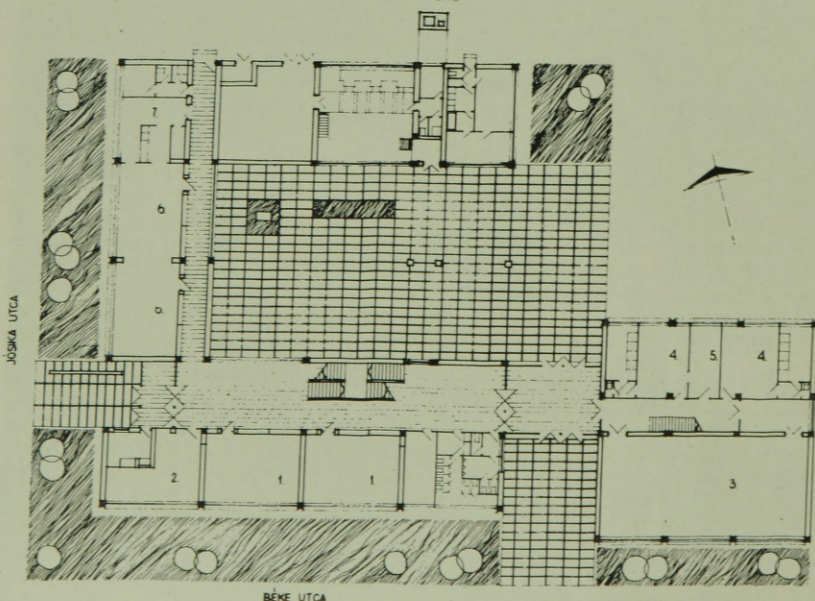
Építési összköltség: 8 597 400,— Ft

A feladatot rendkívül szűk telken kellett megoldani, mivel az előírásoknak megfelelő méretű terület biztosításához szükséges további épületek bontását a megbízó nem tudta realizálni.

Több alternatív lehetőség megvizsgálása után végül olyan diszpozíciót választottunk, amely az oktatási helyiségeket négyzet alaprajzú, a földszinten az udvar felé megnyitott átrium köré szervezett kétemeletes

tömegben helyezi el. A tornatermet és kiegészítő helyiségeit nyaktaggal kapcsolt épületszárnyba csoportosítottuk.

Az épület belső szervezete és szerkezeti rendszere világos és áttekinthető. Ugyanaz a logikus felépítés tükröződik az épület külső megjelenésében is, amely sallangmentesen, tárgyilagosan közvetíti az épület funkcionális és eszmei tartalmát.

Földszinti alaprajz: 1. Tanterem; 2. Könyvtár;
3. Tornaterem; 4. Öltöző; 5. Orvosi szoba;
6. Tanulószoba; 7. Tálaló; 8. Széntároló

A Pécsi Orvostudományi Egyetem klinikai főépülete

Tervezővállalat: ÉM ÁLTALÁNOS ÉPÜLET-

TERVEZŐ VÁLLALAT

Építész: Gádos Lajos

Létesítményi főmérnök: Krejcarek Károly

Statikus: Marosi Ferenc és Péntek Vilmos

Gépész: Villert István, Süle Zoltán, Csorba

Zoltán, Györgyi Miklós, Horváth István

Kivitelező: ÉM Baranya Megyei Áll. Építőip.

Váll.

Építésvezető: Lábadi András

Beruházó: Pécsi Orvostudományi Egyetem

Gazdasági Igazgatósága.

Főigazgató: Kovács Károly

Főmérnök: Forster Miklós

Az épület terjedelme: 135 000 m³

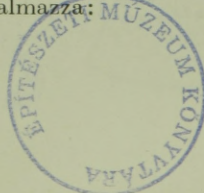
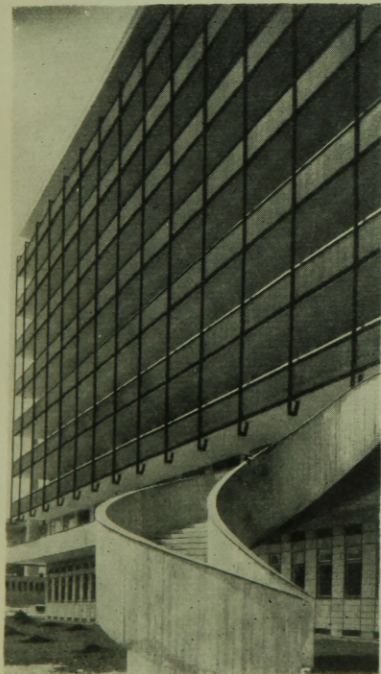
A létesítmény a Pécsi Orvostudományi Egyetem fejlesztési tervében foglaltaknak megfelelően az 1966-ban lezáruló első ütemben valósult meg. Az új klinikákat kiszolgáló, de a teljes egyetemi város ellátására is alkalmas központi konyha és gazdasági épület átadása egy évvel előzte meg a főépület befejezését.

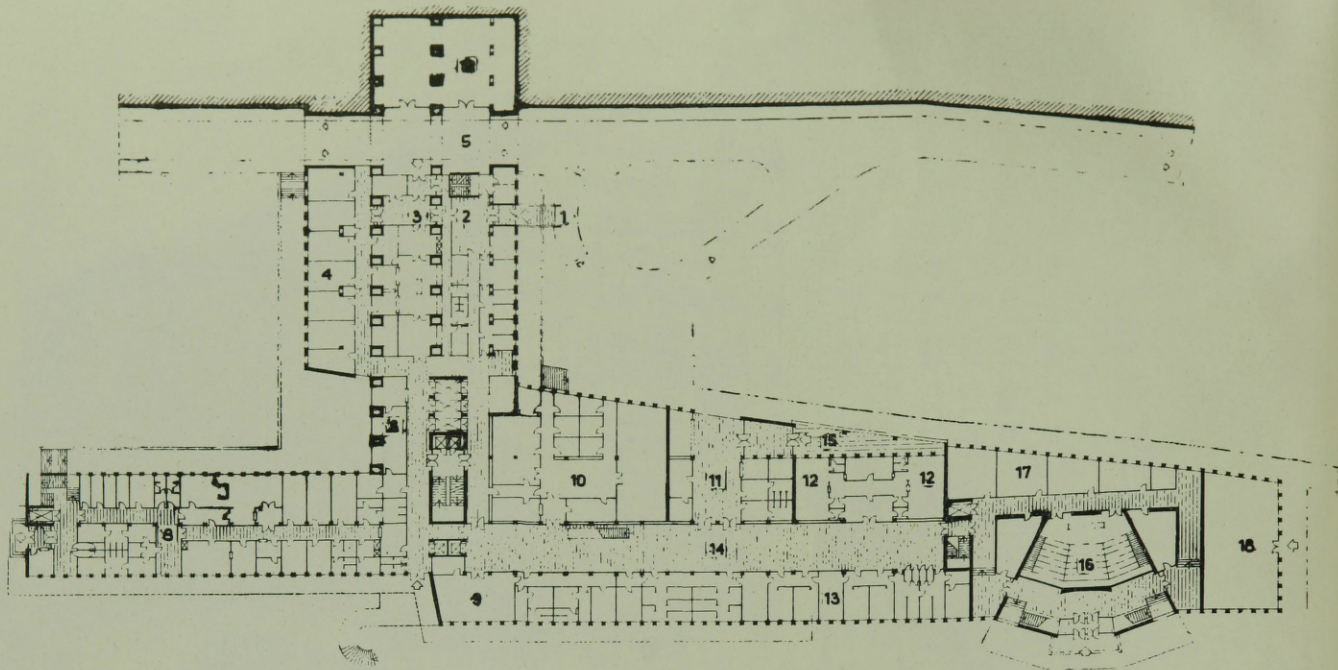
Az egyetemi épületek zöme a volt „Dózsa” laktanya mintegy 11 ha kiterjedésű telkén helyezkedik el. A klinikákat magába foglaló főépület az Ifjúság útja mentén, a telek északi oldalára került. A lejtős terep adottságait kihasználva, főbejáratával az Ifjúság útjához, az ambulanciát, a traumatológiát és a betegfelvételi részlegeket szolgáló bejárataival a Honvéd utcához csatlakozik, a konyha és üzemi részek elkülönített teherforgalma a Kürt utcára nyíló behajtón keresztül bonyolódik le. Az egyetemi igazgatást, az aulát, az alaptárgyi tanszékeket és előadótermeket, a tudományos kutatóintézeteket, a laboratóriumokat, a központi könyvtárat tartalmazó központi részlegek a régi „Dózsa” laktanya fő- és melléképületeinek felhasználásával, illetve azok további kiépítésével a Szigeti országút mentén települnek. A folyamatban levő munkák befejezése 1968-ra várható.

A tervezési programban foglalt újszerű elgondolás az építészeti diszpozíciónak olyan fogalmazását kívánta meg, amely lehetővé teszi, hogy mindazok a tanszéki, laboratóriumi, diagnosztikai terápiai és betegellátási részlegek, amelyek a klinikákon folyó oktató-, tudományos kutató- és gyógyító munkához szükségesek, egy épületbe szervezve — az egyes osztályokra jellemző funkcionális technológiai és üzemi feltételek sérelme nélkül —, egymással a legszorosabb kapcsolatba kerüljenek.

Az épület az alábbi egységeket tartalmazza:

1. Sebészeti klinika
2. Ortopédiai klinika
3. Szemészeti klinika

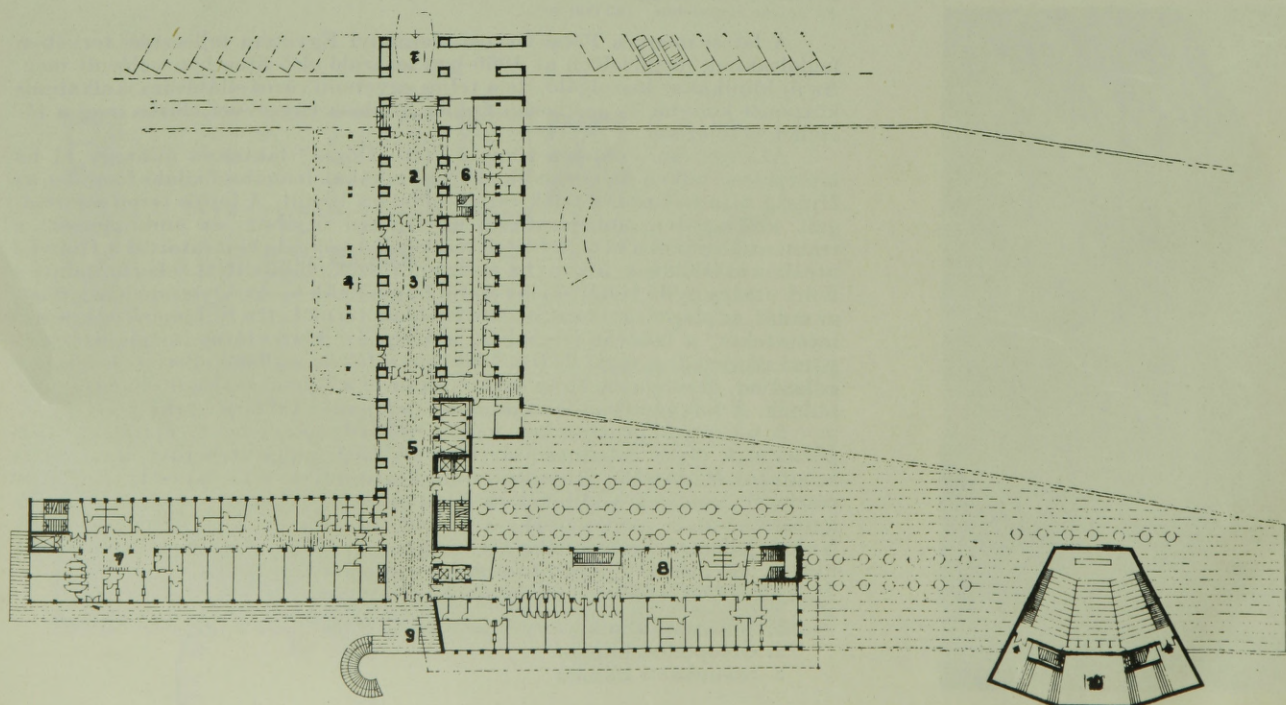

Alsó földszint alaprajza:

1 Betegfelvételi bejárat 2. Előtér a betegfelvételhez. 3 Előtér a baleseti műtűhöz. 4 Beteglátogatók és vizsgálók a baleseti részleghez. 5 Áthajtó. 6 Gyógyszertár. 7 Bejárat az izotópterápiás osztályhoz. 8 Előtér az öltözőzsilip és a terápiai részlegek között. 9 Tornaterem és fizikoterápiai osztály. 10 Hidroterápia. 11. Bejárat csarnok az ambulanciához. 12 Röntgenrészleg az ambulanciához. 13 Rendelők. 14 Várocsarnok a rendelőkhöz. 15 Bejárat az ambulanciához. 16. Demonstrációs előadóterem. 17 Előkészítők az előadóteremhez. 18 Telefonszoba. 19 Raktár

Felső földszint alaprajza:

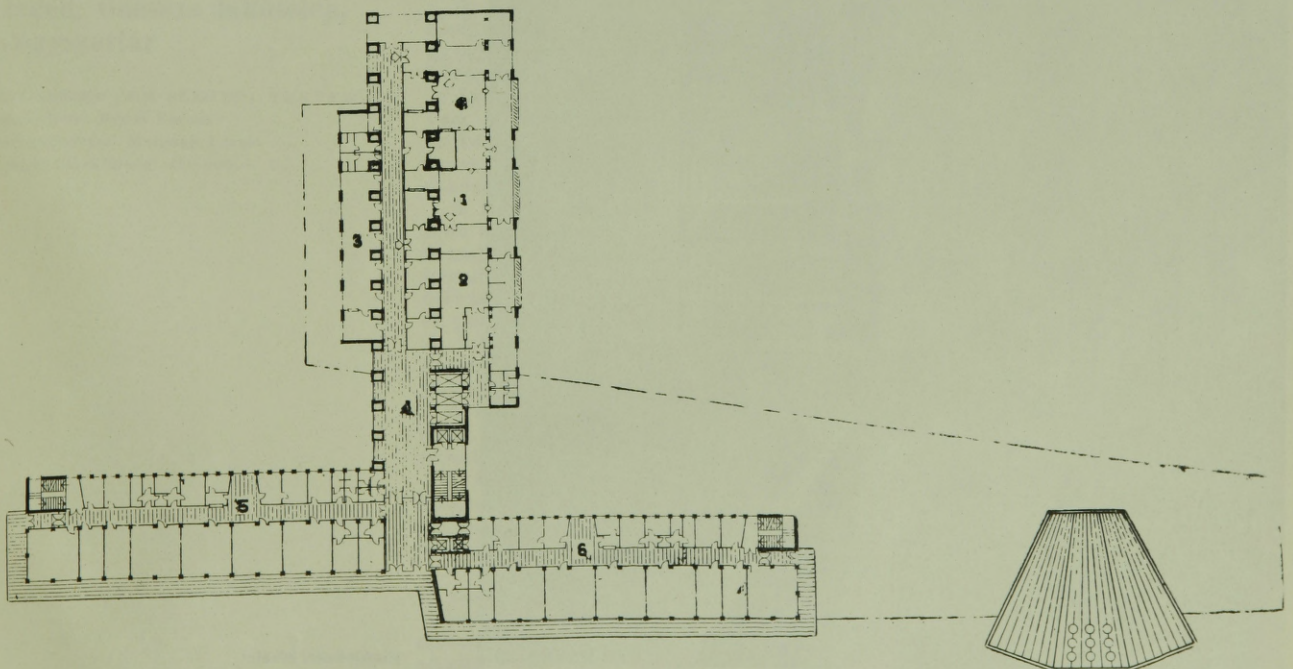
1 Főbejárat. 2 Előcsarnok. 3 Várakozó a beteglátogatók számára. 4 Terasz. 5 Belső várakozó és közlekedőtér a felvonókhoz. 6 Belső közlekedőtér portáshoz, vendégszobákhoz, adminisztrációhoz és a ruhatárakhoz. 7 Várakozó előtér az izotópterápiai osztály ambuláns és fertőző részlegei között. 8 Ambuláns betegek várakozója a vizsgálókhoz. 9 Terasz. 10 Zsibongó az előadóteremhez

Általános emelet alaprajza:
(Műtőszint)

1 Aszeptikus műtőcsoport. 2 Szeptikus műtőcsoport. 3 Postoperációs részleg. 4 Forgalmi előtér és fogadócsarnok a betegek számára. 5—6 Betegápolási osztály

4. Belgyógyászati klinika
5. Sugárártalmakat gyógyító és izotópterápiás osztály
6. Röntgenintézet.

Kiegészítő részlegek:

Traumatológia
Központi laboratórium
Betegfelvétel
Utókezelési osztály

Ambulancia (a klinikától függetlenül üzemeltethető elrendezéssel), továbbá

200 személyes demonstrációs előadóterem,
Adminisztráció és beteglátogatási, valamint a járulékos üzemi helyiségek (gyógyszertár, öltözők, központi autokláv, központi sterilizáló stb.).

A sokrétű és egymástól eltérő feltételeket kívánó funkciók építészeti integrációjából adódott az épület „T” alakban szervezett tömegelrendezése. A „T” alakzat északra mutató, az Ifjúság útjához kapcsolódó szára foglalja magába az épületgépészeti, valamint a terápiai, diagnosztikai és laboratóriumi berendezések tekintetében legigényesebb helyiségeket. Az erre merőleges kelet-nyugat irányba húzódó két épületszárny zömében a klinika hotelrészlegeit tartalmazza.

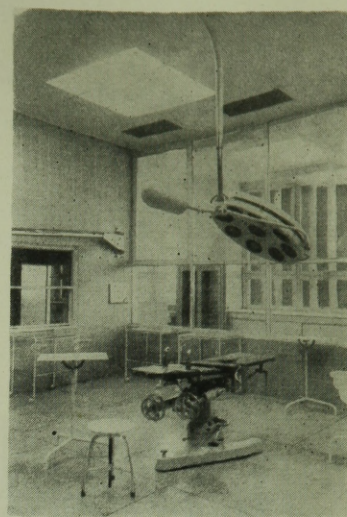
A nyugati hotelszárny alsó és felső földszintjét a klinika többi részétől teljesen szeparált sugárártalmakat gyógyító és izotópterápiai osztály foglalja el. A keleti szárny két alsó szintjét, valamint a csatlakozó földszinti leányt az ambulanciái részlegek töltik ki. A két hotelszárnyat lezáró visszautatott legfelső szintre a klinikákat kiszolgáló központi könyvtár, olvasóterem, klub és személyzeti étkezőhelyiségek kerültek. A tanszéki és terápiai részlegeket magába foglaló északi szárny legfelső emeletét a felvonógépházak, valamint a klimatizáló és szellőztető berendezések foglalják el. Az Ifjúság útjának megfelelő földszinten a bejárat előcsarnok, az adminisztráció, az udvari szinten az áthajtóból megközelíthető traumatológiai részleg helyezkedik el.

Az összes tartószerkezet monolit vasbetonból, a hotelszárnyak födémei ÉTI-gerendás, az északi szárny födémei pedig monolit vasbeton szerkezettel készültek.

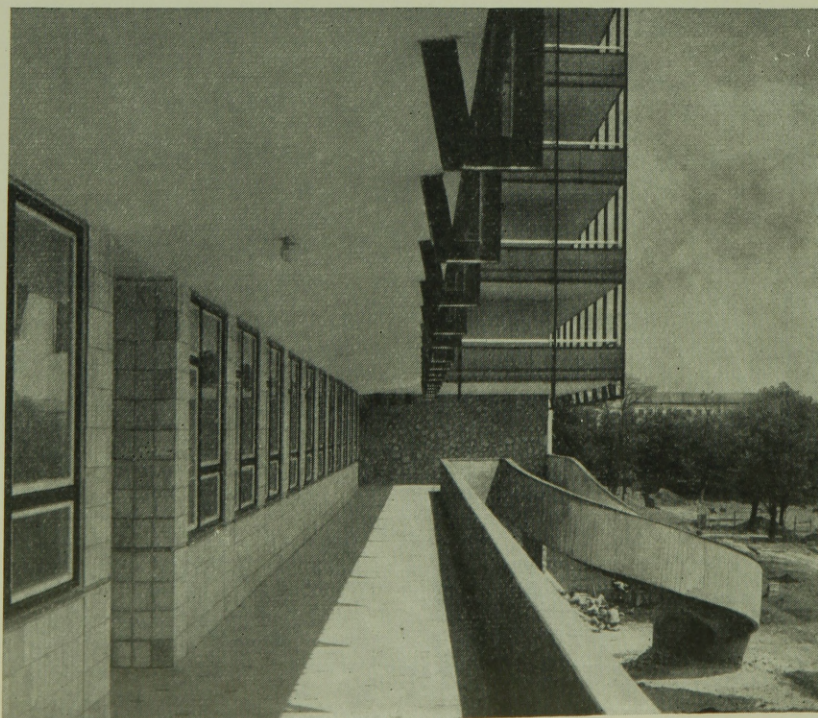
A körítő falak a II. szint magasságáig — a pécsi fekete mészkő felhasználásával — terméskőből, az I. emeleten kezdődő vasbeton váz közötti üreges téglával kitöltött falak burkolata — átlagosan 16×24 cm méretű elemekből álló, máz nélküli — pirogránittal készült.

A hotelszárnyak fűtését radiátoros rendszerű melegvíz-fűtés biztosítja. Az északi szárny fűtését a különleges higiéniai követelmények miatt zártrendszerű mennyezetfűtéssel oldottuk meg. Az épületszárnyban elhelyezkedő 6 db műtő klimatizálásáról függetlenül üzemeltethető berendezésekkel gondoskodnak.

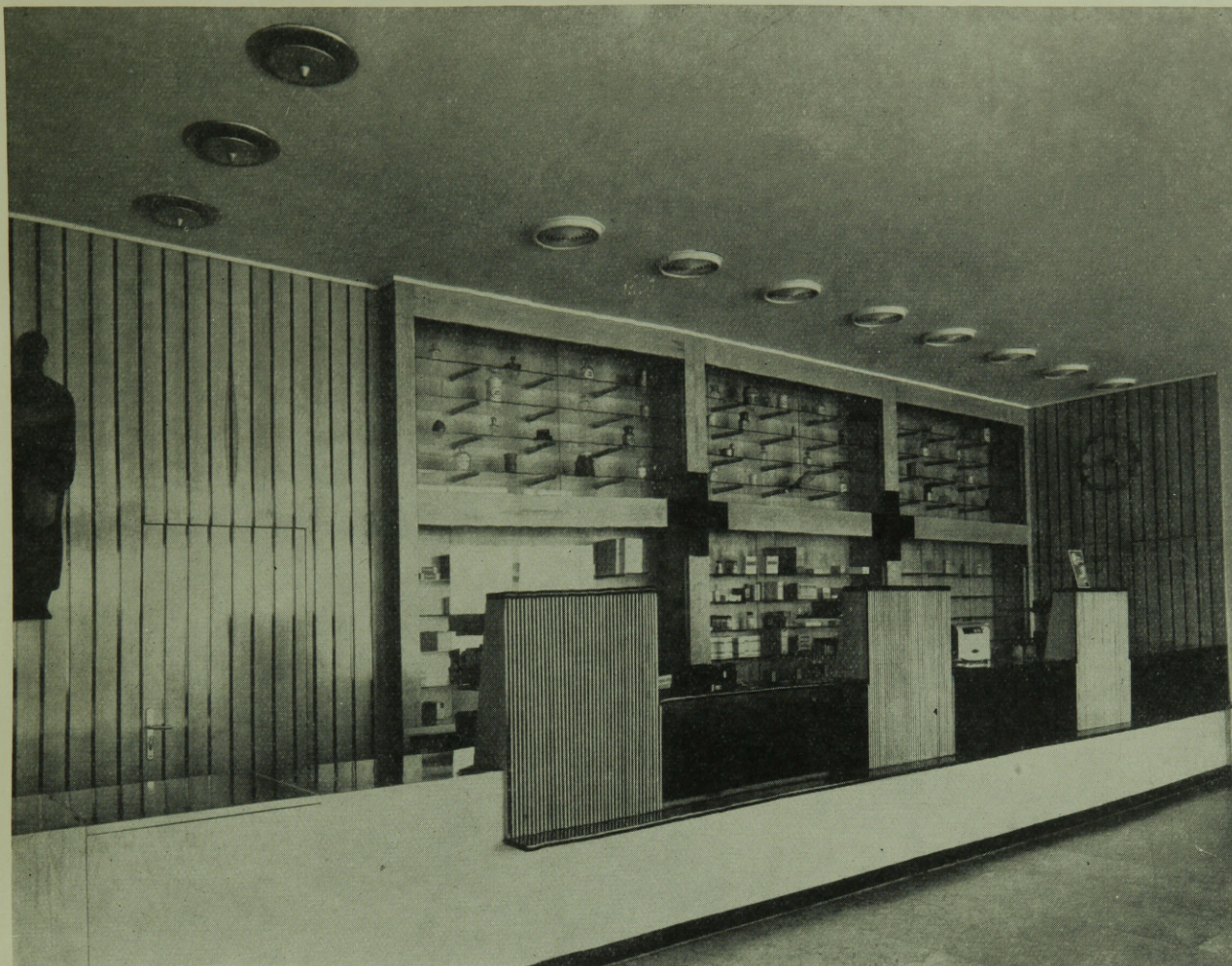
A műtők, laboratóriumok, valamint az egyéb terápiai helyiségek speciális villany-, gáz-, vákuum-, levegő-, oxigén- stb. szükségletét központi berendezések látják el.

Műtő részlet

Homlokzati részlet

Szeged, Odessza lakótelep, gyógyszertár

Tervezővállalat: ÉM SZEGEDI TERVEZŐ V.
Belsőépítész: Rédei Ferenc
Szobrászművész: Marosán László
Kiviteli összköltség: 450 000,— Ft

A befejezés előtt levő lakótelep szolgáltató üzletházában létesült gyógyszertár hivatott a lakótelep és környéke gyógyszerellátására.

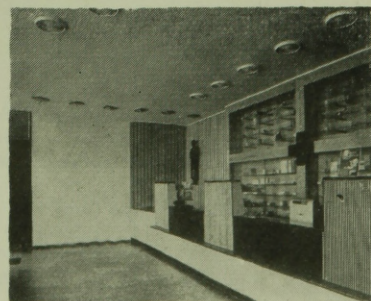
Az officina közvetlen kapcsolatban van a laboratóriummal, ügyeletesszobával, illetve a közlekedőfolyosón keresztül a szociális helyiségekkel, étkezővel és gyógyszerraktárakkal.

A főbejárattal szemben levő falat fent hagyományos múzeumi kialakítással, lent gyógyszertárolóval alakítottuk ki. A beépített táraasztal az officina teljes hosszában helyezkedik el, pénztárral és három munkahellyel. A labor felőli oldalon átadóablak, kerámia falikút és pohártartó, a bejárat mellett váró-ülőpamlag készült.

A helyiségek fehér Wallkyd-festésűek, a padlóburkolat piszkei vörös mészko.

A beépített berendezést és falburkolatot fehérített kőrisfa furnérozással és fekete dekoritlemez borítással terveztük.

A gyógyszertár központi fűtéssel és szellőzőberendezéssel ellátott. Az officina megvilágítása mennyezetre épített lámpatestekkel, egyéb helyiségeké F-csövekkel történik.

IBUSZ-iroda, Szeged

*Tervezővállalat: SZEGEDI TERVEZŐ V.
Építész-belsőépítész: Rédei Ferenc
Statikus: Libor Rajmund
Elektromos: Mészáros Ferenc
Fűtés: Komlósi Antalné
Klíma: Nagy László
Megrendelő: Idegenforgalmi Beszerzési, Utazási és Szállítási Részvénytársaság, Budapest
Kivitelező: Szegedi Építőipari Vállalat
Építésvezető: Németh Sándor
Kiviteli összköltség: 1 140 000,— Ft
Beépített térfogat: 1170 m³*

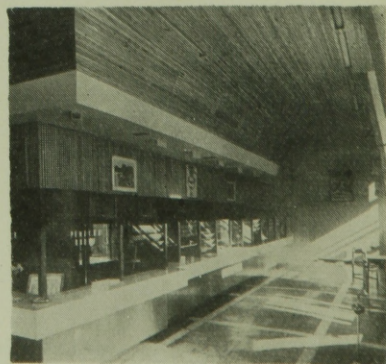
Szeged megnövekedett idegenforgalma szükségessé tette a régi IBUSZ helyiségeinek bővítését és korszerűsítését.

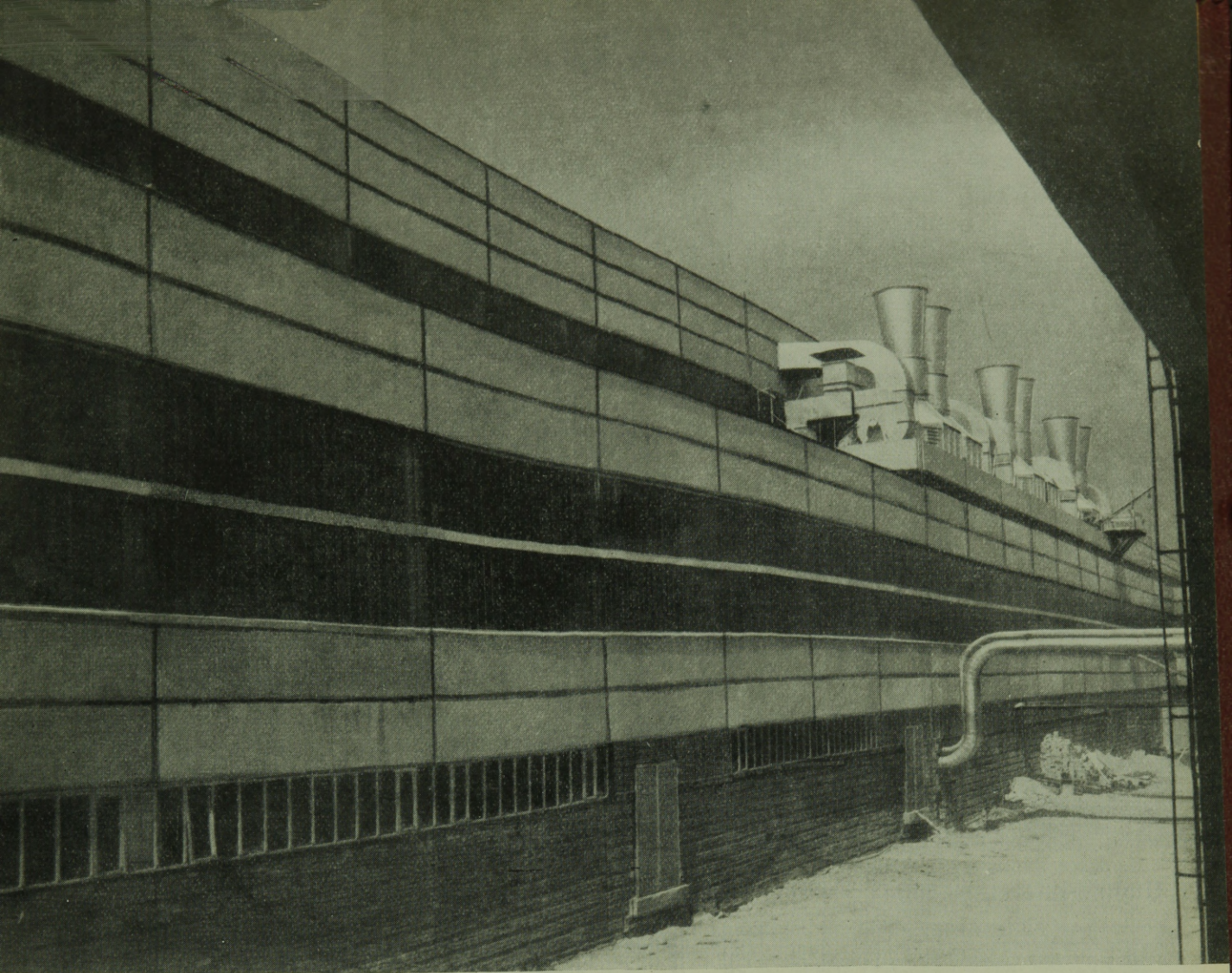
Az iroda védett városképi jellegű épület földszintjén létesült. A külső homlokzatot az eredeti kiképzésnek megfelelően állítottuk vissza. Az ügyfélfogadó a Kárász utcáról és a Klauzál térről egy-egy bejáraton át közelíthető meg. A belső átalakítás a meglévő adottságok figyelembevételével készült. A középfőfal előtt az ügyfélfogadó asztal került beépítésre, felette nyertek kialakítást a szellőzőberendezés csatornáit. Az egyenlőtlen kiosztású boltövek közötti dongaboltozat alá a tér egységes megjelenése érdekében natúr színű, tört fényű borovi fenyődeszka álmennyezetet terveztünk, mely egyenes síkban csatlakozik a portálok szemöldökéhez. A rendszertelenül beálló pillérállást a ferden lefutó rabbitz hasábok fogják össze.

A padló sötétszürke, 40 × 40 cm-es méretben előregyártott nova kőbur-

kolatot kapott. A beépített bútorok natúr színű mahagóni furnérozással, az ügyfélfogadó asztalok lapja világosszürke, faerezetű műanyaglemez borítással készültek. A vakolt felületek tört fehér enyves-festésűek. A pillérek közötti ülőpamlagok és a munkahe-lyi székek fekete műbőr bevonatúak.

Az iroda központi fűtési. Az általános világítás F-csővel, a munkahe-lyeké asztali lámpákkal történik.

Dunai Papírgyár, Dunaújváros

Tervezővállalat: ÉM. IPARTERV

Építész: Rácz György

Statikus: Takácsy Béla, Kovács László

Gépész: A 4. iroda gépészei

Technológia: Könnnyűipari Tervező Vállalat

Kivitelező: ÉM 26. sz. ÁÉV

A Szalmacellulóz-gyár mellé telepített üzem író-nyomó papírt állít elő.

Kapacitása 52 000 t papír/év

Beépített légm³ (összesítve) 285 000 m³

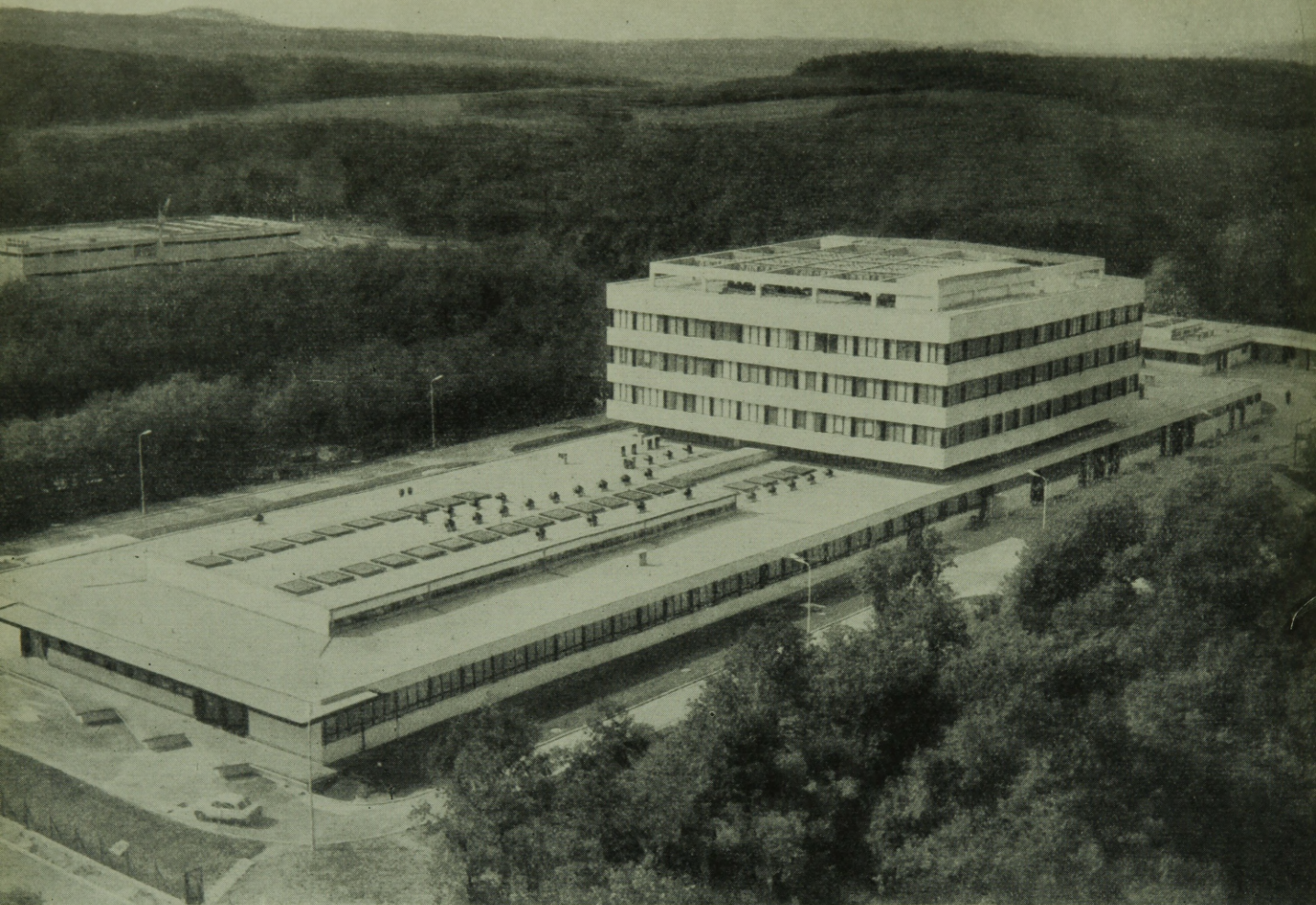
A gyár létesítményei:

- nyersanyagraktár — oldótorony
- fahántoló — csiszoló
- üzemi épület
- készáruraktár
- elektromos fogadóállomás.

Az épület szerkezete: a vb. váz és a kezelőszint monolit; a tető- és falpanelek előregyártással készültek, 6 m-es modullal.

Az üzem folyamatos technológiával működik, a vágányhálózattól indulva és oda visszaérkezve.

A gépteremben hullámalumínium álmennyezetet alkalmaztunk. Ezt a páraelszívó melegével, hőcserélővel és száraz levegővel melegítik fel a padlástérben, ezáltal a szerkezet páralecsapódástól és csepegéstől teljesen védett. Az összes motor és berendezés a mellékhajókban, üvegfalal elválasztva helyezkedik el.

Humán-intézet, Gödöllő

Tervezővállalat: ÉM IPARTERV

Építész: Edvi Lászlóné

Statikus: Selmeczy Józsefné, Thoma Levente, Zug János

Elektromos: Kovács Gusztáv, Pataky Tibor
Fűtés, technol. gáz: Kovács Dezső, Wagner Ádám

Víz, csatorna, vákuum, préslevegő, gáz: Fazekas József, Orczy Gyula

Hűtőberendezés: Cs. Koncz Magda

Szellőzés: Krikovszky Sándor, Rédey Gyula

Klímaberendezés: Ördögh László

Lakatos- és asztalos-szerek: Hidasi Lajos

Belső berendezés: Drávai Tamás

Út, tereprendezés: Dr. Halmi Lászlóné

Technológus: HUMÁN-INTÉZET

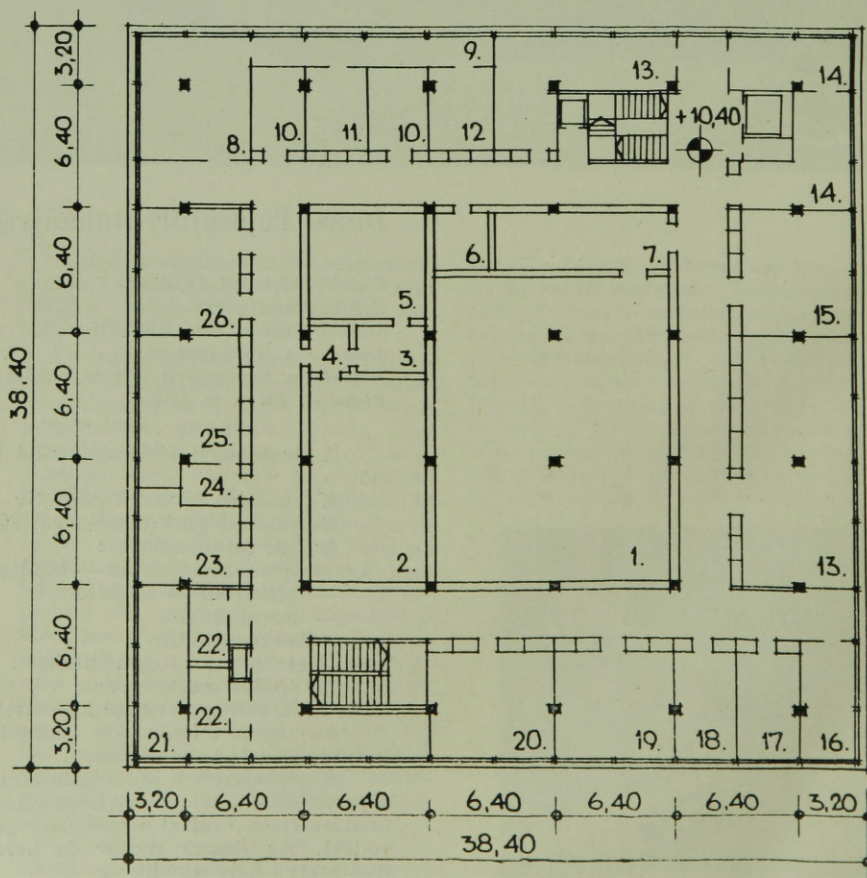
Kivittelező: ÉM 25. sz. ÁEV.

Előzmények:

Ismeretes, hogy gyógyszeriparunk komoly nemzetközi hírnevet szerzett magának. A magyar gyógyszeripar az elmúlt 10 év alatt mintegy 12-szeresére fejlődött, és külkereskedelmünk területén is tekintélyes szerepet játszik.

A gyógyszeripar fejlesztésének két fontos feladata van: a hazai és export-kívánalmak kielégítése, valamint nagy hatású, korszerű gyógyszerek gyártása.

1 — Hűtő — munkaterem; 2 — Hűtő; 3 — előtér; 4 — előtér; 5 — hűtő; 6 — beöltöző; 7 — előhűtő; 8 — steril öltöző; 9 — steril folyosó; 10 — előkészítő; 11 — plazma lesvívó; 12 — steril pr. fülke; 13 — labor; 14 — sterilizáló; 15 — mosogató; 16 — iroda; 17 — osztályvezető; 18 — mérlegszoba; 19 — műszer szoba; 20 — oszt. raktár; 21 — pihenő; 22 — W.C.; 23 — centrifuga — előkészítő; 24 — zsilib; 25 — centrifuga; 26 — plazma olvasztó

A főépület közel 150,00 m hosszú, 40 m széles, tengelye párhuzamos az új úttal. A belső forgalom gerince a főépületet körbefogó körforgalmú út, mely a kapunál rövid bekötőtaggal csatlakozik a közúthoz. A körforgalmú út külső peremére épülnek a melléklétesítmények. A kapubejárat közelében, a kerítésen belül autóparkoló létesült. A főépület és a belső út közötti 20 m széles sáv parkosított, virággyakkal, zöld növényzettel és a főbejáratí részen lapos víztükrrel.

A terep az épület teljes hosszában 90 cm-t lejt. Ezért készült a rámpa az épület véghomlokzatánál. Itt történik a késztermék kiszállítása. A hátsó homlokzatnál az út kb. $\frac{1}{3}$ hosszban kiszélesedik, itt kerülnek az épületbe a nyersanyagok és más termékek.

Az intézet építészeti és szerkezeti megoldása a legszorosabb kapcsolatban van a technológiával. A gépesztileg előnytelen, elnyújtott vagy pavilonos tömegképzés helyett közel négyzetes téralakítások bizonyultak a leggazdaságosabbnak. A tömbösítés átgondoltabb, bonyolult tervezési munkát igényelt, de a jelentős többletmunka költsége a beruházás költségeinél busásan megtérül. A tömbösített megoldás megvalósításához kisebb terület szükséges, a belső kábel- és csőhálózatok, klímacsatornák rövidebbek, a közművesítés csak egy épülettömbre korlátozódik.

Szerkezeti megoldás:

A főépület beépített alapterülete 5532 m², beépített térfogata 50 583 légm³.

Az épület emeletes része teljes egészében monolit vasbeton szerkezetű. Ezt a rendkívül változó födémterhelés és az igen sok, különböző nagyságú födémáttörés tette indokolttá.

A felmenő szerkezetek $6,4 \times 6,4$ m hálózati vasbeton oszlopok. A

födémek az oszlopokra kerülő vasbeton gerendarácsból és ezek közé feszített, két irányban teherbíró, 15 cm vastagságú sík vasbeton lemezből készültek. A körös-körül kiugró, 3,20 m széles födémszakaszok acélrudakkal vannak felfüggesztve a tető gerendarácsára.

A födémek hasznos terhelése 500 és 1500 kg/m² között változik. A tető felett napvédőrács készült, technológiai szükségességből vasszerkezetű. A napsugárzás ellen védenek a vasszerkezetű rácsokra szerelt eternitlapok. A tető-felülvilágítók a többi épületszárnyon levőkhöz hasonlóan üvegbetonból készültek.

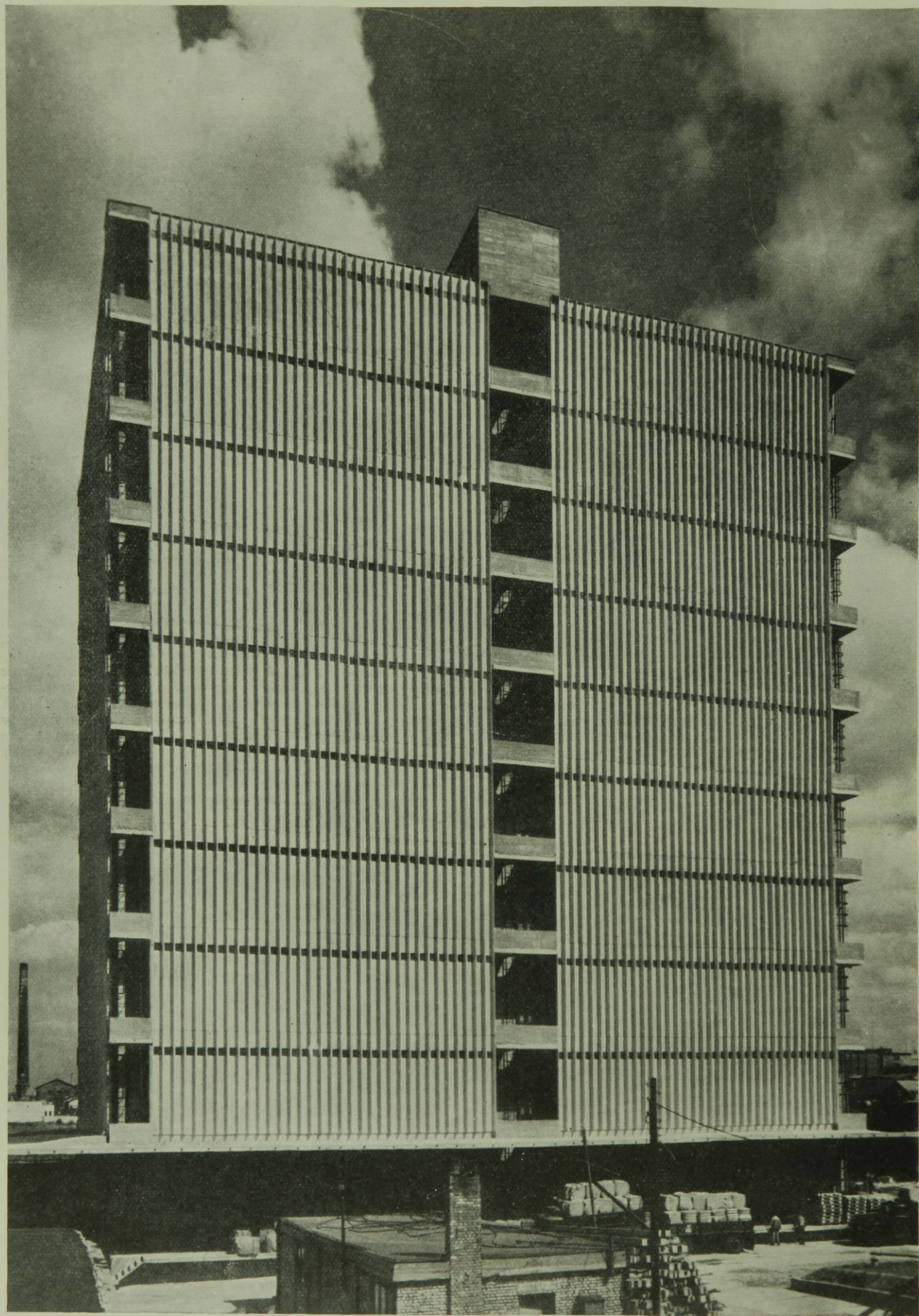
A főépület éttermi és oldalszárnya lényegében azonos szerkezetű. A monolitikus vasbeton oszlopos és téglapilléres felmenőszerkezeten monoliti-

kus mestergerendák közötti, egyedi előregyártású vasbeton fiókgerendák vannak, azokra ugyancsak előre-gyártott vasbeton pallók kerültek. A maximális emelési súly 3 t; a be-emelés autódaruval történt. A csomópontok egyszerű, betonozott kialakításúak, az együttdolgozás biztosítására. Ugyancsak előregyártottan készültek a felülvilágítás tetőelemek, valamint a pince feletti födémek is.

A két udvar körül, amit körülzár az épület, egyrészt a garázs, a kerékpár- és motorkerékpár-tároló helyezkedik el, a másik udvarról nyílik a műhely és a raktárak, illetve a mosoda. Az épület végén van az ún. kislaborrész az állatházzal. Az épület anyaga hasonló a főépületéhez.

A melléklétesítmények beépített térfogata összesen: 6000 légm³.

Gyapjú- és Textilnyersanyag- forgalmi Vállalat raktára (Budapest, Kén u. 4.)

Tervezővállalat: ÉM IPARTERV

Építész: Juhász Jenő

Statikus: Pozsgai Lajos

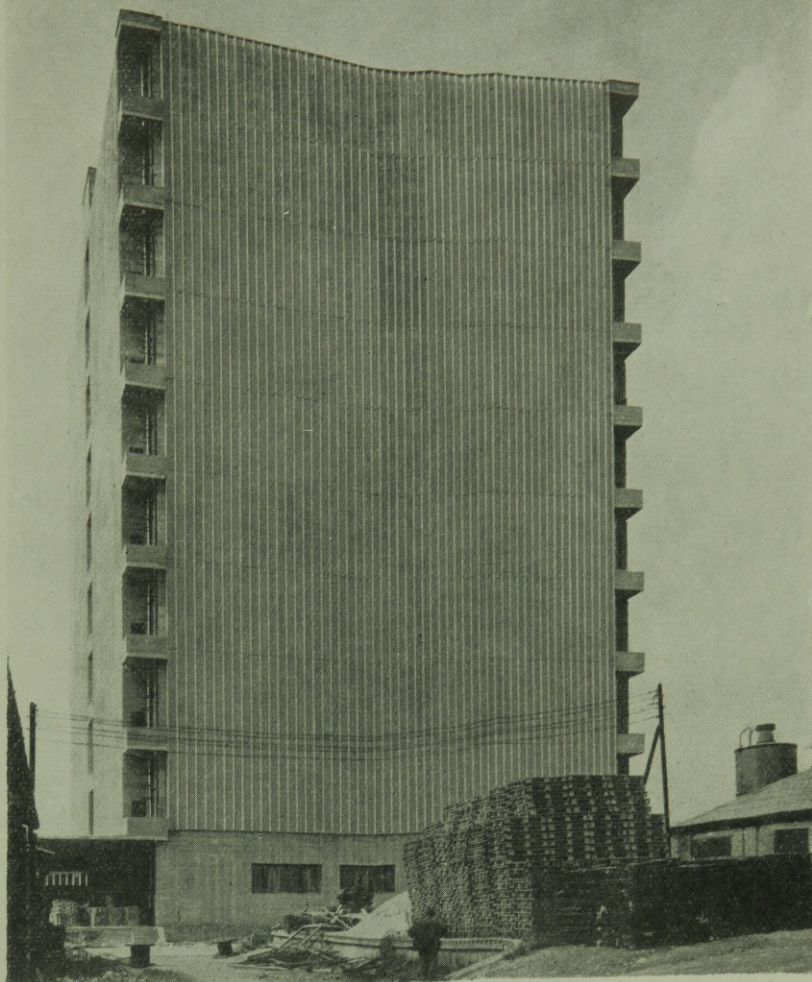
Gépészek: Thorday Lajos, Kiss László

Elektromos: Máday László

Kivitelező: ÉM 23. sz. ÁÉV

A raktár területe: 10 000 m²

A kiszolgáló terület: 1100 m²

A raktárforgalom közúti járművekkel és vagonkulival (Strassenroller) vontatott vagonokkal bonyolódik le.

A be- és kimenő áruforgalom irányítása, nyilvántartása és a szükséges kiszolgáló létesítmények (targoncatöltő és -tároló) a földszinten nyertek elhelyezést.

A függőleges, szintek közötti anyagforgalmat bonyolítja a 4 db 3500 kg teherbíró képességű nagyméretű felvonó. A szinteken kevés közlekedésterületet kívánó elektromos, emelővillás targoncák végzik az anyagmozgatást. A raktározás 9 szinten a közlekedési csomóponttal szétválasztott (emeletenként 2 db á 5500 m² alapterületű) 18 db helyiségben történik. A raktárhelyiségek négy sarkán elhelyezett menekülőerkélyek és az azokat függőlegesen összekötő létrák szükség esetén biztosítják a

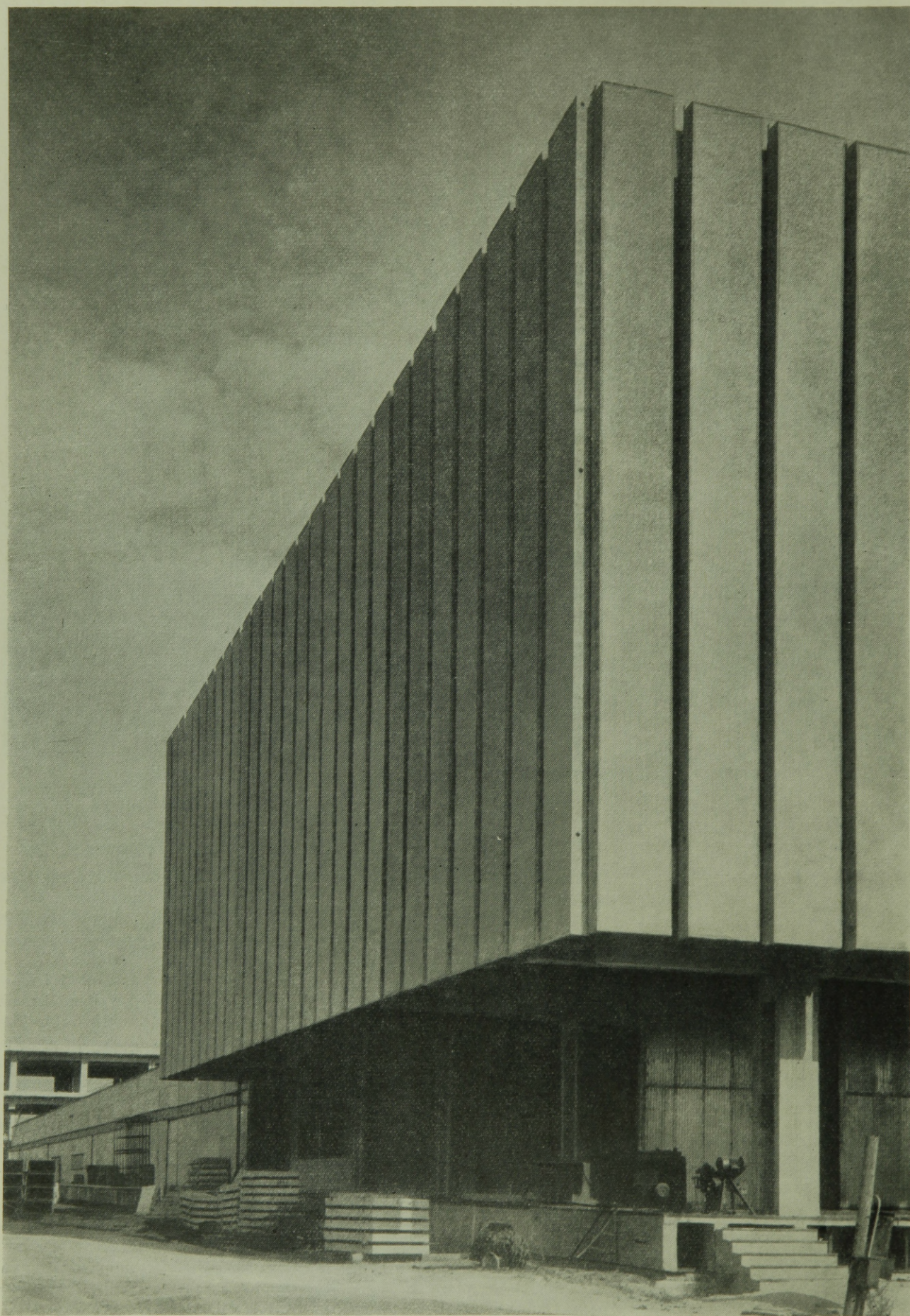
gyors életmentést, illetve a tűzoltók részére a szükséges megközelítést.

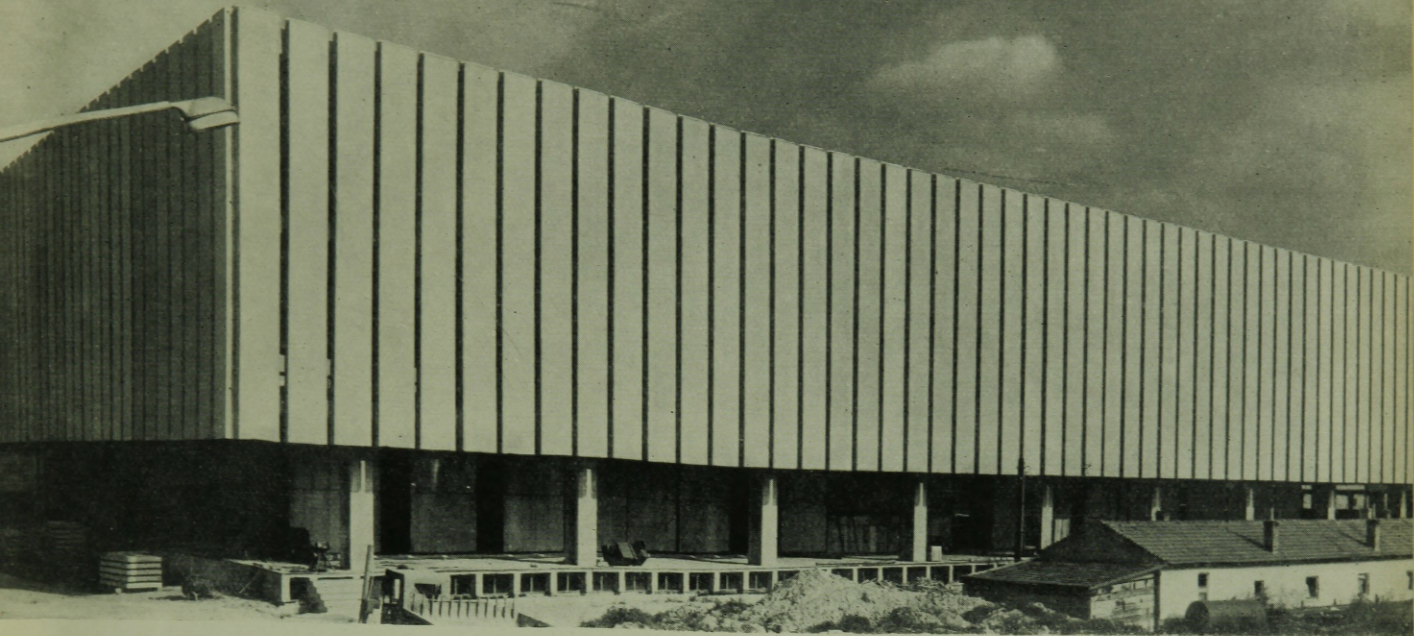
A födémeket átlagosan 2000 kg/m² hasznos teherre + a targoncákat szűrő igénybevételére tervezték.

Szerkezeti rendszer: a raktár lemezalapozású. A födém változó lemezvastagságú, pontszerű megtámasztású lemezfödém. A felmenő szerkezetek merev vasváz oszlopok és vasbeton falak. A pillérek viselik a födémek reakcióit, a lifttorony lezámoló ellensúlyozza a szélhatásoktól származó igénybevételeket és a felvonóterheket.

A térelhatárolás előregyártott bordás vb. panel szintenkénti megosztásban, korróziómentes kapcsolatokkal.

A közlekedési csomópontokat, valamint a raktáregységeket tűzbiztos ajtók választják el egymástól.

Ruházati raktárak, Budapest

*Tervezővállalat: ÉM IPARTERV
Építész: Virág Csaba
Statikus: Komlóssy István
Gépészek: A 4. és 8. iroda gépészei
Kivitelező: ÉM 23. sz. ÁÉV*

Nagykereskedelmi raktár, mely a budapesti kiskereskedelmet ellátó Divatáru Nagykereskedelmi Vállalat és a Nőiruha Nagykereskedelmi Vállalat tároló- és ún. üzemelőraktára. Az áruk vasúton és tehergépkocsin érkeznek a különböző ruhagyárakból, rakodólapon és sztendereken tárolják őket a földszintes tárolóraktár-részben, majd az üzemelőraktár-részekben az egyes üzletek részére a „kommissiókat” szétválasztják, és tehergépkocsin elszállítják.

A raktárterület 36 000 m²

Beépített légm³: 250 000 m³

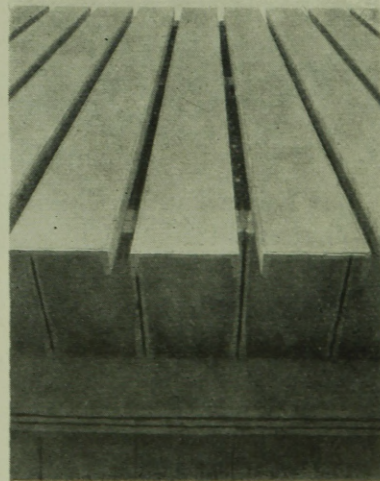
Az üzem létesítményei:

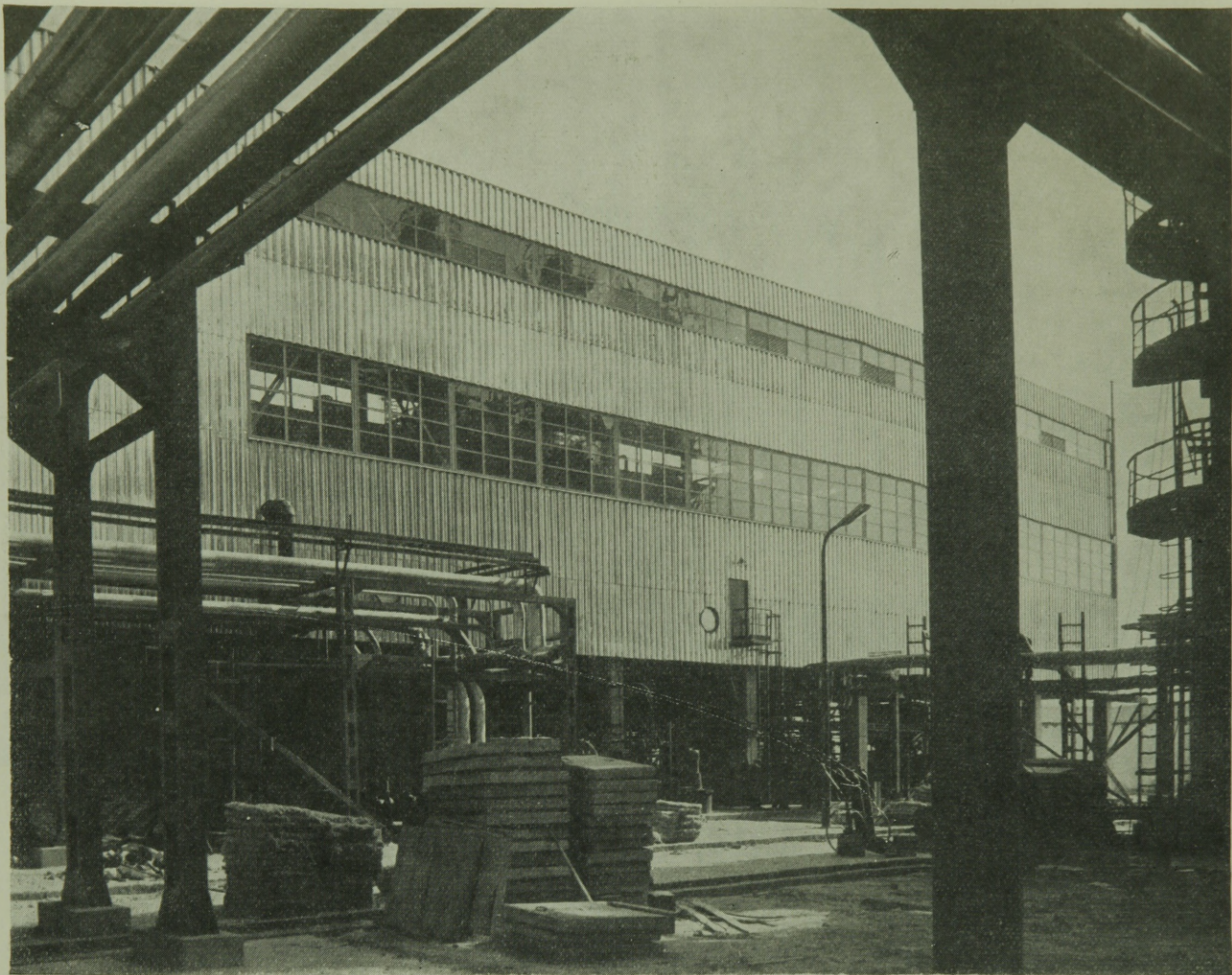
- tárolóraktár (földszintes)
- 2 üzemelő raktár, 3-szintes
- 120 fős iroda, 600 fős öltöző
- 600 adagos konyha, étterem, büfé
- 6 000 000 kal. kapacitású kazánház, TMK-műhely.

Üzemen és részben helyszínen előregyártott szerkezet. A *tárolóraktár* 9×9 m oszlopállású IPARTERV-i típuscsarnok; az *üzemelőraktárak* 9×9 m oszlopállású, 120 t-s Vierendeel-pillérek, 3,6 t súlyú, 3 lemezből álló mestergerendák, „U” panelek és „U” falpanelek; a *kiszolgáló épületek* 2 sor 3 m-enként elhelyezett, előregyártott oszlopon 14 m hosszú „U” panelek.

Tárolóraktár: nagy belmagasságú tér, a padlóterhelés 4 t; üzemelő: kisebb belmagasságú, 1,7 t padlóterhelésű fűtött tér a válogatásra. Egyszerű funkcionális rendszer, zárt kubusok, egyszerű lineáris szerkezet, az egymásra helyezések főleg száraz kapcsolatokkal.

A 9×9 m-es oszlopállású, többszintes épületek 3,6 tonnás elemekből üzemen előregyártott szerkezetek, csak az oszlopok készülnek a helyszínen. A kötések egyszerűek, az elemek formája egyszerű geometriai forma, minimális vasalással.

Dunai Kőolajipari Vállalat, Százhalombatta

Tervezővállalat: ÉM IPARTERV
Generáltervező: Kőolaj- és Gázipari Tervező Váll.

Építész: Almstäier Ottó, Bokor Mihály, Csics Miklós, Sillye Zoltán, Tószegi Tamás
Statikus: Borsi Gyula, Szalai János
Épületgépész: Prokopy Rudolf, Rosenthal Györgyné, Busch Béla, Solti Gábor
Kivitelező: ÉM Mélyépítő Vállalat

A kőolaj-finomító létesítését a jó minőségű motorhajtó anyagok gyártása, a hazai kenőolaj-szükséglet biztosítása, valamint a Dunai Hőerőmű fűtőolaj-ellátása indokolja. A finomítóüzem alapanyagbázisa a Szovjetunióból távvezetéken érkező kőolaj.

A kőolaj-feldolgozás technológiája vertikális jellegű, a korszerű berendezéseket magasfokú automatika egészíti ki. A beruházás magasépítési költségei az összvolumenhez mérve viszonylag alacsonyabbak a szokásosnál, mivel a berendezések nagyrészeszabadtéri telepítésű.

A gyártelep két önálló részre tagozódik, melyeket közlekedési út választ el egymástól. A finomítóüzem területe kb. 1400×600 m, a tárolótelep pedig 930×600 m. Mindkettő derékszögű, úthálózattal határolt blokkokra tagozódik.

A finomítórész 16 blokból áll, ahol a termelő, és kiszolgáló üzemek, igazgatási és szociális épületek helyezkednek el. A tárolótelep blokkjaiban helyezték el a feldolgozó üzem tároló tartályait, az olajlefejtő és -töltő állomásokat. A magasépítési létesítmények az épületek jellege szerint három csoportra oszlanak:

a) igazgatási és szociális épületek,
b) nem termelő jellegű üzemi épületek (javító-, karbantartó műhelyek, laboratórium, garázs, elektromosenergia-ellátás épületei stb.).

c) termelő üzemegységek épületei.
A tervezés lényegében a fenti sorrend szerint történt.

Az igazgatási és szociális épületek, valamint a nem termelő jellegű üzemi épületek tervezését összekapcsoltuk az Ipartervben abban az időben kidolgozás alatt álló épületszerkezeti kipróbálással.

A központi igazgatás irodaépületét, a központi öltözőépületet és a műszerész-műhelyt, valamint a tűzoltóaktanyát az üzemi iroda és öltöző céljaira tervezett típusszerkezet elemeiből állítottuk össze. A karbantartó műhely, központi raktár, térmunkástelep, kompresszorház a $9,00 \times 9,00$ m-es típuscsarnok szerkezeti elemeinek felhasználásával készült. Azoknál az épületeknél (pl. központi laboratórium), ahol a technológiai igényeket a típusszerkezetekkel nem lehetett kielégíteni, hasonló jellegű helyszíni előgyártású szerkezeteket terveztünk. Az azonos szerkezeti és homlokzati elemek felhasználása az első ütemben tervezett épületek egységes építészeti kialakítását tette lehetővé.

A tervezés második ütemében — mely még jelenleg is folyik — került sor az egyes termelő üzemegységek épületeinek megtervezésére. Itt az igen eltérő technológiai igények miatt az egységesítés többnyire csak az azonos szerkezeti rendszerek alkal-

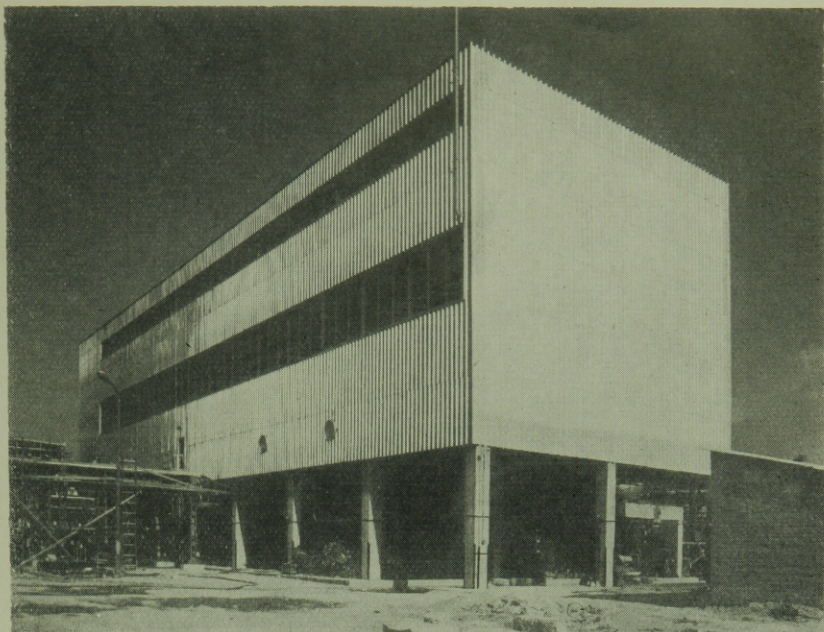
mazására és a homlokzati felületek egységes kezelésére szorítkozhatott.

Általában minden termelő üzemegységnél kétfajta, egymástól erősen eltérő igényű épületet kell létesíteni.

A vezénylő épületben helyezkedik el a műszert terem — ahonnan az üzem automatikus irányítása történik —, az elektromos állomás trafókkal, kapcsolóhelyiségekkel, az üzemi irodák és a szabadtéri dolgozók tartózkodó-, melegedőhelyisége. A műszert terem nagyméretű fix ablakfelülettel, túlnyomásos szellőzéssel (egyben fűtés is) van ellátva. Ez az épület minden esetben monolit szerkezettel készül. Homlokzatképzése: üvegfalak, mezőtűri téglaburkolat és nyersbeton.

Az olyan készülékek, berendezések számára, amelyeket csapadék ellen védeni kell, illetve működésüknél sűrűbb ellenőrzésre, kezelésre van szükség (pl. kompresszorok, szivattyúk stb.), acélszerkezetű színeket és csarnokokat tervezünk. Ezeknél az épületeknél hőszigetelési igény nincs, így homlokzatburkolásként minden esetben 1 mm vtg hullámosított alumínium lemezt használunk.

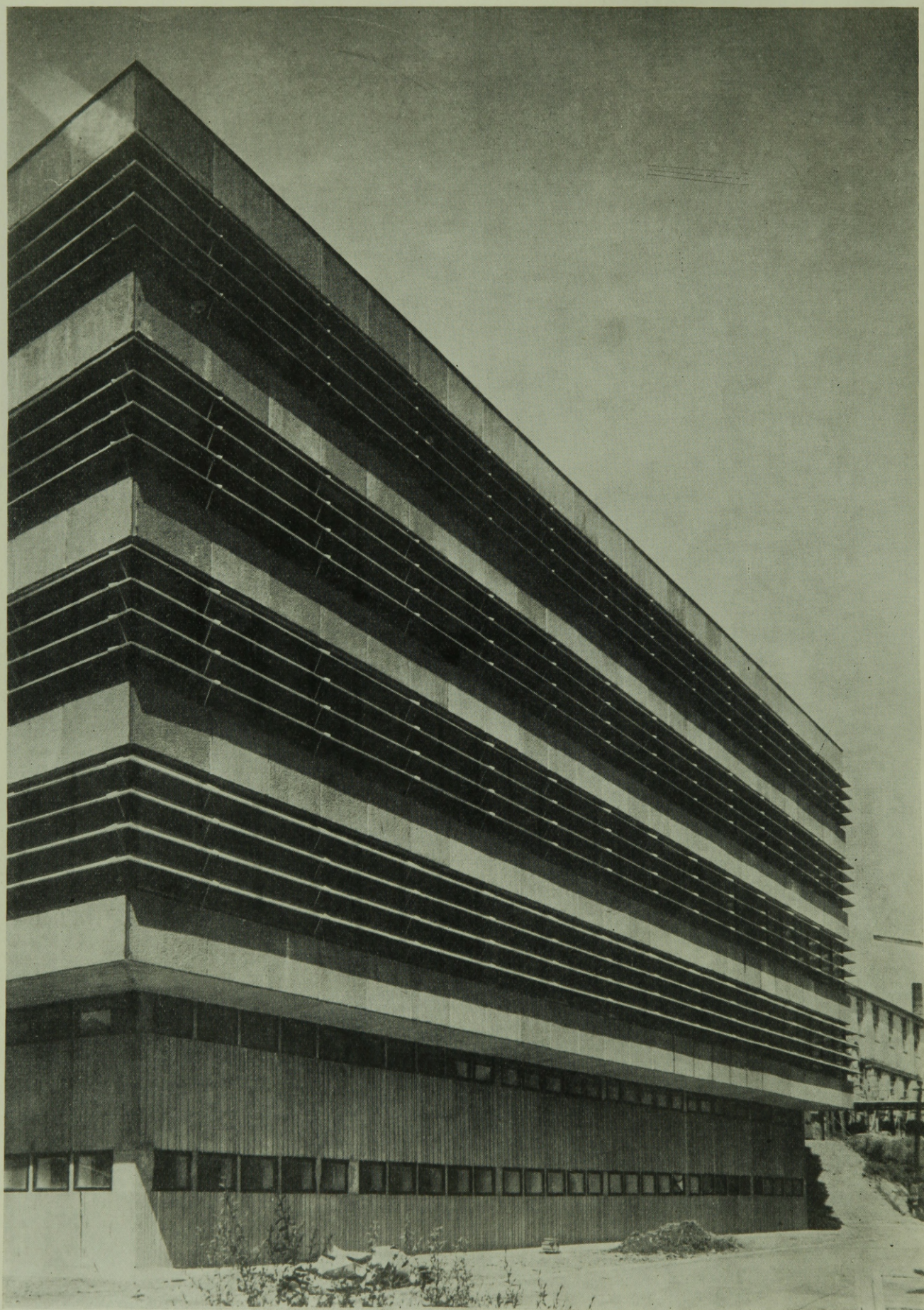
Bár az egyes termelő üzemegységekhez tervezett épületek igen eltérő alaprajzi és tömeg-kialakítást igényelnek, a fenti tervezési elvek betartásával mégis sikerült azok építészeti egységét biztosítani.

Üzemi épület homlokzata

Igazgatósági épület főhomlokzata

Porcelángyári laboratórium, Budapest

Tervezővállalat: ÉM IPARTERV
Építész: Balázs György
Statikus: Borsi Béla
Gépész: B. 3. Iroda gépészei
Laborberendezés: Gergely Gábor
Kivitelező: ÉM 23. sz. ÁÉV

A laboratórium a Magyarországon készülő elektromos szigetelők gyártásához szükséges alapkutatásokat végzi. Programjának igénye következtében különböző jellegű laboratóriumokat kellett egy épületen belül elhelyezni. A laboratórium-rendeltetésre használt alapterületek a következő arányban oszlanak meg:

mechanikai laborok	40%
kémiai laborok	17%
elektromos kutató laborok	29%
kiértékelő, irodák, raktárak	14%

Az épületet a Kőbányai Porcelángyár zsúfoltan beépített területén, a gyártó üzemrészek közvetlen közelében, egy rézsún kellett elhelyeznünk.

Az épület alaprajzilag középfolyosós rendszerű. A középfolyosó egyik oldala mentén helyezkednek el a függőleges installáció vezetékaknái. Ezeket az aknákat a folyosó felől felnyitható ajtók határolják. Innen történik a vezetékek szerelése, javítása, esetleg kicserélése. A vezetékeknek másik oldalán helyezkednek el a 6,00 m mélységi méretű laboratóriumok. A laboratóriumok szélességi mérete 3,00 m egészszámu többszöröse szerint választható. A középfolyosó másik oldalfala mentén kiértékelők, irodák, raktárak, mosdók, öltözők, lépcsőház és lift helyezkednek el.

A laboratóriumok a változó igényeknek megfelelően átrendezhetők. Az épületgépészeti és az épületszerkezeti rendszer lehetővé teszi a 3,00 méterenkénti szétválasztást és minden 3,00 m-es sávnak bármilyen technológiai installációval való egyszerű kiszolgálását. Az átrendezhetőség igénye és az, hogy egymás felett különböző rendeltetésű laboratóriumok helyezkednek el a függőleges installáció részére viszonylag nagy aknaméretet, (90 × 1,04) tettek szükségessé. A függőleges vezetékekaknába az épület alsó szintjén (I. szint) elhelyezett létesítmények (hűtőgépház, klímagépház, szellőzőgépház, boyler és hőközpont) és a tetőn elhelyezett berendezések (elszívó ventilátorok, hűtőtorny) juttatják az installációt. Az installációs rendszer vízszintes szétosztása a nagy belmagasságú (5,10 m) I. szint mennyezete alatt történik.

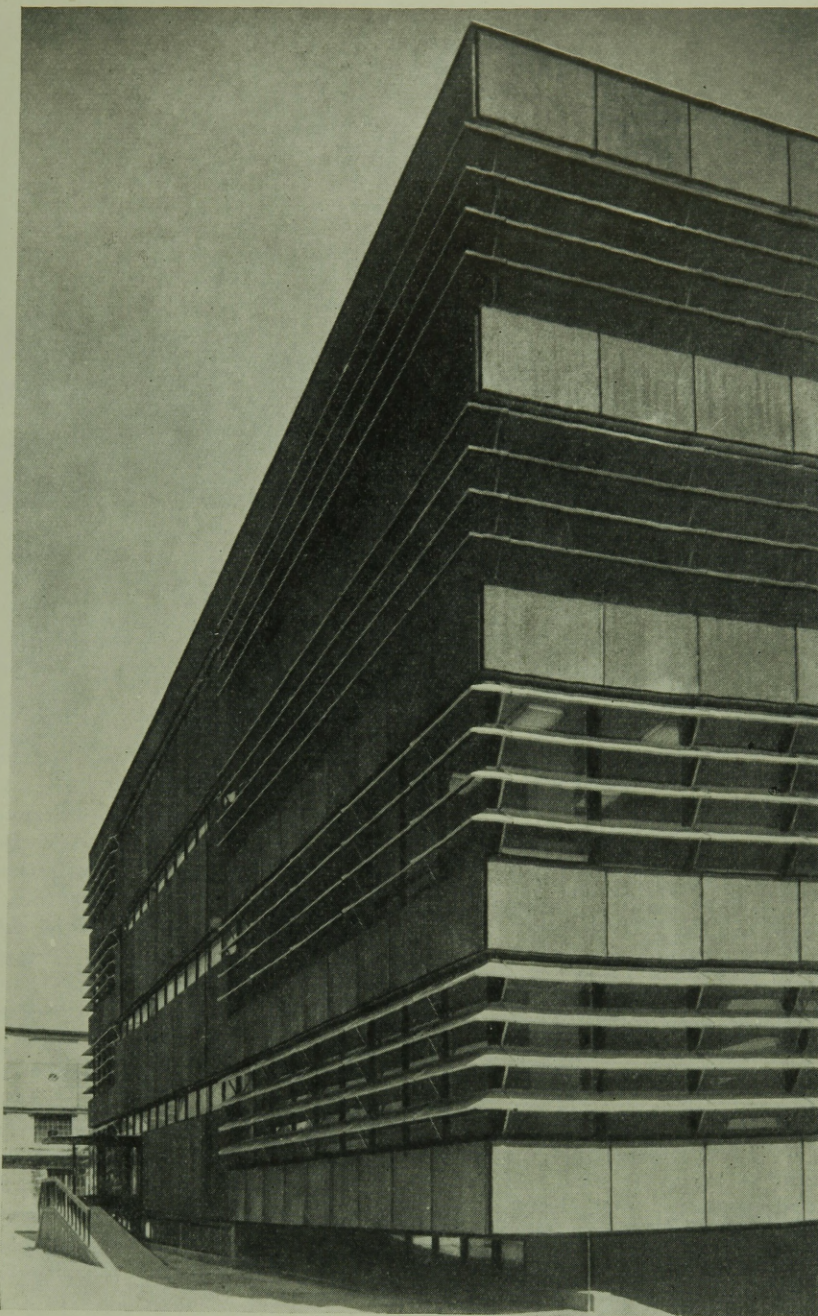
Maguknak a laboroknak az installációs kiszolgálása a redőnyszerűen kialakított födémek következtében nagyon leegyszerűsödött. A víz, gáz, csatorna, prészlevegő és egyéb technológiai installáció a padlóban levő födémhoronyban; az elektromos vezetékek, valamint a klíma, illetve a szellőzőcsatornák a mennyezeten levő födémhoronyban vezethetők. Így biztosított az is, hogy esetleges meghibásodás esetén a hiba másik laborban folyó munkák zavarása nélkül, mindig onnan javítható, ahol a hiba történt. Az épületet monolit vasbetonból, hosszvázás szerkezettel ter-

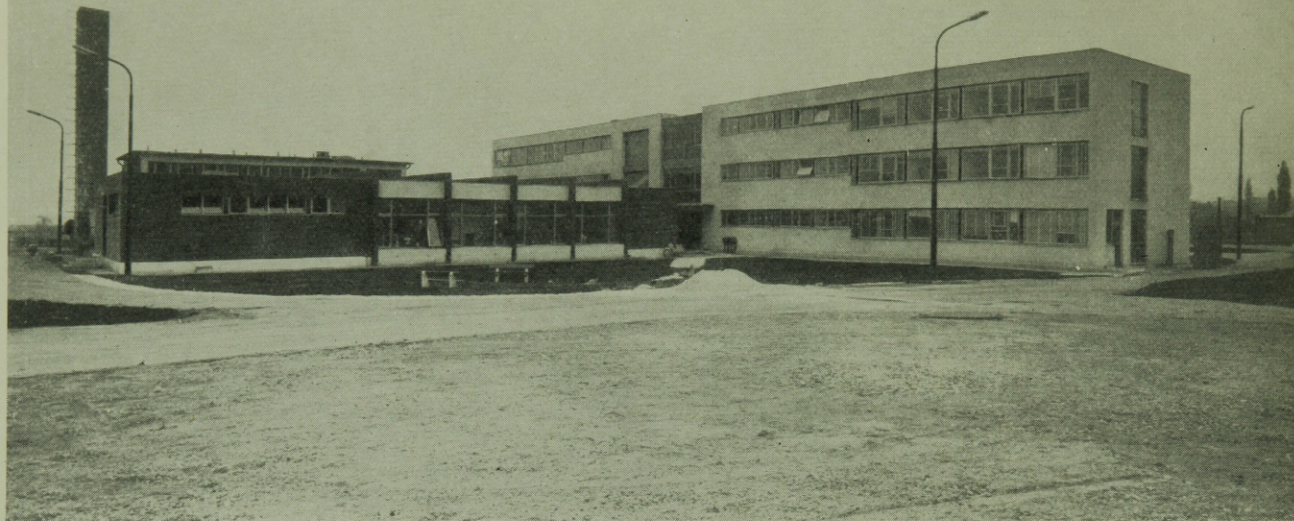
veztük. A kivitelező kívánságára az építés megkezdése előtt a szerkezetet úgy módosítottuk, hogy a pillérek monolitikusan, az egyéb tartószerkezetek pedig előregyártott kivitelben készülhettek. Az épületnek az oldalirányú erőhatásokkal szembeni stabilizálását a lépcsőház és a liftakna monolit vasbeton doboza biztosítja. A szerkezet méretezésénél további két szint ráépítésének lehetőségét kellett biztosítani. A födémek általában 500 kg-os a II. szint alatt 1000 kg-os terhelésre vannak méretezve.

Az épület homlokzati parapetfala 25 cm vtg. téglafal, amelynek homlokzati felületét előregyártott műkölapok borítják. A műkö fekete kantavári kőzúzalékkal készült, feketés szürke színű. Függőleges homlokzati felületét fogasvővel durvították fel. A parapetfal felett típus csomópontok

felhasználásával készült 1500 × 2400 mm méretű ablakok futnak körbe. Az ablakok kettős üvegezését a klimatizált helyiségeknél thermopán üveg + egy rétegű síküvegre módosítottuk. Az ablakok elé a közvetlen napsugárzás kizárása céljából körbefutó fix zsaluszerkezetet terveztünk. A szerkezet felülete ezüst-duról zománconnal készült. A zsaluk alkalmazása biztosítja, hogy munkaidő alatt közvetlen napsugárzás nem jut be a munkahelyre és hogy a természetes világítás a laborokban árnyékmentes. Ezeken kívül a klímaberendezések méretezésénél is csökkentést tett lehetővé.

Az épület szivattyús melegvízfűtésű. A hőleadók a parapetfalra szerelt spirálbordás csövek. A fűtőtestek elé leszerelhető alumínium trapézlemez burkolatot terveztünk.

Bauxitkutató Vállalat, Balatonalmádi

Tervezővállalat: ALUTERV
Létesítményi fm.: Wisnovszky Károly
Építész: Dr. Bunyitai Jánosné
Statikus: Varga László, Reissenberger László,
 Borján József, Jankovich Oszkár
Gépész: Suhari László
Elektromos: Sümegi László
Mélyépítés: Galambos László
Kivitelező: Veszprém megyei Állami
 Építőipari Vállalat
Építésvezető: Réthy József
Műszaki ellenőr: Réthey Tibor

Beépített alapterület, beépített
 légm³ és légm³ ár:

	m ²	légm ³	Ft/m ³
A épület	400	4 390	598
B épület	400	4 390	454
C épület	420	2 200	594
D épület	1960	10 800	247
E épület	2060	11 200	378
F épület	398	—	—
G épület	186	1 590	716

(A költségek nem tartalmazzák az ép. gép. költségeket.)

Hazánk egyik fontos ásványi kincsének a bauxitnak felkutatásával és a felkutatott érevagyon mennyiségi és minőségi vizsgálatával a Bauxitkutató Vállalat foglalkozik. Ennek a tevékenységnek hatásosabbá tétele szükségessé tette az új, korszerű, központosított, a vállalat szerteágazó feladatait kielégítő telephely létesítését. A vállalati központ helyét a Balatonalmádi K-i részén fekvő ipari övezetben jelölték ki, a Balaton partján, a vasútvonal és a műút kö-

zött. Ez szükségessé tette, hogy a létesítmény összképe, de az egyes épületek is beleilleszkedjenek a Balaton-part üdülőjellegű környezetébe. Az építtető igényeinek kielégítése, a rendelkezésre álló telek méretei és a BIB által megszabott max. 20%-os beépítettségi határ figyelembevétele a tervezésnél nem kis nehézséget okozott.

Az alábbiakban az egyes épületeket ismertetjük.

A laboratórium, iroda és konyha-étterem épületkomplexum találkozási pontján jól ellenőrizhető központi elhelyezésű bejárati előcsarnokot terveztünk, mely megfelelő összeköttetést biztosít a háromféle funkció között.

A) — B) laboratórium és iroda

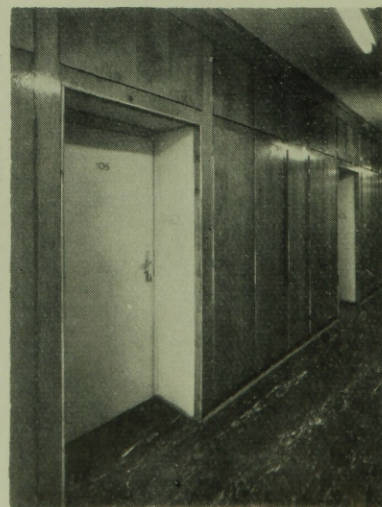
Az épület háromszintes, közép-folyosós elrendezésű, előregyártott normálfödémekkel. A laboratóriumi és irodai egységeket figyelembe véve 3,50 m-es raszter alakult ki, ez lehetővé tette a külső homlokzati főfalon a terherhordó acélszerkezetű pillérek és a belső vasbeton pillérváz kialakítását.

A középső pillérsorban beépített szekrények készültek, amik biztosítják a felszerelések tárolását és a vegyifülkék, felszálló vezetékek, légszűrőrendszernek gazdaságos rendszerének kialakítását is. Az összes vezetékek, légszűrőrendszer a folyosó felől nyitható

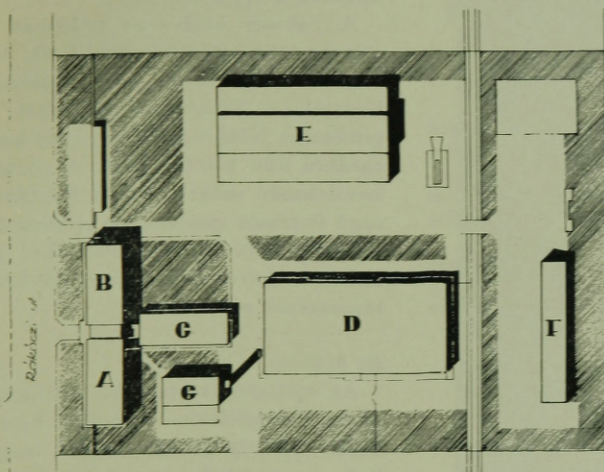
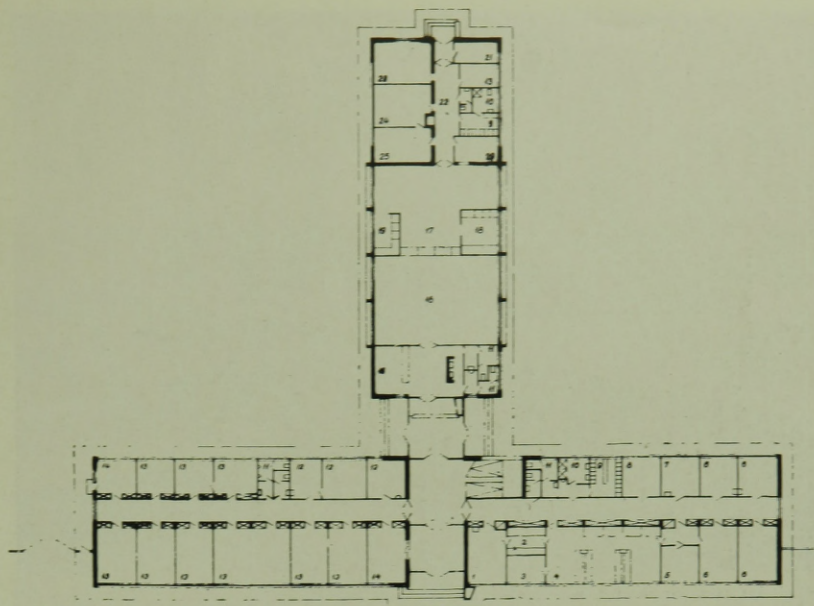
szerviz aknákból ellenőrizhető, javítható.

Könnyű és jó szellőztetés érdekében a nagyméretű acélszerkezetű ablakok vízszintes tengely körül billenthetők, kettős üvegezés között elhelyezett Reluxa-napellenzővel. A rejtett elhelyezésű fiberes tárcsa alkalmazásával az ablakok billentése könnyen történik, és a kívánt hely-

Laboratórium folyosórészlete

Laboratórium, iroda és konyhaépület földszinti alaprajza. $m=1:200$. 1 Mintatároló. 2 Száritó. 3 Desztilláló. 4 Laboratórium. 5 Mérlegszoba. 6 Iroda. 7 Vegyszerraktár. 8 Savraktár. 9 Öltöző. 10 Zuhanyzó. 11 W.C. 12 Telefonközpont. 13 Iroda. 14 Porta. 15 Ruhatár. 16 Étterem. 17 Konyha. 18 Fehér mosogató. 19 Fekete mosogató. 20 Hűselőkészítő. 21 Gőngyölegraktár. 22 Átvevő. 23 Szárazáru-raktár. 24 Földesáru-raktár. 25 Zöldség-előkészítő

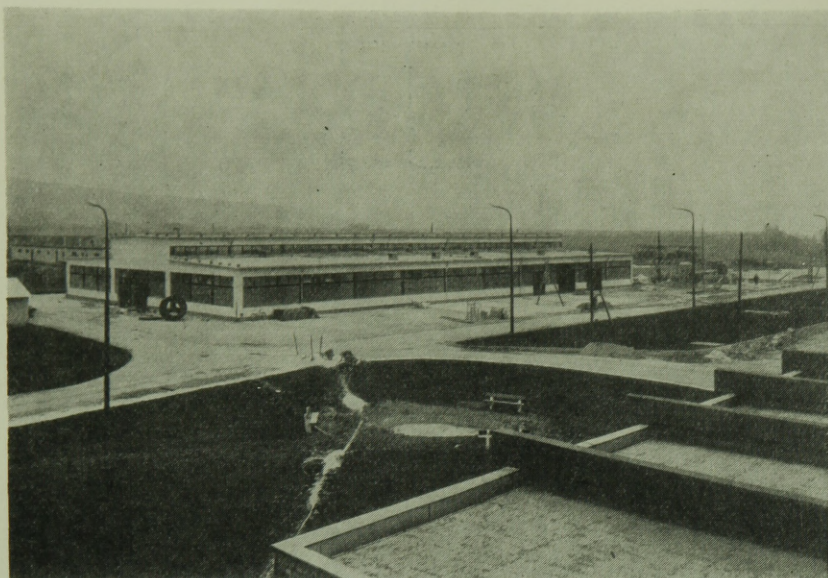

Helyszínrajz $m=1:1000$

A laboratórium, B iroda, C étterem-konyha, D raktár, E műhely, F fűtőgépszín, G öltöző-fürdő, kazánház

Laboratórium részlete

Műhelyépület a konyha tetőszerkezetével

Műhelycsarnok belső részlete

Iroda belső

zetben befékeződik. Ez az ablaktípus — melyet a Zalaegerszegi Vas- és Fémipari Ktsz gyártott le — a tervezés időszakában úttörő jellegű volt.

C) Konyha-étterem

Az egyszintes konyhaépület a háromszintes központi épülethez fedett átjáróval kapcsolódik. A konyha 240 adagos, az étterem 80 fős, önkiszolgáló rendszerű.

A homlokzatból és a tetősíkból kiemelkedő 12 m fesztávú monolit vb. keretekre alul-felül hőszigeteléssel ellátott sík vb. tetőlemez függesztünk fel.

D) Raktár

Az egyszintes, részben rámpaszintre emelt raktárépületben irodákat, bauxitmintá-, műszaki anyag-, cement- és gumiraktárt, valamint csőszint helyeztünk el.

A raktári acélvázas polcokat is rögzítő több nyílású monolit vb. keretek között rácsos acélszelemenek hordják a kőszivacs pallókból és poliészter felülvilágító kupolák sorozatából álló tetőfödémeket. A nyitott homlokzatú csőszín 12 m fesztávolságú födémét gazdaságos szerkezetű, acélsövekből és laposacélokból kialakított háromövéű rácsos főtartók támasztják alá.

E) Műhely

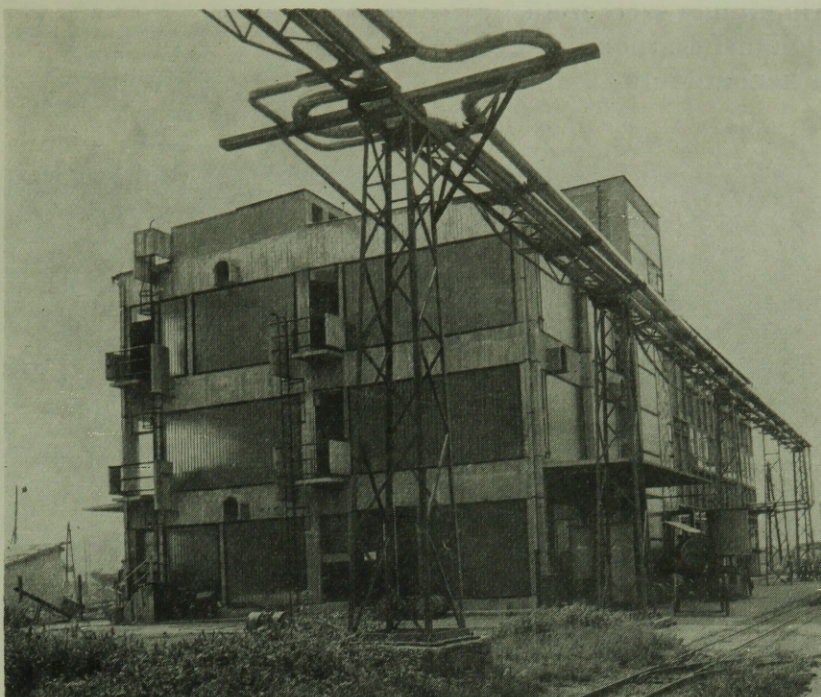
Az építettő szerteágazó tevékenységének megfelelően az épület három külön műhelyegységet foglal magában; az ezekkel kapcsolatos különböző helyiségeket háromhajós, középben teljes hosszában daruzott csarnokban rendeztük el. A monolitikus vb. keretek közötti acélszerkezetű rácsos szelemenek és a kékeszöld színű poliészter felülvilágítók kialakítása azonos a raktárépületével. A megfelelő természetes és egyenletes megvilágítást a felülvilágítókon kívül a körbemenő homlokzati copilitüvegfal biztosítja.

F) Fűrőgépszín

A fedett szín a gépészeti berendezések tárolására szolgál. A 3,0—4,1 m-ig változó belmagasságú tetőt 5,0 m tengelytávra kiosztott, befogást biztosító vb. alaptestekkel egybeépített, konzolos kialakítású monolit vb. keretek támasztják alá. Az alumínium hullámlemez héjalás idomacél szelemenrendszer közbeiktatásával burkolja a lejtős tetőt és a hátfalat.

Alkaloida Vegyészeti Gyár készáru-üzem, Tiszavasvári

*Tervezővállalat: VEGYTERV
Technológia: Lőrentey Tivadar, Boronkay
László
Építész: Aczél Viktor
Statikus: Popovics János
Épületgépész: Borókay Barna, Váli József
Kerámia: Pólya József festőművész
Kivitelező: EM Szabolcs megyei ÁEV.*

Az üzem részlete

kitöltő és lezárófal téglá. A kiszolgáló épületek sajátossága szerint aknákon és folyosókon (álmennyezet felett) történik a technológiai vezetékek rendszer (24-féle) szerelése is.

Nyílászáró szerkezetek: sajtolt acélajtók és négyszögös ablakok. Csarnokrész kétrétegű üvegpalló lezárású.

A külső vasbeton felületek a gyalult

zsaluzat után nyersen maradtak. A homlokzat hangsúlyos részein díszítő kerámia burkolat készült.

Az épület alapfűtését 0,15 att nyomású gőzfűtéssel biztosítottuk, radiátor-hőleadókkal. Általános és vészszellőztető berendezések készültek, centrifugál-, illetve tetőventilátorok felhasználásával.

Az Alkaloida Vegyészeti Gyár extrakciós üzemében előállított nyers morfinból a gyógyászatban használható tisztaságú anyagok előállítására, kiszerezésére és tárolására létesült az új készáru-üzem.

A termelés a félkész és késztermék mérgező, illetve kábítószerjellege miatt teljesen zárt és ellenőrzött. Emiatt a viszonylag kis területen, kis helyiségekben sokféle technológiai folyamat hatását kellett az épületszerkezetek kialakításakor figyelembe venni.

A csarnokrészben monolit vázban acélszerkezetű szintek épületek, nagyobb volumenű termékek előállításához szükséges átmenő vertikális technológiai folyamatokhoz.

A mérgező és robbanásveszélyes részek vb. fallal, vészlejárókkal készültek.

Kis volumenű termékek gyártására, anyagok regenerálására, kiszerezésére, adminisztrációra és tárolásra „kiszolgáló” jellegű épületrész szolgál három szinttel, középfolyosós elrendezésű kétoldali helyiségsorral.

Szerkezete helyszínen előregyártott vb. pillérek és födémpanelek. A

Az üzem homlokzata

Alumínium szerkezetű
kiállítási csarnok
és xenontorony

Alumínium csarnok és xenonlámpatorony
a BNV Főterén

Tervezővállalat: ALUTERV

Tervezők: Seregi György, Kelecsényi Zoltán,
Jankovich Oszkár

Világítás: Gergely Pál, Kemény András
ÉVITERV

Generálkivitelező: ÉM 21. sz. ÁÉV

Csarnokszerkezet: Magyar Hajó- és Darugyár,
Váci Gyáregység

Xenontorony-szerkezet: ÉM Fémmunkás V.

Beruházó: Alu. Alk. Techn. Központ

Az 1966. évi Budapesti Nemzetközi Vásáron a hazai alumínium szerkezetek fejlesztése szempontjából két jelentős létesítmény valósult meg. Az egyik egy több célú, nagy fesztávolságú íves tetőszerkezet alkalmazása az alumíniumipar kiállítási csarnoka részére, a másik a nagy teljesítményű xenon fénnyvetőket tartó torony, amely a BNV Főterének megvilágítására készült. Mindkét építmény jelentősen hozzájárult a BNV Főtere új arcúlatának kialakulásához, ugyanis mind nappali megjelenésében, mind esti kivilágításban a főbejáratról érkezők előtt szembe-tűnően megjelenik a két létesítmény.

Kiállítási csarnok:

Beépített alapterület 800 m²
Beépített légm³ 6200 m³
Fesztávolság 40 m
Legnagyobb magasság 12,5 m

A kiállítási csarnok a Magyar Építőiparban (XV. évf. 1966. 6. sz.) „Nagy fesztávolságú lemezszerkezetű, alumínium csarnoktető” címmel megjelent tanulmányában ismerttetett szerkezet felhasználásával épült meg. Az alumínium ívszerkezet 1 m magas vasbeton támfalon került elhelyezésre. A csarnokot 8 db 2,40 m széles és 40 m fesztávolságú ívelemből szerelték össze. Az elemekből két-féle készült:

- a) szélső tetőelem,
- b) közbenső tetőelem.

A szélső tetőelembe teljes szélességben alumínium lemez, míg a közbenső tetőelemekbe egy 60 cm széles kétrétegű poliészter, ívirányú tetőbevilágító elem került beépítésre.

A tetőelemek függőleges gerincű 1 mm vastag, kétrétegű, dongásított alumínium hullámlemezről készültek. A kétrétegű alumínium hullámlemezeket merevített lemezbordák erősítik össze úgy, hogy azok együtt dolgoznak. Így a külső hullámlemez borítás is be van kapcsolva a teherviselésbe. A lemez Al.Mg.Si.1,5 ötvözetű nemesített anyagból készül. A lemezeket Al.Mg.3 1 minőségű szegecsekkel kapcsolják össze. Az üzemben 2,4 m széles, 17 m hosszú elemeket készítenek és szállítanak a helyszínre. Három ívelemből a földön csavarozzák össze a teljes ívet és darus gépkocsival egyben emelik be. Egy 2,4 m × 40 m-es elem (96 m² hasznos lefedés) súlya 1300 kg. Beemelés után az íveket ívirányban kívül-belül összecsavarozzák, буртán tömítőcsík közbeiktatásával.

A végfalak 3 m széles és az ívnek megfelelő magasságú, hidegen hajlított, változó magasságú, U keretből álló, könnyű acélszerkezetű panelekből állíthatók össze. A panelek összecsavarozása után portálüvegezést és polírozott alumínium profilokból díszítést és takarást kap a homlokzat.

A csarnok természetes megvilágítása a végfalakról és a tetőszerkezetbe beépített ívmenti poliészter bevilágítókról történik. Az esti világitást két-tő poliészter elemek közé szerelt fénycsővek biztosítják. Az így beszerelt

ívmenti fénycsővek mind kifelé, mind befelé világítanak, és a szerkezettel kellő egységet alkotnak.

A csarnok az alapozaon és padlóburkolaton kívül teljesen előregyártva készül nagy elemekből. Ez a megoldás igen gyors építést eredményezett. Az elkészült alapokon a teljes csarnokszerkezet helyi építési munkája egy hónap volt.

Xenontorony:

Teljes magasság 36,50 m.

Világítótestek fénypontossága 30,0 méter.

Világítótestek: 3 db 20 kW xenon fénnyvető.

Legnagyobb átmérő: 1500 mm.

Legkisebb átmérő 400 mm.

A toronytest súlya 3300 kg.

A lábak súlya darabonként 230 kg.

A BNV Fő-terének megvilágításához az Egyesült Izzó által kidolgozott 3 db 20 kW-os xenon fénnyvetőre volt szükség. A fénnyvetőket térvilágítás esetén 30 m fénypontmagassággal célszerű elhelyezni. Mivel a lámpatestek mérete 2900 × 900 × 500 mm, súlya 220 kg, különleges oszlopmegoldást kellett alkalmazni. Az új oszlopmegoldást az Aluterv hegesztett alumínium-szerkezettel tervezte meg.

A változó átmérőjű hengeres toronytestet a 8 mm-es magassági pontban három 120°-os elrendezésű nyomott ferde oszlop támasztja meg. A hagyományos térbeli kikötést drótkötelekkel helyhiány miatt nem lehetett megoldani. A toronytest követi a szélnyomásból keletkező nyomatókat, így az alsó csuklóponttól a megtámasztásig növekvő, majd felfelé csökkenő átmérőjű.

Szerkezeti megoldása egyedi kialakítású, hosszirányban futó, sajtolat alumínium-profilokkal történik, melyek keresztmetszetileg sugárirányban fekszenek. Egy keresztmetszetben 16 db profil helyezkedik el. A hosszirányú profilokat 0,6 m-enként szögprofilgyűrűk fogják össze. A tehergépkocsin történő szállíthatóság miatt a torony törzse négy üzemi gyártási egységből áll. A legnagyobb elem hossza 7,8 m. A gyártási és szállítási egységeket a helyszínen lefektetve csavarozzák össze, majd a beemelés egyben történik. A toronytörzs belülről mászható.

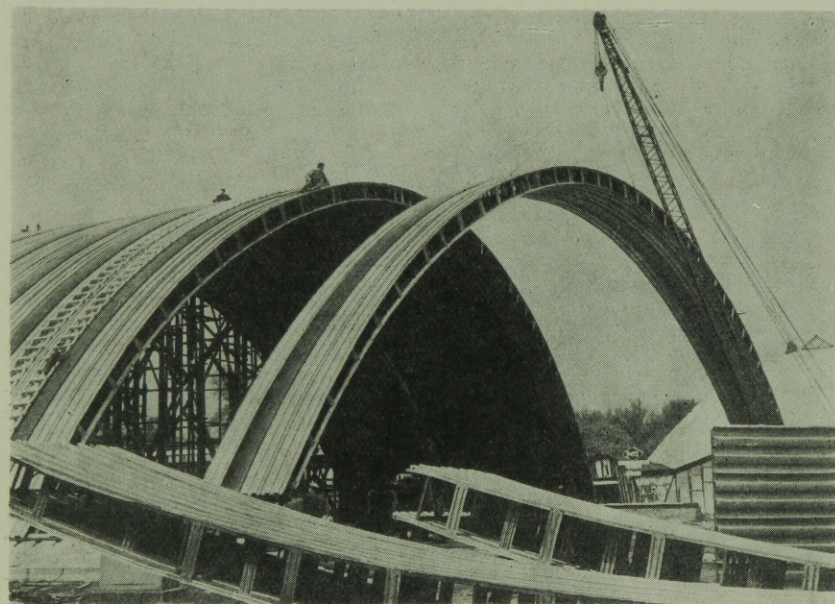
A támasztólábak változó magasságú, lemezszerkezetű hegesztett szekrénytartók. A lábak a toronytörzs felállítása után csavarozással kapcsolódnak a toronytörzshöz, illetve az alaptestekhez.

A felső lámpatartó pódium alaprajzilag olyan egyenlő oldalú háromszög, melynek sarkai le vannak vágva. Szerkezeti váza hajlított lemezprofilokból áll, hegesztett kapcsolatokkal. A törzshöz csónakúp alátámasztással kapcsolódik. A pódium külön gyártási és szállítási egység. Legnagyobb mérete 4250 mm.

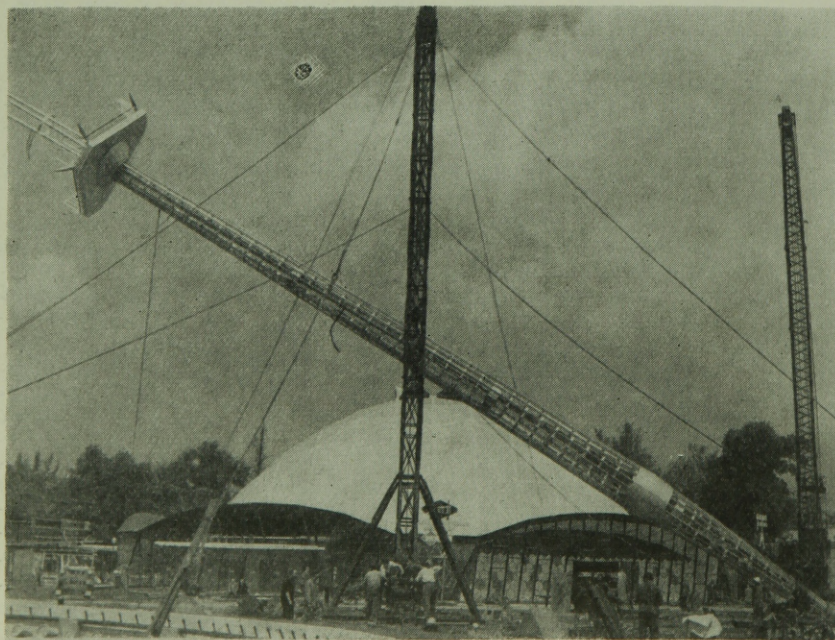
A teljes szerkezet Al.Mg.4,5 minőségű (Nautal) anyagból hegesztve készült.

A csarnok esti világításban

A csarnok ívelemeinek beemelése

A xenonlámpa-torony felállítása

A debreceni IV. vízmű vas- és mangántalanító telepe

Tervezővállalat: ÉM MÉLYÉPÍTÉRTV

Technológia: Kolin László

Technológiai gépészet: Nagy Géza

Építész: Zsuffa András

Statika: Jancsó József

Villamos: Kerese János

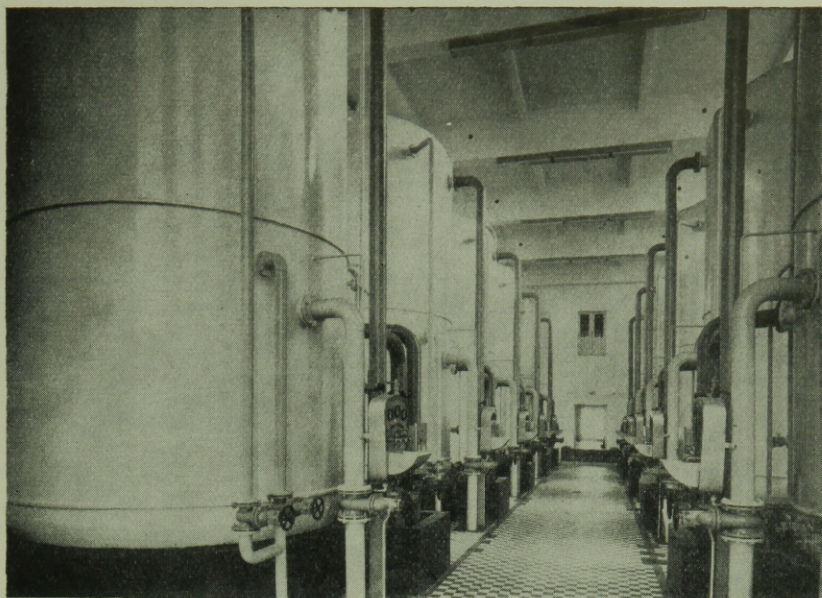
Beruházását irányította: kezdetben a Debreceni Víz- és Csatornamű Vállalat, később a Vízügyi Beruházási Igazgatóság

Kivitelező: az ÉM Közmű és Mélyépítő Vállalat

Főépítészvezető: Harsányi László

Építészvezető: Miklódy János

Gépészeti ép. vez.: Miskolczy László

1. ábra. A szűrőház földszintjének belső része

Debrecen vízellátásának javítására létesült a város IV. sz. vízműve, mely a napi 14 000 m³ vízmennyiséget a 180–300 m mélyen fekvő vízadó rétegből veszi, s a víz átlagban 2,0 mg/l vasat és 0,15 mg/l mangánt tartalmaz. Mivel a városi csőhálózatba bocsátható ivóvízben max. 0,1 mg/l vas és 0,05 mg/l mangán engedhető meg, a vízművet vas- és mangántalanító berendezéssel kellett ellátni.

A vízben oldott vas és mangán eltávolítása oxidációval, illetve az így keletkezett vasoxid pelyheknek zárt acéltartályokban elhelyezett kvarc homokrétegen való kiszűrésével történik. Ezért a vas- és mangántalanítók legjellegzetesebb része a szűrőház. A debreceni IV. vízműnél 10 db szűrőt helyeztek el (1. ábra). A szűrők összes tolózára a földszinti padlószintről kezelhető, míg a csővezetékek a pincében vannak. Ezáltal sikerült olyan elrendezést kialakítani, mely a technológiai és kezelési igényeket az esztétikai követelményekkel együtt kedvezően elégíti ki. A szűrő-

ház kőagyaglap padló-, és csempe oldalfal-burkolata az ivóvíztisztító berendezéseknél elengedhetetlen higiéniai követelmények kielégítését, a fokozott tisztaságot segíti elő.

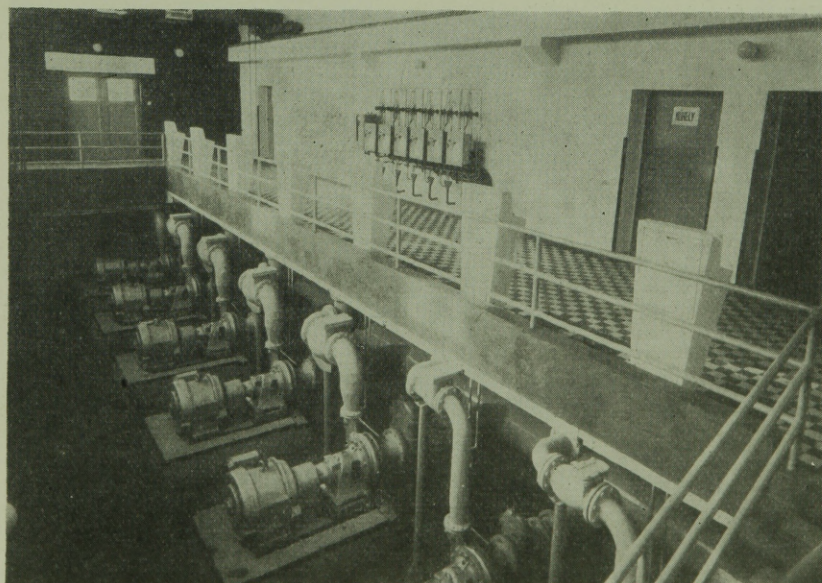
A szűrt víz 2 × 1000 m³-es tározómedencébe kerül, innen szívnak a hálózati szivattyúk. A szivattyúház kialakítása eltér az eddig épült hasonló létesítményektől. A gépek a —2,00 m-en elhelyezett pincszinten vannak, de fölöttük a földszinti földem nyitott. Így a géptér jól megvilágított, s az összes szivattyú és motor a felső részben elhelyezett daruval kiszolgálható. A szivattyúkhöz tartozó tolózarak a földszinti kezelőszint konzola alatt helyezkednek el. Minden szivattyú fölött, a konzol szélén van a szivattyúhoz tartozó villamos kezelőasztal, s e mellett jobbra és balra a szívó- és nyomóoldali tolózár kezelőállványa. Ezzel az új kialakítással elérhető volt az, hogy a szivattyúk mindig ráfolyással indíthatók, a medence víztartéka mindig hasznosítható, de e mel-

lett a kezelés a vízmű földszinti részéről végezhető (2. ábra).

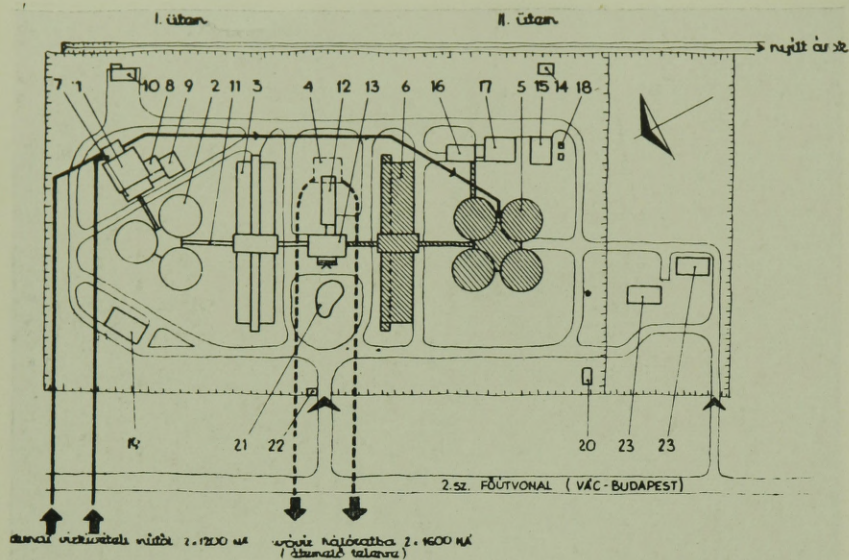
A vas- és mangántalanító telepet az említett berendezéseken kívül a szükséges segédeszközök: vegyszer-gépház, kompresszor terem, búvár-szivattyú próbahelye, műhely, labor stb., valamint a villamosenergia-ellátásához szükséges transzformátorház, nagy- és kisfeszültségű kapcsolóberendezés, jelző-, mérő- és működtető berendezések egészítik ki.

A telep elrendezésében, kialakításában jelenleg legkorszerűbbnek mondható a hazai hasonló berendezések között. Emeli a tervezett berendezés értékét, hogy a kivitelezés igen gondos és pontos munkával az országos átlagnál lényegesen jobb minőségben történt.

A vas- és mangántalanító telep teljes kiviteli költsége kerekén 21 millió forint. Ez az összeg a 14 000 m³/nap tisztított vízmennyiségre vetítve 1500 Ft/m³ víz/nap beruházási mutatót eredményez.

2. ábra. A szivattyúház belső tere

1. ábra. A felszíni víz-tisztító helyszínrajza

1. homokfogó, I. ütem
2. derítomedence, I. ütem
3. szűrőház, I. ütem
4. tisztavízmedence
5. derítomedencék, II. ütem
6. szűrőház, II. ütem
7. vegyszeradagoló, I. ütem
- 8., 9. vegyszerelőkészítők, klórozó, I. ütem
10. alu. szulfát tároló, II. ütem
11. összekötőfolyosó
12. kompresszorház, I. ütem

13. központi épület, I. ütem
14. gázfogadó, II. ütem
15. kazánház, II. ütem
16. szociális rész, II. ütem
17. műhelyek, II. ütem
18. kazánház kémény, II. ütem
19. trafóház, I. ütem
20. átemelő, I. ütem
21. díszkút, I. ütem
22. porta, I. ütem
23. lakóház, I. ütem

A Fővárosi Vízművek felszíni víz-tisztító műve, II. ütem

Tervező vállalat: ÉM. MÉLYÉPÍTERV
Felelős tervező: Pálhidy Attila
Építész tervező: Zsúffa András
Statikus tervezők: Telekes György, Janzó József
Gépészeti tervezők: Pálhidy Attila, Horváth János, Juhász Tivadar.
Villamos tervező: Kerese János
Kivitelező vállalat: ÉM. MÉLYÉPÍTŐ V.
Építésvezető: Dobrovits Gusztáv
Gépészeti kivitelező vállalat: EBGY
Szerelésvezető: Mikló Zoltán
Beruházó: Fővárosi Vízművek
Műszaki ellenőrök: Balázs Lajos, Búczkó János.

zel íz és szag szempontjából is meg-
egyező minőségű tisztított víz elő-
állítására.

A II. ütemben bővül a telep szociális berendezése, megoldódik a technológiai épületek fűtése s páramentesítése. Korszerű gáztüzelésű kazánház létesül, új ebédlő, mosdók, fürdők és javítóműhely épül. Az naponta szükséges átlag 10 tonna alumíniumszulfát derítővegyeszer tározására új, korszerű tározó épül, ahová a teherautón érkező anyagot billenőkocsi járműről, rakodómunka nélkül lehet betározni. Az alumíniumszulfátot a tározótérekben vízzel elárasztva oldják, így az anyag további mozgatása oldott formájában szivattyúzással történik.

A 2. ábra előtérben az új 4 db Ø 27 m-es derítő, mögötte az új szűrőház, háttérben az I. ütemben létesült központi irányító és laboratóriumi épület, szűrőház és derítők láthatók.

A derítők 19,5 m belmagasságú kúpfelethez csatlakozó forgási ellipszoid fenékkiképzésű, vasbeton héjszerkezetű medencék. A lefedő kupolák a külső kör mentén összefeszített előregyártott elemekből készültek.

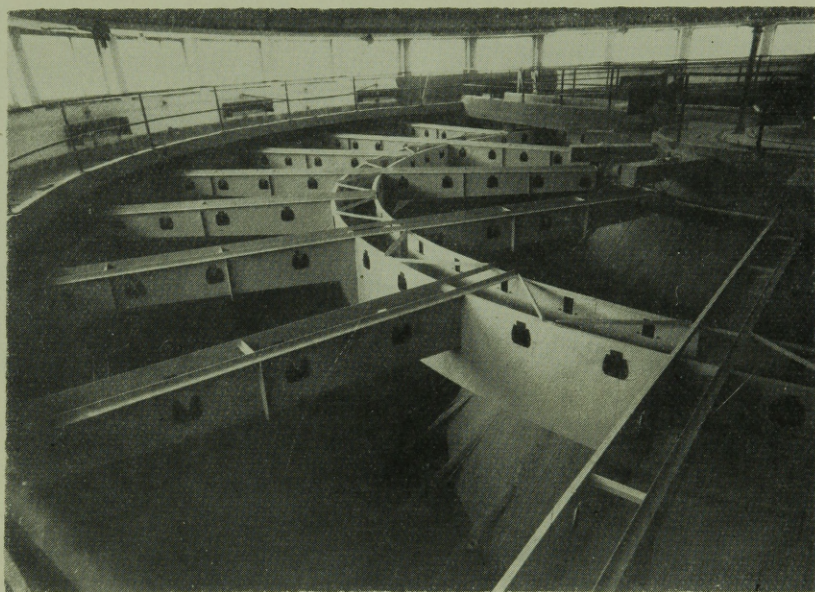
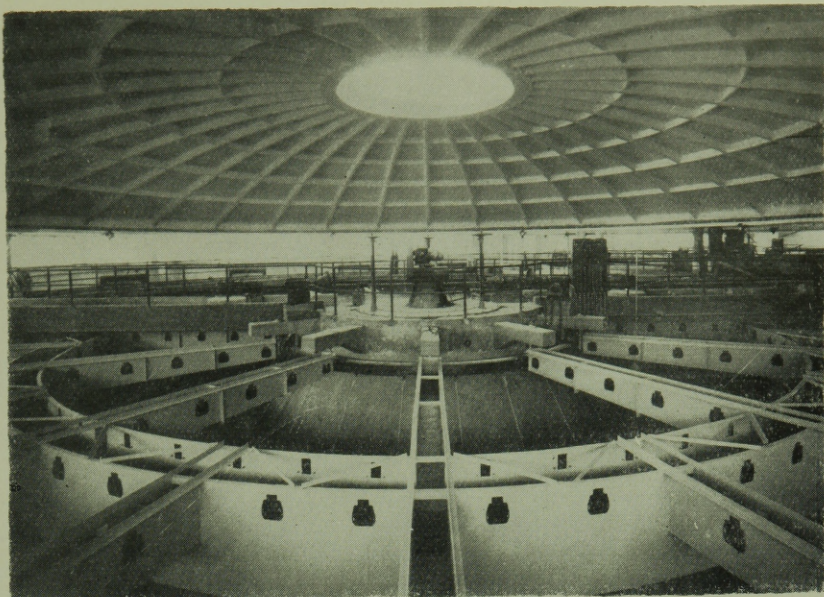
A szűrőház 98,3 m × 21,4 m alapterületű, dilatációval 3 részre osztott, monolit vasbeton alapépítményű és ugyancsak monolit, héj-donga lefedésű műtárgy. Az egyes műtárgyakat a felső kezelőszint magasságában zárt híd-folyosók kötik össze.

A nyers Duna-vízben levő lebegő szilárd szennyeződés zömének kiülepítésére szolgáló derítőberendezést a 3—4. ábra tünteti fel. Az előzetesen vegyszerrel összekevert vizet a derítő középprészt határoló harang alakú köpeny alatt, változtatható fordulatszámú szárnylapátos keverővel pelyhesítjük. A kolloid szennyeződés pelyhesedését az iszap egy részének visszatáplálásával lehet elősegíteni. A víz derítése a medence külső körgyűrű-terében, lebegő iszapfüggönyös, fölfelé áramlású módszerrel történik. Az iszapfüggöny újszerű szabályozása is megoldódott. A leülepedő iszapot a fenéken kotró gyűjti össze, és automata berendezés időnként kiereszti. A derített vizet a vízfelszínen vályúrendszer gyűjti össze.

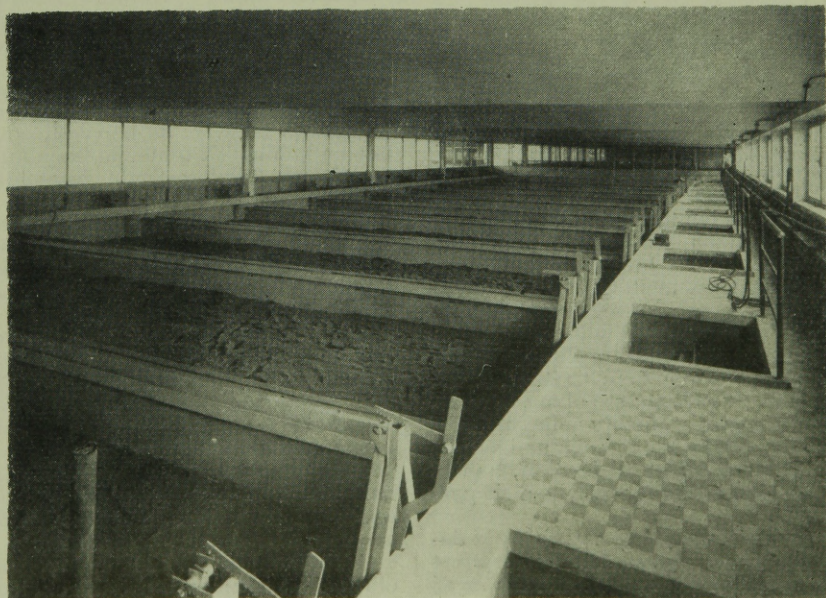
A szűrőház (5. ábra). A szűrőrendő derített vizet a medencékben levő homok szűrőréteg fölé vezetjük. A homokon átszivárgó víz közben minden lebegőanyagot megfűt. A szűrőrétegben visszamaradó anyagot alulról fölfelé átnyomott vízzel és levegővel időnként kimossuk a szűrőanyagból. A szűrőket automatikus teljesítmény-szabályozókkal és motoros tologatókkal szerelik fel. A szűrési üzem központi mesterfülkéből ellenőrizhető és irányítható.

2. ábra. A II. ütemben épített 4 db új derítő

3. ábra. A derítő belső képe

4. ábra. A derítő gépészeti berendezése

5. ábra. A szűrőház egyik szárnya

Salgótarjáni művelődési otthon

Tervezővállalat: ÉM KÖZÉPÜLET-TERVEZŐ VÁLL.

Építész: Szrogh György

Konstruktőr: Szutor János

Statikus: Molnár József, Kollár Imre

Gépészek: Káldos István, Solymosi Antal,

Marosi József, Csenkey Ferenc

Belsőépítész: Hornicsék László, Bösze György

Színpadtechnika: Tolnay Pál

Akuszтика: Dr. Lohr Ferenc

Kivitelező: EM Nógrád Megyei ÁÉV

Főépítészvezető: Misztrik Imre

Salgótarján megyei székhely. A város területén szétszórtnak olyan különböző társadalmi szervek és ipari vállalatok üzemeltetésében levő kultúrtermek és klubhelyiségek voltak csak, amelyek a rohamosan fejlődő megyei székhely kulturális igényeinek kielégítését már nem tudták ellátni. Ezért vált szükségessé olyan művelődési ház építése, amely nemcsak a város és vonzási körzetének az igényeit tudja megfelelően kielégíteni, hanem művelődési központja lesz a megyének is.

A vasútállomással szemközt kialakított főtér hosszoldalára telepített kultúrház a főtér egyik oldalán az új

szállodával, a másik oldalán egy hatemeletes lakóházzal kapcsolódik. A városképi kompozíció lényege: egy magas álló tömeg — Karancs Szálló — és az élére állított hosszanti fekvésű tömeg — lakóház — között elhelyezett kultúrház.

Az új főtér városképi kialakításában döntő szerepet játszik a három jellegzetes formájú és helyzetű épülettömb, amelyek tömegjátéka a kultúrház mögött emelkedő hegyoldal zöldjére rajzolódik rá.

A művelődési otthon három részre tagozódik, a kultúrház főtér felőli jobb oldali földszintjén helyezkedik el az 50 000 kötetes könyvtár. A könyvtári elrendezés szétválasztja a közösségforgalmi helyiségeket az üzemi helyiségektől és az olvasókörzönség rendelkezésére álló belső udvar kialakítását is biztosította. A könyvtári szárnyhelyiségek: újságolvasó, kölcsönző, olvasó, ruhatár, repozitórium, irodák, könyvkötőműhely stb. A könyvtár vendégforgalma a főtér felől nyílik, megközelíthető azonban a színházi rész teréből is.

A főtér felőli bal oldalon nyertek elhelyezést a szakköri helyiségek, iro-

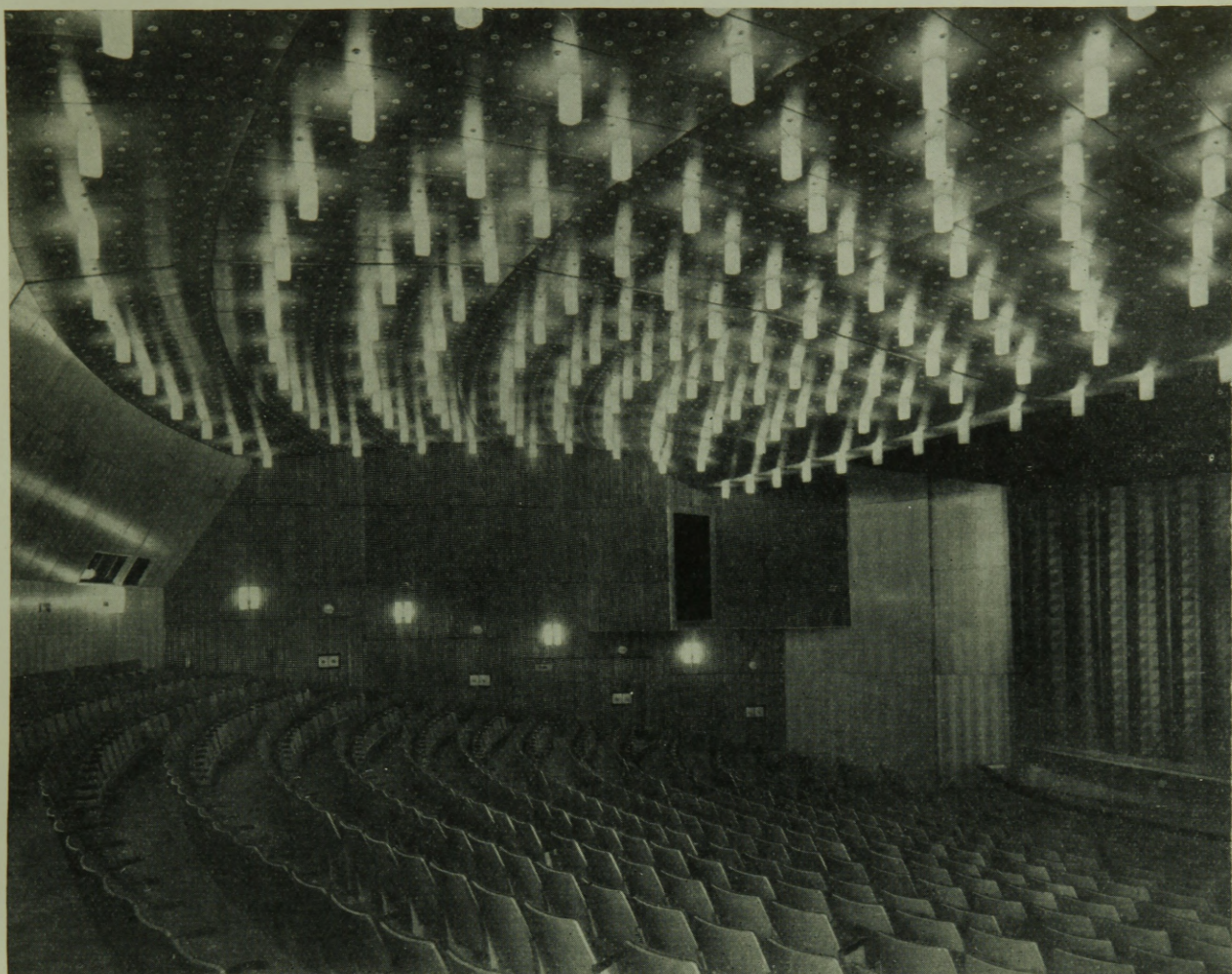
dák, tanácskozó kis előadóterem, garázs, műhely, továbbá egy belső udvar és három üzlethelyiség: képesárnyok, ajándék- és könyvesbolt. A kialakított helyiségekkel körbezárt udvart a kis előadóterem hallgatósága és a szakkörök látogatói használják.

Az első emeleten került elhelyezésre a ruhatár, színészöltözők, kel-lék- és jelmeztár, valamint a színész-társalgó és egyéb üzemi és mellék-helyiségek. A ruhatári előcsarnokból mindkétoldalt a földszintes szárnyak tetején járható tetőterasz készült.

A második emeleten létesült a szélesvásznú film vetítésére is alkalmas 650 férőhelyes nézőtér, két büfé, foyér, dohányzó, díszletraktár és a szükséges mellék-helyiségek. A foyér alkalmas táncmulatságok, valamint kiállítások rendezésére is. A zenekar elhelyezésére a vetítoszint magasságában kis galéria készült.

A konzolosan kinyúló nézőtéri tömb hátul, a hegy felől rányúlik a támfal élére. Ily módon a színpad díszletforgalmát a támfal élet érintő felső útról bonyolítják le.

A harmadik emeleten létesült a vetítógépház, a fényvetítő, a fénysza-

bályozó, a TV-szoba stb., valamint a színházi előcsarnok légtérén átfűzött színeszgaléria.

Az épület szerkezeti kialakítása monolit vasbeton pillérek és vasbeton födém közötti kitöltő téglafalazat. A színházi tömb lefedése csuklós rácsostartóval készült, amelyet a színházi tömb kinyúló vasbeton konzoljához horgonyoztak le.

A kultúrház a fűtési energiát távvezetésekről kapja, fűtési rendszere általában sugárzó mennyezetfűtés, de kisszámú radiálfűtés is készült.

A színházi szint nagy üvegfala és ablakai, továbbá a bejárati ajtók és üzletportálok idomacélból, a nyílászárók általában fából készültek.

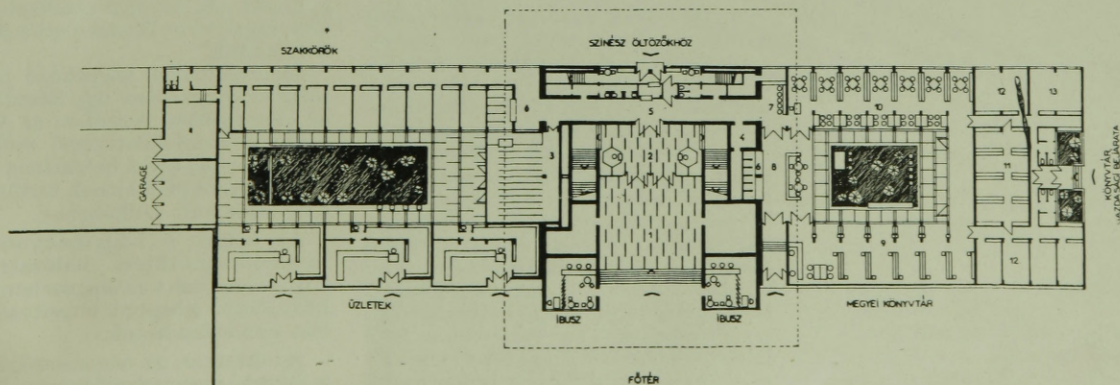
A padlók alumínium betétes, sötét-szürke színű műkövel, PVC-vel és márványmozaikkal burkoltak.

A belső falfelületek nagy része műanyagfestésű, egy része fehér színű műkö felületképzéssel készült. A nézőtér teljes felülete és a bejárati terelőfalak natúr vörös fényű burkolattal, az „úszó” színház és színpad tömege, valamint a dohányzó és a foyer oldalfala 22 cm-es üvegmozaik

Az épület külső homlokzati felületképzése a földszinten nyersbeton, az e feletti konzolos fekvő, lebegő tömegű színházi tömb világos szürke, 2,2 cm-es mettlachi burkolással készült.

Földszinti alaprajz:

1. Fedett gyülekező 2. Pénztáresarnok 3. 120 fős előadóterem 4. Gépházak 5. Folyosó 6. Ruhatár 7. Büfé, 8. Folyóirat-olvasó 9. Kölcsönző-válogató 10. Olvasó 11. Repozitórium 12. Könyvtári irodák 13. Könyvkötőműhely

Lágymányosi Sportszálló

Tervezővállalat: ÉM KÖZÉPÜLET-

TERVEZŐ V.

Építész: Brjeska István

Konstruktőr: Szutor János

Statikus: Kollár Imre

Gépészek: Falta Imre, Kovács Györgyné,

Moesbacher Ödön

Kerttervező: Hreblai Ferenc

Kivitelező: ÉM KÖZÉPÜLET ÉPÍTŐ V.

Építésvezető: Fux Béla

A szálló a Feneketlen tavat körülvéző parkot szegélyezi. A Tass vezér utcában, a Villányi út és a Diószegi út közötti telken helyezkedik el. Telepítésnél nagy gondot fordítottunk arra, hogy a programban előírt 182 db 2-ágyas szállodai szoba lehetőleg mind a keleti égtájra nézzen. A szobák tájolásán túlmenően fontos szempont volt az is, hogy a park felé jó kilátást biztosítsunk. A 368 fő a szállodai tömbben 7 emeletszinten van elhelyezve. A területen kielégítettük az étterem, az eszpresszó, a bár igényét is, és ezen túlmenően biztosítottuk a szálló vendégei számára a parkolási lehetőséget.

A szállodai szobák mindegyike tartalmaz előszobát, fürdőszobát WC-vel, továbbá loggiát is.

A főbejárat árkádos udvar felől nyílik, és gépkocsival vagy társasgépkocsival fedett területre érkezik a vendég, innen éri el az előcsarnok területét, amelyben a bejáratlatszemből helyeztük el a recepciót és a portát. Ugyanítt a földszinti előcsarnokban található az IBUSZ pavilonja, ezenkívül a dohány- és ajándék-árusító helyek. Az előcsarnokból közvetlen a kapcsolat az étteremhez, az étterem 150 fő egyszeri befogadását teszi lehetővé, ugyanakkor az étterem előtti teraszon további 200 fő helyezhető el. Az étterem a Tass vezér utca felől külön bejáratú. Az itt kialakított előtérben van a ruhatár és innen nyílik

az eszpresszó (az eszpresszó ugyancsak teraszos), valamint a félemletlen levő bárhelyiség. A Diószegi út felőli kiszolgáló gazdasági részből közelíthető meg a konyha, mely a vendéglátóipari normáknak megfelelő összes szükséges funkcionális helyiséget tartalmazza, külön fagyaltkészítő üzemmel.

A személyzet számára az egyemeletes lepeny I. emeletén biztosítottunk az előírásoknak megfelelő szociális helyiségeket. Ugyanezen a szinten vannak az adminisztrációs irodái is.

Az épület szerkezete vegyes megoldású. A szerelősínt magasságáig monolit vasbeton szerkezettel terveztük, a szállószinteken a monolitikus felmenő pillérszerkezeteken előregyártott vb. kiváltó szerkezetek vannak, amelyekre Weiler-pallós födémeket helyezettünk.

Az erkélyeknél jelentkező parapettartó előregyártása úgy készült, hogy az előregyártó üzemből az öntőformába a homlokzatképző műkőréteg is belekerült, így a helyszínen csupán ennek a műkőfelületnek területi megoldozása vált szükségessé.

Az épület a Lágymányoson már meglévő távfűtési hálózatra van kapcsolva, ezért az alagsorban csupán hőkicsérelő központ létesítéséről kellett gondoskodnunk.

Az étterem, az eszpresszó, a bár és a folyosó mennyezetfűtéses.

Beruházási össz-

költség

Beépített $1m^3$

$1m^3$ -re eső építési

költség

36 000 m Ft

29 000 $1m^3$

1240 Ft/ $1m^3$

A bárhelyiség részlete

A szálló homlokzata

Európa-szálló, Siófok

Tervezővállalat: VÁTERV
Építész: Czigler Endre, VÁROSTERV
Statikus: Dr. Urbán István, VÁROSTERV
Gépész: Fonó Róbert, LAKÓTERV
Elektromos: Szilágyi Márton, LAKÓTERV
Talajmechanikus: Hámory Zoltán,
UVATERV
Kivitelező: ÉM Somogy megyei Állami
Építőipari Vállalat
Építésvezető: Fehér Gyula
Munkavezető: Parrag Imre

Az épület a siófoki vízparti szállodasor negyedik, befejező létesítménye. A vízpart és az azzal közel párhuzamos utca által határolt terület a strandtól a vízműmóló felé fokozatosan elkeskenyedik. Az Európa-szálló beépítési tömbnek a keskeny részén helyezkedik el. Ez a földrajzi adottság és a kívánt férőhely volt a tervező számára a legjelentősebb tömegformáló tényező. Ezek teszik indokolttá és természetessé, hogy a többi három szállóhoz viszonyítva egy tömörebb alaprajz és nagyobb magasság jelent meg.

A tizenháromemeletes épülettel a parti szállodasor a víz felől kellő hangszlyt kap, s kedvezően sorol be

Siófok várossziluettjének vertikális elemei közé.

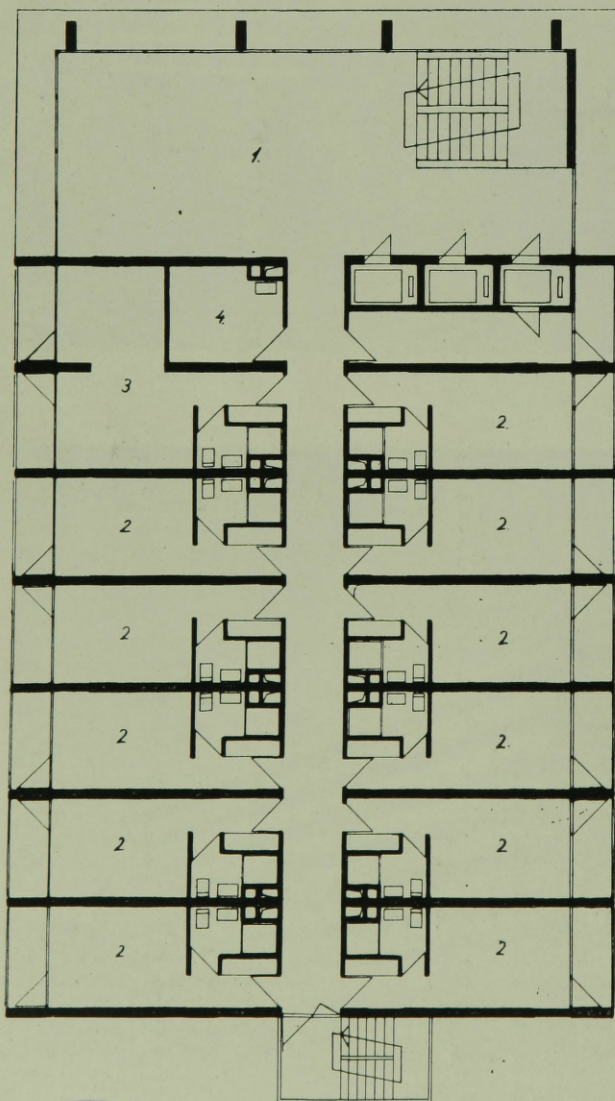
Tömegképzésben szerves a kapcsolat a szomszédos Balaton-étteremmel, melynek elnyúló fehér párkánya kellemes a magas szállótömb mellett a maga horizontális hangsúlyával.

Markáns tömegformálásának szabrászati eleganciával megfogalmazott eleme a D-i oldalon alkalmazott vészlépcső.

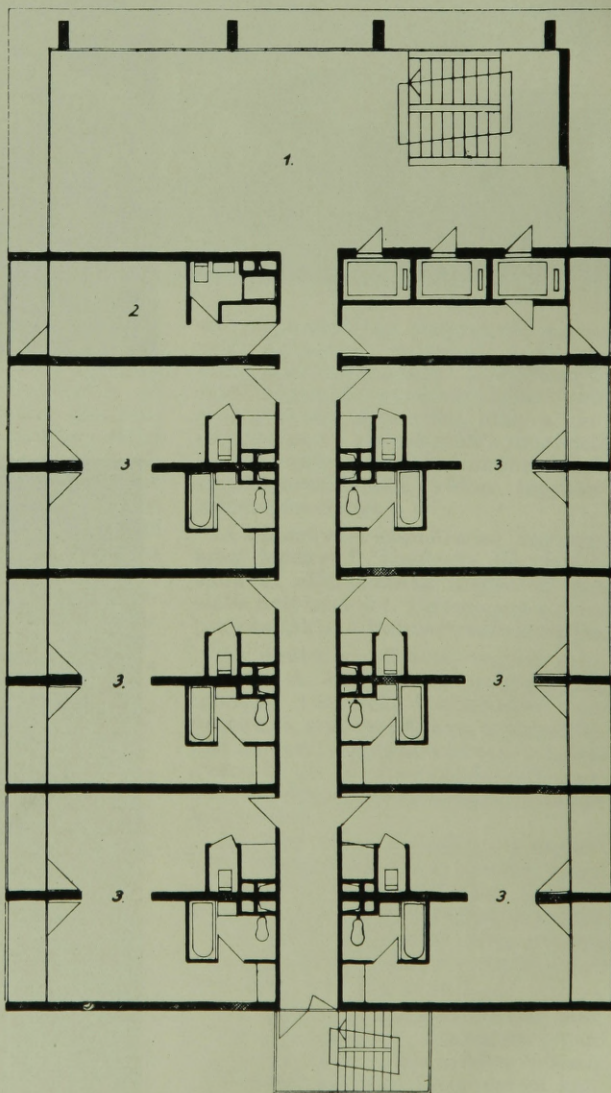
Az épület tartalmazza: a földszinti hallt, recepciót, éttermet — mind-egyikből kellemes kilátás van a vízre —, befejezőkonyhát és gazdasági létesítményeket, az emeleteken a vendégszobákat; kihasználva a kedvező adottságokat, a XIII. emeleten

I., V., VII., IX., XI. em.	à 11 db 2 férőhelyes = 55 lakrész = 110 férőhely
	à 1 db 4 férőhelyes = 5 lakrész = 20 férőhely
II., VI., VIII., X., XII. em.	à 13 db 2 férőhelyes = 65 lakrész = 130 férőhely
III. em. (appartement)	à 6 db 2 férőhelyes = 6 lakrész = 24 férőhely
	à 1 db 2 férőhelyes = 1 lakrész = 2 férőhely
IV. em. (appartement)	à 6 db 4 férőhelyes = 6 lakrész = 24 férőhely

138 lakrész = 310 férőhely

Általános emelet: 1 Kilátó-társalgó. 2 Két-
ágyas vendégszoba. 3 1½ szoba lakrész. 4
Szerviz-szoba

Appartement-szint: 1 Kilátó-társalgó. 2 Két-
ágyas vendégszoba és szerviz-szoba válta-
kozva. 3 Appartement

drink-bárt és tetőteraszt körkilátással.

Az általános emelet kialakítása az együttes korábbi létesítményeivel azonos elvek alapján, a kialakult szobatisz felhasználásával történt. Ennek megfelelően az épületben kétágyas, fürdőszobával WC-vel, loggiával és beépített szekrénnel ellátott szobaegységek helyezkednek el. Minden második emeleten szerviz-szoba (összesen 7) van.

Eltér azonban ettől a III. és a IV. emelet kialakítása, ahol összesen 12 db apartament van. Az apartament két lakóhelyiségből, fürdőszobából, előtérből és loggiából áll.

Az általános emelet tartalmaz emeletenként egy közös társalgót is, amely a függőleges forgalom lebonyolítását szolgáló 3 db á 4-személyes felvonót és a kétkarú lépcsőt is magában foglalja. A vendég számára nagyvonalú és kellemes érkezést biztosít, kihasználva a kedvezőtlen égtáj felé nyíló ragyogó panorámát. A társalgó megfogalmazásánál külön meg kell említeni a kiugró párkányrácsot, amely egyrészt beárnyékolja az üvegfalat, másrészt a födémek közötti teljes üvegfelület elé nyúlva megszünteti a tériszony érzetét.

Az épület szerkezeti rendszere

Az épület monolit, felülbordás vb. lemezalapokon áll, amelyek készítése alatt vákuumkutas talajvízszint-süllyesztés készült.

A felmenő szerkezet az együttes korábban elkészült szállodáival rokon elvek alapján monolit vasbeton vázas teherhordó szerkezet, ahol a szobák közötti kitöltő falazatként 17,5 cm vastag blokkok kerültek alkalmazásra, amelyek így a hangszigetelést is kellő mértékben biztosítják. A földszintes épületrész egy téglavastagságú fal, illetőleg $2 \times \bar{U} 140$ hegesztett vastartó. A födém 3,03 m-enként elhelyezett falakon nyugvó P 28/50 hüllpalló, közbeiktatott 10 cm széles monolit bordákkal. A fürdőszobák és a loggiák alatti monolit mezők az épület merevítését szolgálják. A tűzrendészeti szabályoknak megfelelően monolit vészlépcső került elhelyezésre a déli oldalon.

Belső kialakítás

A földszinti közös helyiségek, a terasz és a tetőterasz süttői kemény-műszkövel vannak burkolva, a lépcső és az É-i társalgók oszlopoi fehér műkövel. Az emeletenkénti társalgók,

folyosók és szobák műanyag padlóval készültek, az apartament-oknál szőnyegpadlót alkalmazott a tervező.

A belsőben típus-faszerkezetek, a homlokzaton 40/60 mm-es hengereit idomokból vas-üvegfalak kerültek alkalmazásra.

Műszaki adatok

Beépített alapterület:

Főépület	495,— m ²
Földszintes épület	989,— m ²
	1484,— m ²

Bruttó alapterület 7934,— m²

Beépített légm³

Főépület	495,0 m ² × 40,70 = 20 200,0 légm ³
Földszintes épület	989,0 m ² × 4,00 = 3 956,0 légm ³
	24 156,— légm ³

D) Nettó költségvetés összege:

14 827 021,17 Ft
D/24 156 = 610,— Ft/légm ³
D/7934 = 1860,— Ft/br.m ³
D/310 = 48 000,— Ft/férőhely

Lakrész és férőhely:

I., III., V., VII., IX., XI. emeleten
6 db szerviz-szoba.
Partvédő teteje: 105,90 mAf.
Rendezett terep: ±0,0106,30 mAf.
Párkánymagasság: +40,92 m.

„Shell” szervizállomás, Budapest I., Mészáros u. 56

Tervezővállalat: ÚT- VASÚTTERVEZŐ

VÁLLALAT

Építész: Félix Vilmos

Statikus: Kiss József

Gépész: Isa Gábor, Bertalan Béla

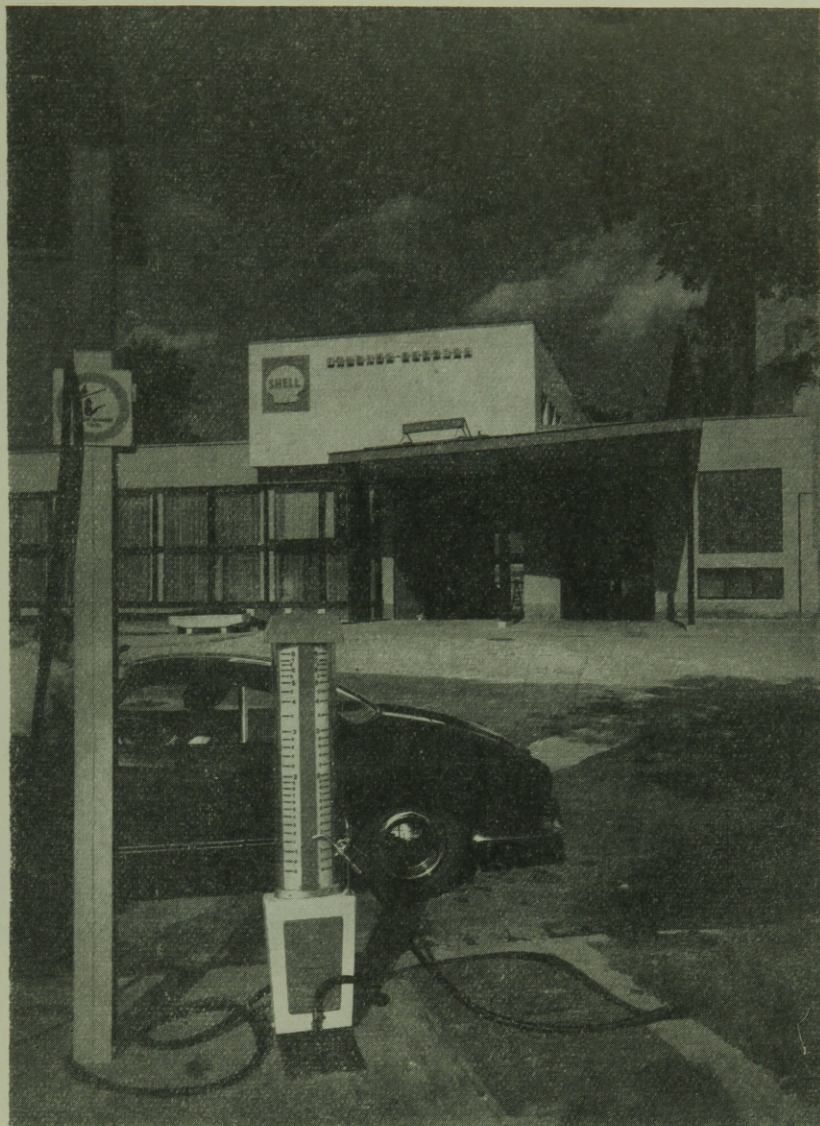
Technológus: Bakos József

Elektromos: Kovács József

Kivitelező vállalat: ÉM 23. sz. Állami Építőipari

Vállalat

Építésvezető: Tuska András

Alétesítmény a külföldről hazánkba látogató turisták és üzletemberek gépkocsijai részére biztosít ápolási, illetve javítási lehetőséget, valamint „Shell” üzemanyag-ellátást. Ez különösen az autós idegenforgalom ugrásszerű fellendülése miatt nagy jelentőségű. A Konsum Turist kezelésében a külföldiek részére ajándék- és népművészeti tárgyak, továbbá autóápolási cikkek vásárlására nyílik lehetőség az elárusító teremben, melynek galériáján eszpresszó is létesült a javításra várakozóknak.

Az épület háromszintes. A földszinten a gépkocsik alsó és felső mosása, valamint 4 javítóállás létesült az udvari traktusban. Az utca felé néz a Konsum Turist elárusító csarnoka. Az emeleten kaptak helyet az itt dolgozók szociális helyiségei, valamint az irodahelyiségek.

A pincetérben van a raktárhelyiség, valamint a két olasz gyártmányú olajkaszán.

Az épület monolit vb. szerkezetű, kitöltő téglafalakkal. A nyílászáró szerkezetek idomvasból készültek, a billenőkapuk kivételével, melyeket az olasz „Nones” cég szállított.

A javítócsarnok és a mosóhelyiségek burkolata bazaltliszt keverésű epoxigyanta, mely tökéletes burkolatot és vízzárást biztosít.

A technológiai berendezések egy részét angol, ill. olasz cégek szállították.

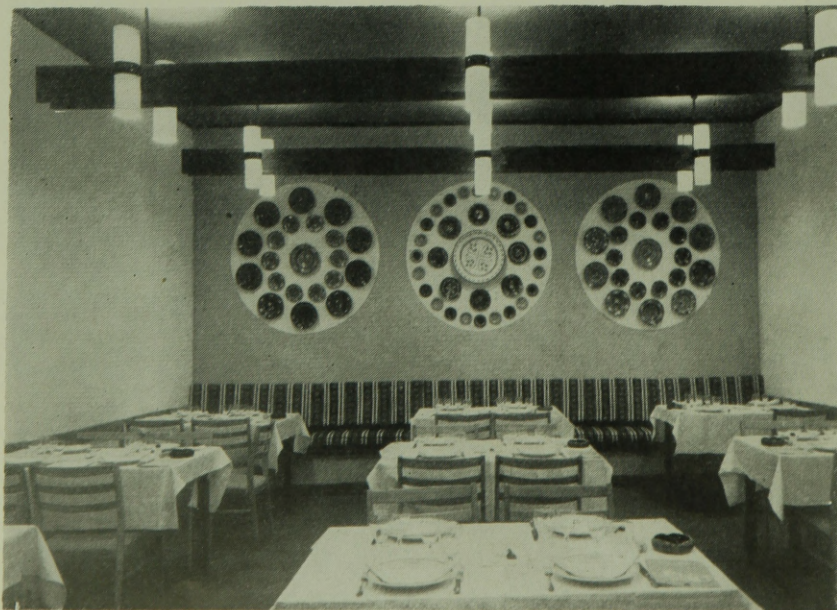

Szófia étterem

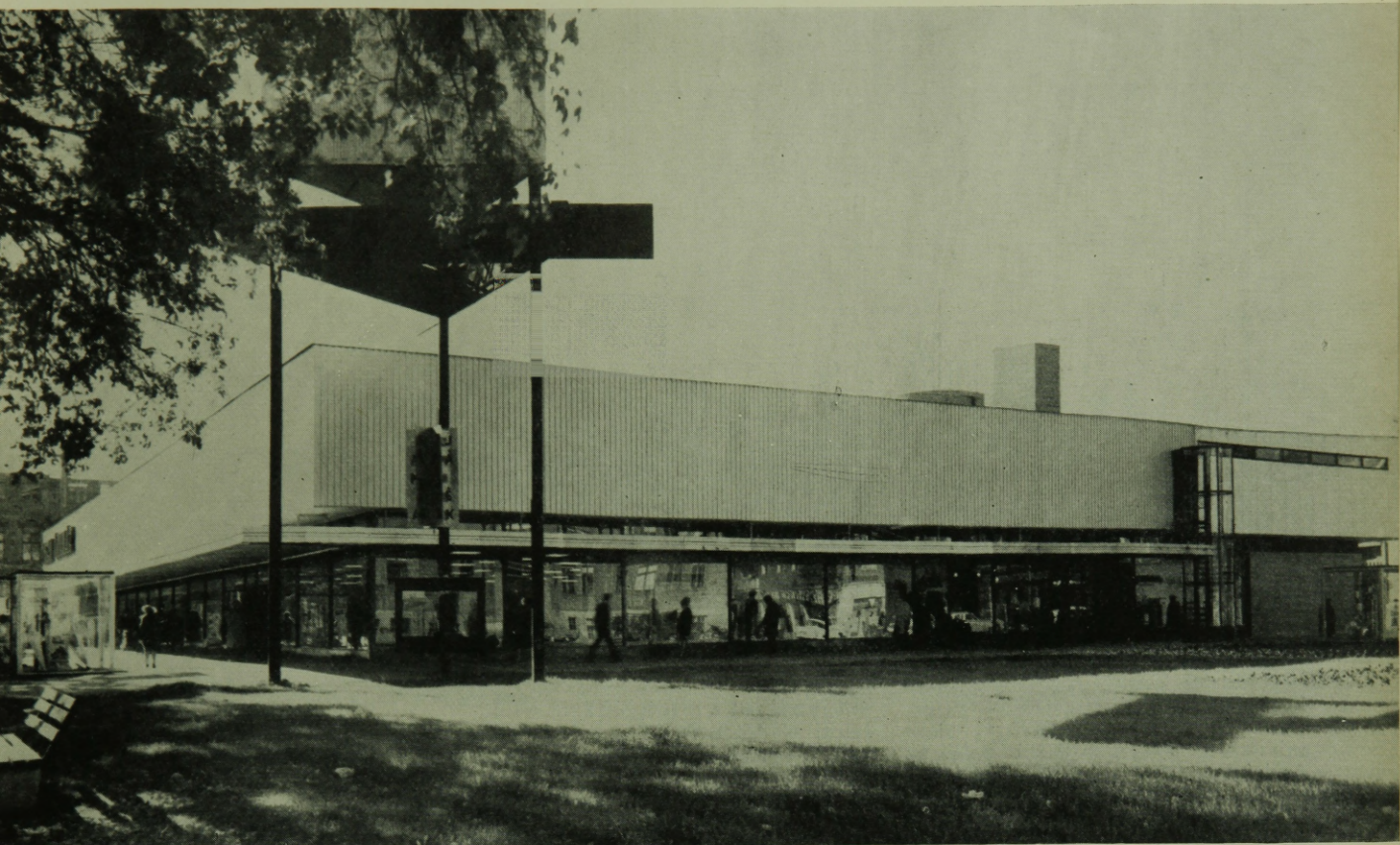
Belkereskedelmi Tervező Vállalat

Budapest V., Szófia étterem
Tervező: Szörényi Béla, belseépítész

Budapest IV., Megyeri csárda
Tervező: Vasai Béla, belseépítész

Megyeri csárda

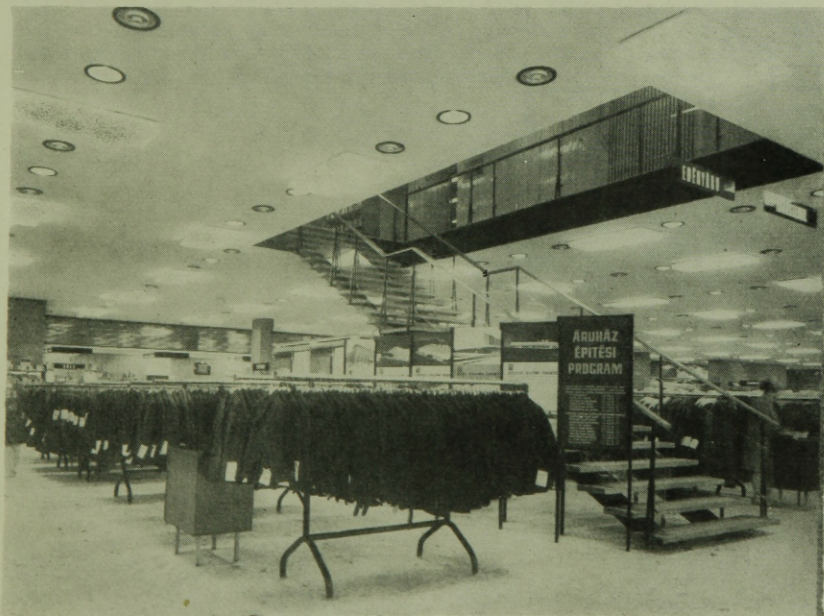
Az áruházi hálózat újabb létesítményei

A LAKÓTERV 1961-ben több új áruház tervezésére kapott megbízást. Tekintve, hogy az elmúlt években ilyen jellegű létesítményeket nem építettünk, szükségzerű volt az ennek az építményszármazék korszak kialakítását meghatározó

- tervezési,
- funkcionális,
- építőanyag és
- kivitelezési

feltételeket és igényeket rögzíteni. Jelen cikk keretei nem teszik lehetővé, hogy több éves vizsgálatunk értékelését is közreadjuk, de bemutatjuk az 1965. év végén és 1966-ban átadott áruházi létesítményeket.

Csepeli Állami Áruház és Szegedi Állami Áruház

Tervezővállalat: ÉM LAKÓTERV

Építész: Hollay György, Szecsői Sándor, Balogh István

Belsőépítész: Batka István és Kecskes István

Statikus: Gnädig Miklós, Szijjártó Imre

Gépész: Szentpály Imre, Both Attila, Kurucz László és Ménis Lajos

Kert-terep: Mester Jenő

Kivitelező: ÉM 25. sz. ÁÉV

Főépítészvezető: Ungvári Béla

Építésvezető: Magyar Bálint

Beruházó: Országos Áruházi Vállalat

Dr. Tallián György és Kiss Pál

Műszaki ellenőr: Gábor Emil

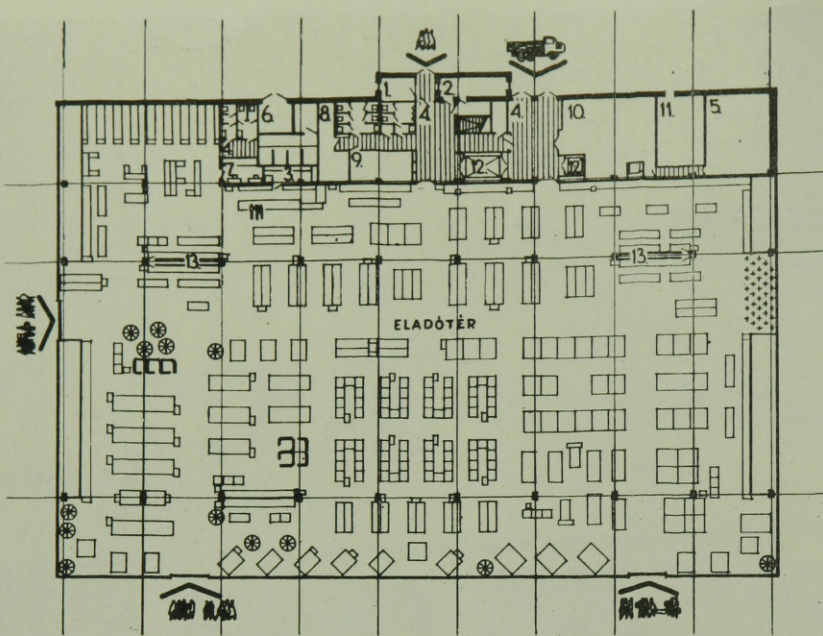
Berendezés-kivitel: KERIPAR

Főmérnök: Héj Imre

Művezetők: Szalai József, Bodnár Lajos, Natkai János

Szegedi Áruház alaprajza

1. Személglyűjtő, 2. Portás, 3. Büfé, 4. Közlekedő, 5. Szellőzőgépház, 6. Transzformátor, 7. Iroda, 8. Elektromos kapcsoló, 9. Akkumulátor, 10. Kazánház, illetve hőközpont, 11. Gáznyomáscsökkentő, 12. Lift, 13. Csúszda

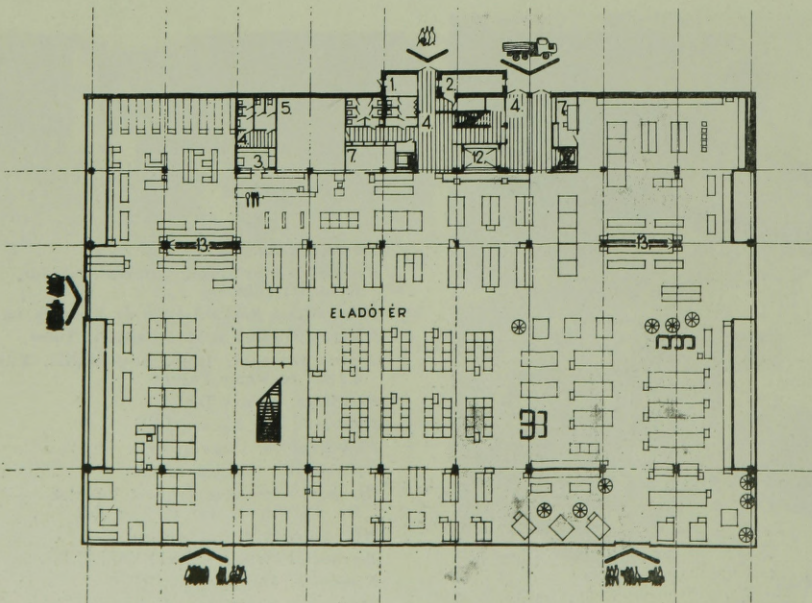

Az áruházak programterve 1961-ben, míg a kiviteli tervek 1962-ben készültek el. A kivitelezés — a tervektől eltérően — pénzügyi okok miatt csak 1964-ben indult meg. Az áruház megnyitása 1966. augusztus, illetve 1966. október volt.

Az épület szerkezeti rendszerét teljes mértékben a funkcionális igények szabták meg. A feltételek kielégítéseként választottuk azt a szerkezeti megoldást, amely szerint a földszinti 2500 m² eladóter felett 7,00 × 21,00 m-es (+7,00 m-es konzolkinyúlás) rászterrendszerre szerkesztett, utófeszített tartószerkezet készült. A nagy fesztávolság természetesen nagy tartószelvény-magasságot igényel. Annak érdekében, hogy a tartószelvény magassága felesleges légm³-ek építését vagy azok álmennyezetekkel való eltárazását — a statikai szerkezet ún. „belógásai” miatt — ne

követelje meg, a tartószelvény magasságát 3,00 m-ben határoztuk meg, és egyben ezt a belmagasságot a földszinti eladóter felett a raktárak és egyéb kiszolgáló helyiségek céljára használtuk fel.

A födém szerkezet ugyanakkor egy alul-felül sík rendszerű, 40 cm-es öszszvastagságú födémkonstrukció lett, amely alkalmassá vált különböző — a szellőzésen kívüli — gépészeti vezetékek szerelésére. A tartószerkezet rácsrúdjai között olyan méretű nyílások maradtak, amelyek alkalmasak voltak a raktárak közötti forgalom lebonyolítását szolgáló folyosók és ajtók kialakítására, valamint egyes, a szerkezet harántállításából adódó terek összekapcsolására is. Az eladóter kiegészítéseként ugyanis a földszintről az emeletre felvezető lépcsővel 3 harántállás területén speciálisan önkiszolgáló és ön-

Csepeli Áruház alaprajza

1. Személglyűjtő, 2. Portás, 3. Büfé, 4. Közlekedő, 5. Szellőzőgépház, 6. Transzformátor, 7. Iroda, 8. Elektromos kapcsoló, 9. Akkumulátor, 10. Kazánház, illetve hőközpont, 11. Gáznyomáscsökkentő, 12. Lift, 13. Csúszda

kiválasztó eladási formával üzemeltethető osztályok elhelyezése volt biztosítható.

A szerkezeti rendszer így összhangban van a technológiai igényekkel, továbbá az egyes építészeti és épületgépészeti részletszerkezeti megoldásokkal.

Az áruházba a vásárlóközönség három bejáraton keresztül juthat el.

Az épület előtt elhelyezett vitrincsoportok feladata kettős; egyrészt tereli a vásárlókat a bejáratok felé, másrészt az árukirakás és kínálat feladatát a betekintős kirakatok teljes eladótérszerű élménye mellett néhány kiemelt fontosságú árucikkre koncentrálnak. A két főbejáratú ajtót az áruház reggeli nyitáskor felhúzzák az emeleti raktártérbe, ezáltal két 7 m széles nyílásfelületet nyílik meg a vásárlóknak az áruházba való beáramlásához. Az ajtókat az esti záráskor újra leeresztik. A téli meleg

légfüggöny -5°C -ig teljes védelmet nyújt. Ennél hidegebb hőmérsékletnél az ajtókat nem szabad felhúzni, hanem helyükön maradnak. Ez esetben mint normál-lengőajtók automatikus MAB ajtócsukó berendezéssel üzemelnek. Az áru és a személynzet az épület hátsó frontján keresztül jut az áruházba, külön bejáratokon, de közös porta-ellenőrzéssel. A földszinten az eladótérrel kiszolgáló minimális üzemi helyiségeken kívül semmilyen más helyiség nincs, minden egyéb rendeltetésű helyiség az emeleten nyert kialakítást.

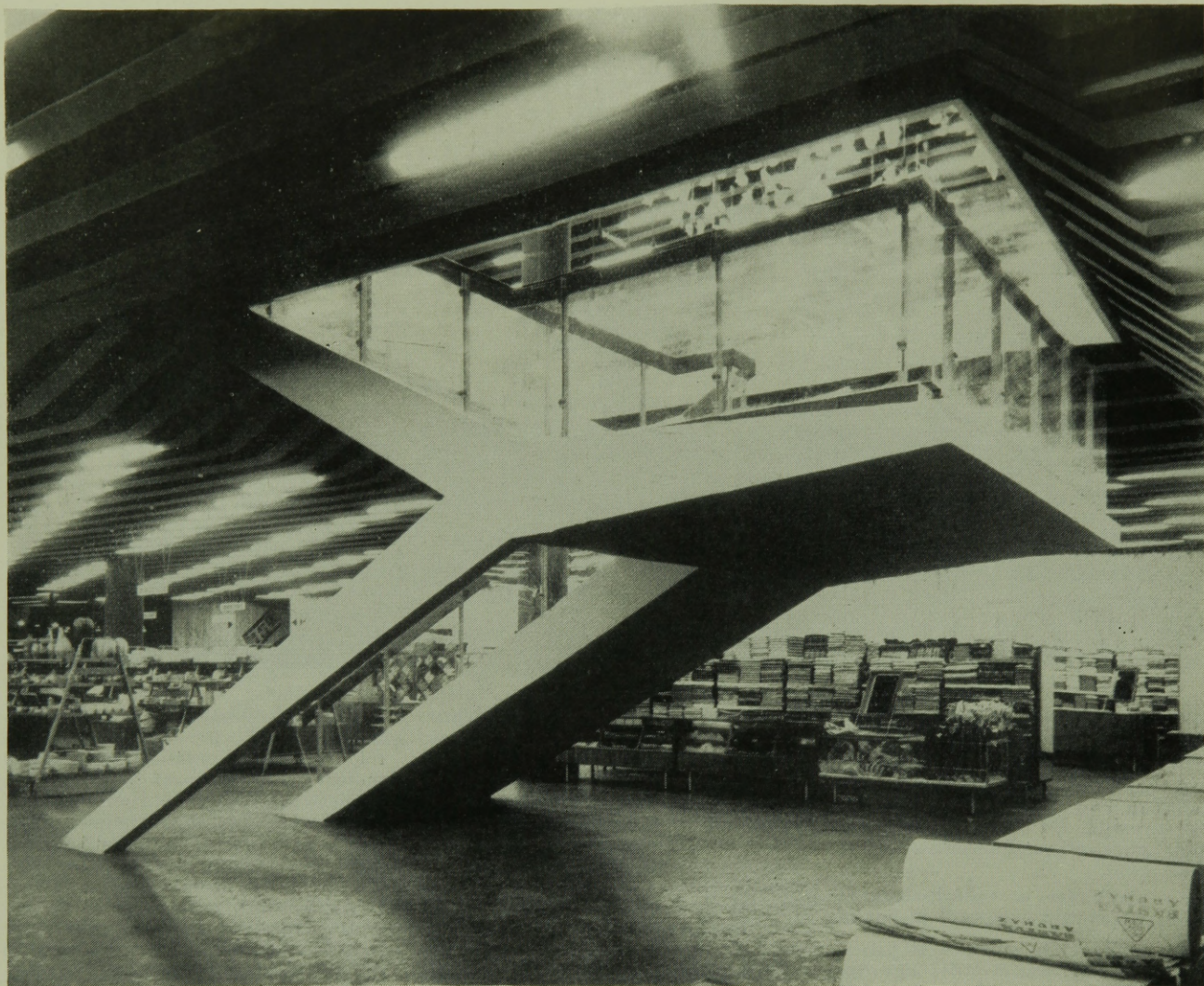
Az áru útvonala a beérkezéstől teljesen intakt útvonalon keresztül vezet a raktárakba, majd onnan az eladótéri osztályokhoz. Az adminisztráció és gazdasági helyiségek céljára külön folyosórendszer létesült. Így biztosítottuk azt, hogy a különféle belső üzemi forgalmi funkciók egymással nem ütköznek. A belső funk-

cionális tartalom az épület homlokzatán jelentkezik. Az eladótér a földszinten nagyméretű ($3,50 \times 3,60$ méter) portálszerkezet határolja. Az emeleti raktártereket nyílás nélkül, alumínium alapanyagú, ún. „Luxaflex”, pattintással szerelhető homlokzatburkolattal láttuk el (az alumínium homlokzati burkolat a tűzfolyosót lezáró falszerkezetet is helyettesíti). Az épület adminisztratív és gazdasági helyiségeket tartalmazó részét a földszinten klinker, az emeleten travertin anyagú burkolatokkal láttuk el. Az eladótér előtt 3,5 m széles előtető létesült, hajlított szelvényű alumínium lemezszerkezetből.

A bútortart teljes mértékben mozgatható mobil elrendezésű, így a nagy, pillér nélküli eladótérben tetszés szerint átesoportosítható. E célra a padlóba $3,5 \times 3,5$ m-es raszterben süllyeszthető konnektorok is létesültek, telefon és elektromos kapcsolás céljára.

Csepeli Áruház

Veszprémi Állami Áruház

Tervezőváll.: ÉM LAKÓTERV
 Építész: Hollay György és Törőcsik Sándor
 Berendezés: Batka István
 Statika: Szubi Tamás
 Légtechnika: Szentpály Imre
 Fűtés: Susits Béláné
 Villany: Ménis Lajos
 Viz-csatorna: Both Attila
 Kivitelező: ÉM Veszprém Megyei ÁÉV
 Építésvezető: Biró Géza

A veszprémi áruház az áruházak egyik alaptípusának tekinthető. Szerkezetileg meghatározó rendszere 9×9 m-es monolit vb. gombafödém 500 kg/m^2 terhelésre.

Az épület a terep lejtéséhez igazodva két-, illetve háromszintes. A háromszintes rész a raktárt, adminisztrációt, szociális gépészeti és az egyéb kiegészítő helyiségeket tartalmazza. Ezen belül az egyes funkciók teljes szétválasztására törekedtünk.

A kétszintes épületrész az eladótereket foglalja magába. Itt jelentkeznek azok a legjellemzőbb funkcionális igények, amelyek egy korszerű áruház építésének alapfeltételeit jelentik; nagy fesztávú, összefüggő térigény, megfelelő berendezési, szellőzési és világítási feltételekkel, amelyekben zavartalan az áru és a vásárlóközönség találkozása.

A gombafejek alsó síkjában világítással kialakított, vizuálisan álmenyyezetnek ható lezárás készült, fellette hozzáférhető szerelőtér, a szellőző, elektromos és egyéb gépi berendezések részére. Valamennyi gépé-

szeti berendezés szabadon szerelt megoldással készült.

Az emeleti eladótér tömör, ablak nélküli lezárása lehetővé teszi az elárusító állványok megfelelő elhelyezését. Természetes világítást csak a szövet- és konfekcióosztályok részére terveztünk.

A földszinti eladótér részben zárt hátfalas, részben ún. „betekintő” kirakattal készült. A két szintet kétcsuklós vb. keretekre szerkesztett lépcső köti össze.

A berendezés tipizált, főleg mobil bútorokból áll, amelyek tetszés szerint átrendezhetők a nagy fesztávú, összefüggő eladótéren.

Az eladóterek belső építészeti kiépítése is azok összefüggő egységét hangsúlyozza, kevés anyagféleséggel, elsősorban természetes anyagszínekkel jelentkező, nagy összefüggő felületű burkolatok és natúr színű bútorok alkotják az áruk színes tömegének keretét.

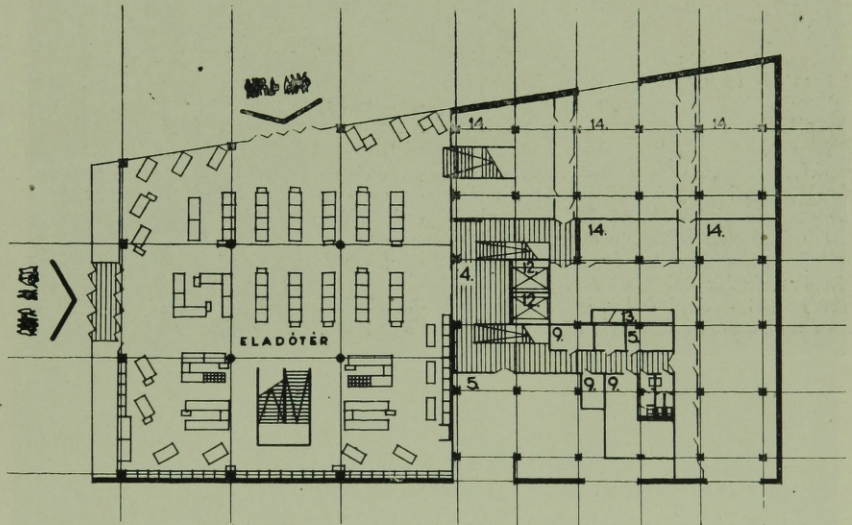
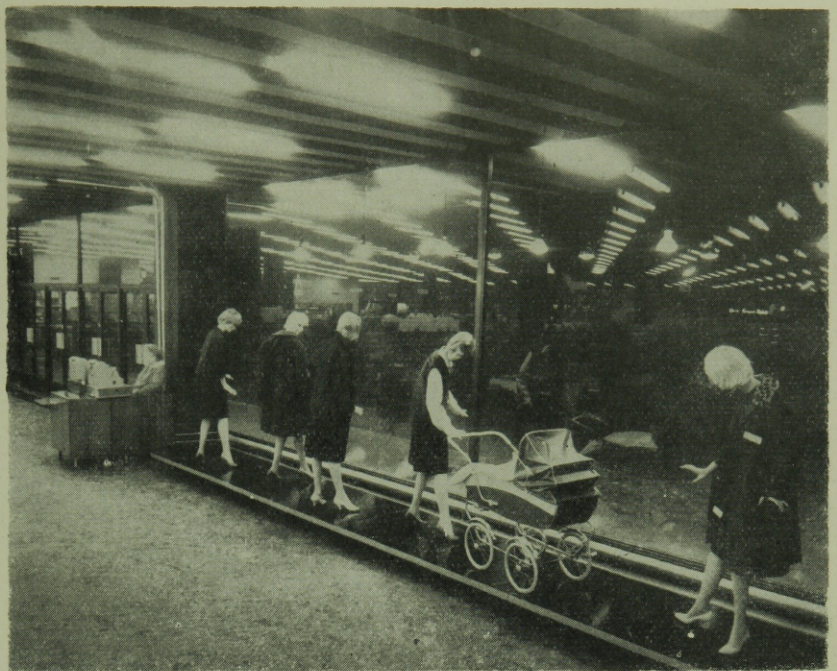
Az épület külső zárt tömegkialakítását a fent vázolt belső funkció

determinálja. Felületi kiképzése is erre épül. Mindössze kétféle anyaggal megoldott felületeket terveztünk: a raktártömbön klinkertégla burkolatot, az eladótéri tömbön pedig az épülő áruházaknak immár karakterévé vált ezüstszerű „Luxaflex” alumínium burkolatot.

A földszinti kirakatok belga tükörüvegből készültek. A Főtér felől betekintő kirakat a külső és belső tér szerves kapcsolatát szolgálja, a későbbi sétálóutca (jelenlegi Fő út) felől zárt hátfalas kirakatsor készült, amely magában foglalja a fűtött szélfogót is.

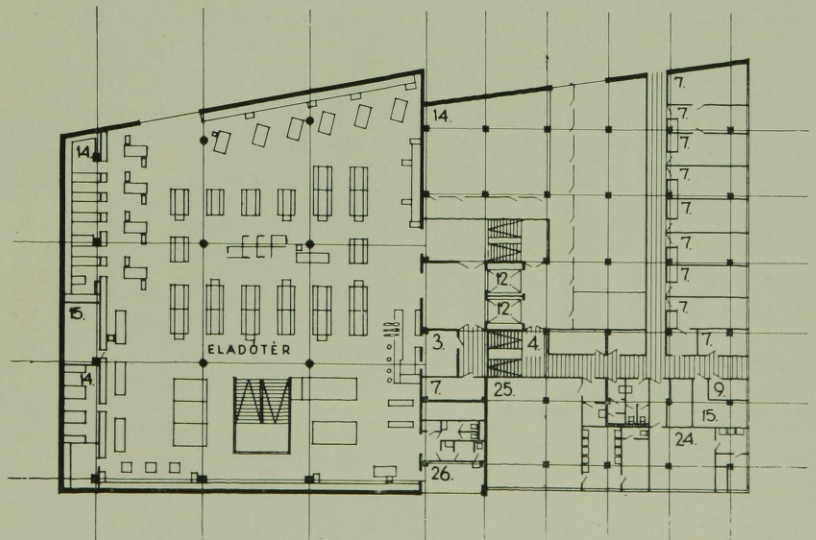
A napvédelmet részben az emeleti eladótér 3 m-es konzolos kiülése, részben vékony acélfa kombinációjú és ugyancsak Luxaflexszel burkolt előtető szolgálja.

A létesítmény kivitelezési minősége az egyes szakipari munkák, valamint a portál vonatkozásában meglehetősen gyenge. Ezek a sajnálatos hibák felnagyítva jelentkeznek olyan épületnél, ahol (belga) tükörüveg, milliméter pontosságú szerelt alumínium burkolat, illetve termék került betervezésre.

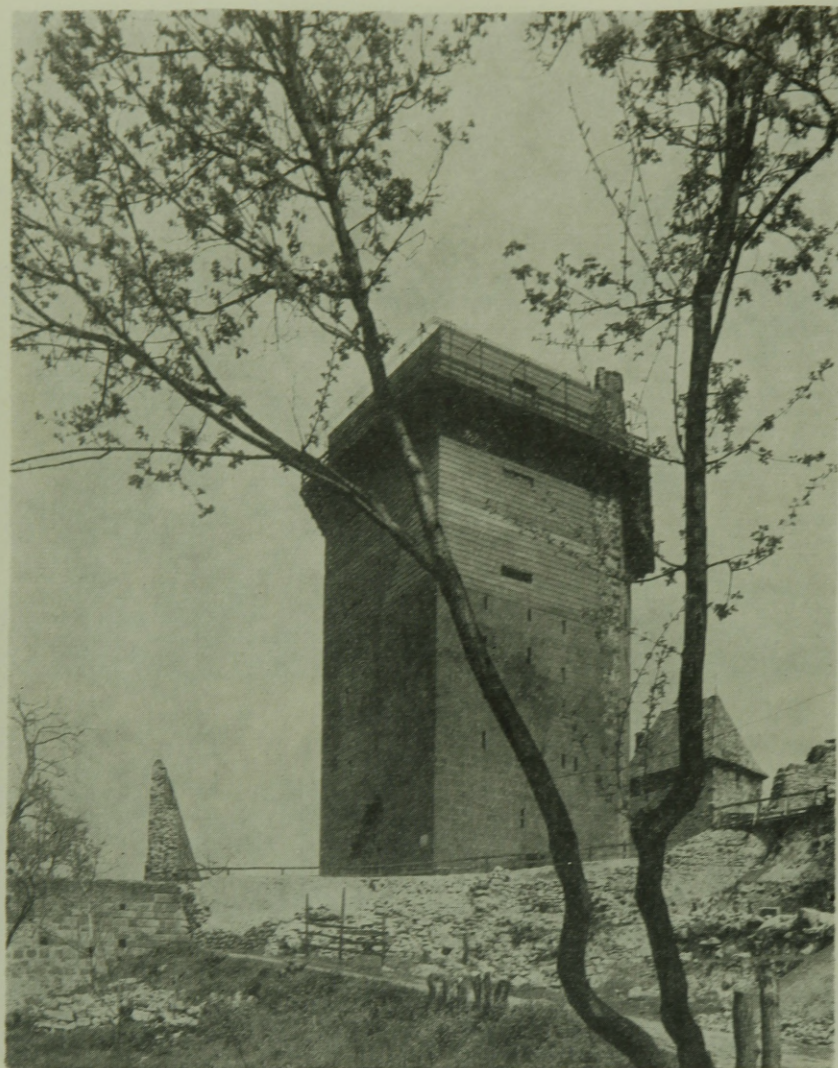
Veszprémi Áruház földszinti alaprajza

4. Közlekedő, 5. Szellőzőgépház, 9. Akkumulátor, 12. Lift, 13. Csúszda, 14. Raktár

Veszprémi Áruház emeleti alaprajza

3. Büfé, 4. Közlekedő, 9. Akkumulátor, 12. Lift, 14. Raktár 15. Telefonközpont, 24. Férfiöltöző, 25. Női öltöző, 26. Igazító szabóság

A visegrádi lakótorony helyreállítása

Tervező: Sedlmayr János

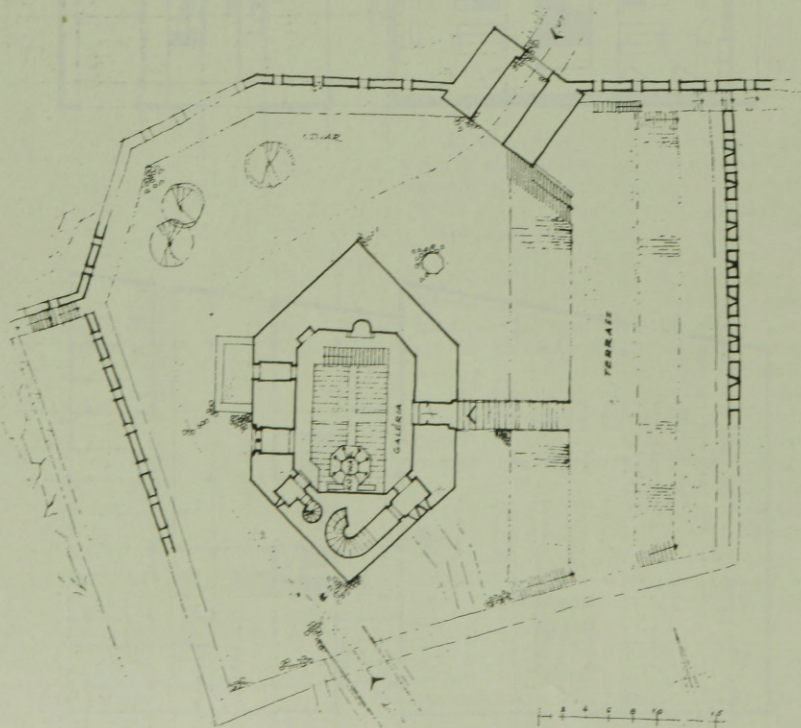
Szakembereket és a nagyközönséget is közel száz éve foglalkoztatja a Duna-kanyar szépségével összenőtt visegrádi műemlékek, főként az ún. Salamon-torony sorsa és helyreállításának módja. E műemlékvédelmi munka jelentőségét még növeli, hogy egy közel száz éve aktuális feladatot kell megoldanunk, továbbá az is, hogy a visegrádi műemlékeket megtekintő évenkénti mintegy 500 ezer ember közül sokan e helyreállítást megtekintve értesülnek a gyakorlati műemlékvédelem mai irányvonaláról.

A XIII. század közepén épült hat-szögletű királyi lakótornyot, amely az Esztergom—Buda átmenő út ellenőrzését is jól szolgálta, első ízben már a középkorban átalakították. A XVI. század közepén lerombolt épület helyreállítását 1871-ben kezdték meg Henszlmann Imre vezetésével, majd Schulek Frigyes tervei szerint. A stilszerű restaurálás munkái azonban 8 év múlva, 1878-ban abbamaradtak. A helyreállítás folytatása, illetve befejezése e század 20-as éveinek végén ismét felmerült, amely azonban Schulek János tervei szerint csak ideiglenes jelleggel készült el. A faszerkezetű belső és gyilokjáró, valamint a fával burkolt déli oldal 1950 nyarán tűzvészben szinte teljesen elpusztult. E tragikus, újabb pusztulás óta a torony végleges helyreállítása ismét napirendre került.

A mostani tervezés előtt a helyreállítási program már adott volt. A torony alsó két egykori helyiségében a Mátyás-palotából származó közel 6 méter magas Anjou-kutat kellett elhelyezni, amelyet Szakál Ernő szobrászrestaurátor rekonstruált. A felette levő három terembe műemléki vonatkozású kiállítások kerülnek, míg a felső terasz kizárólag a kilátást és a pihenést szolgálja.

A torony eredeti középkori részei és a restaurálásokból származó újabkori kiegészítések műemléki értékelése ugyancsak megtörtént. Ezeket figyelembe véve lerögzítettük a legfontosabb helyreállítási szempontokat:

1. minden eredeti középkori maradvány sértetlenül, sőt kiemelt jelleggel legyen bemutatva;
2. a többféle szempontú restaurálási munkák értékelésében, elbontásában, illetve megtartásában a részletek hitelessége legyen a döntő (teljes elbontásuk márcsak gazdasági szempontból sem lehetséges);
3. az eredeti maradványok megőrzését és méltó bemutatását előnyben kell részesíteni az új rendeltetés követelményeivel szemben, ha a két kívánság ütközne. A restaurált torony tömeg-kiegészítése, valamint a szükséges pótlás világosan elkülöníthető formában, illetve anyaggal készüljön úgy, hogy az eredeti részek hatását az új ne rontsa;
5. az új rendeltetéssel együttjáró, feltétlenül szükséges részletek kor-

A lakótorony földszinti alaprajza és környéke

szerű, de egyszerű formában készüljenek.

Tervezési szempontból a déli kitörés pótlásának problémája volt a legnehezebb. Segítséget nyújtottak azonban a korábbi tervek, illetve azok bírálata. Szanyi József 1958-ban többféle tervvariánst dolgozott ki (I. Műemlékvédelem 1959. évf. 1. számában), főként könnyű térlehatároló szerkezettel: üvegfallal, vasbeton lamellákkal, lépcsőházat határoló üveggyűrűvel. E megoldásokkal szemben mi végül is tömör falas, de korszerű felületi megjelenést biztosító betonból valósítottuk meg a kiegészítést, amely a torony súlyosabb formáihoz jobban alkalmazkodik, könnyebben kivitelezhető és fenntartása is egyszerűbb. Üveg és acél helyett inkább a tömör fal megoldásában, a nyílások elhelyezésében és arányában kívántunk korszerű hatást elérni. A felületben levő vízszintes osztásokat a csúnya munkahézagok elkerülése végett, valamint a kőkváderes felülethez való kedvezőbb idomulás miatt iktattuk be.

A schuleki csigalépcső folytatása — különösképpen a belső födémek megépítése után — egyértelműen adódott. Lényegesen különbözik azonban itt is az új a régitől, miután a kiegészítésben a csigalépcső nem zárt kőfalazatú hengerben, hanem „szabadon” folytatódik. Az orsót vasbetonból építettük tovább, amelyből az előregyártott lépcsőfokok konzolosan nyúlnak ki. Az új lépcsőszakasz folyamatosan halad az egykori gyilokjáró, illetve az új körüljáró szintjéig.

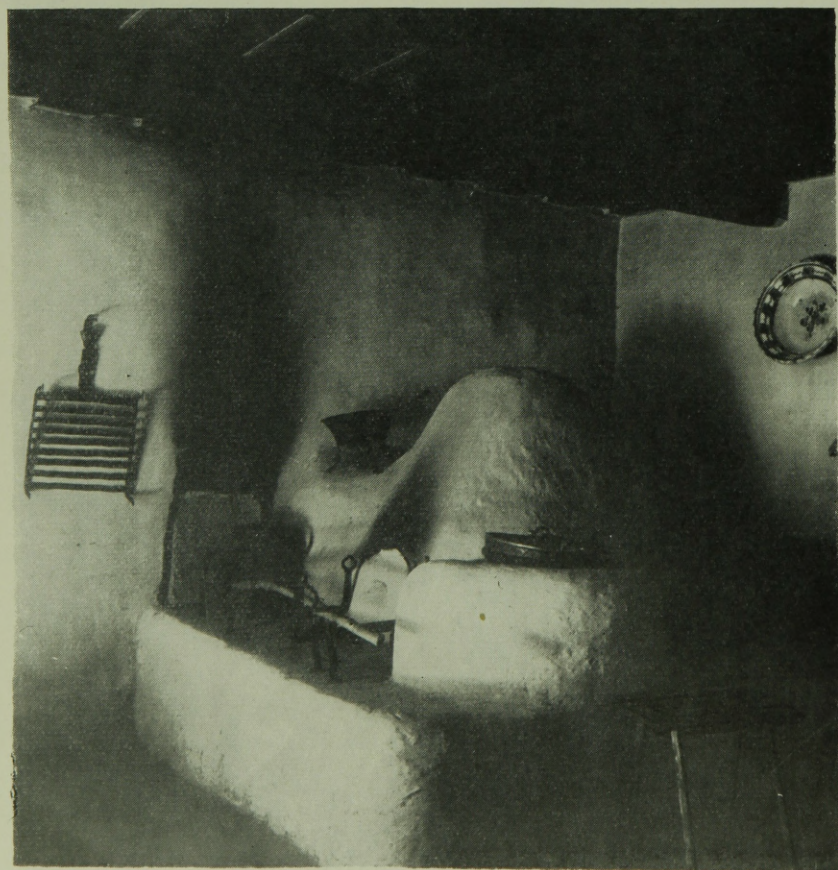
A látogatók a kilátást a gyönyörű tájat nemcsak a legfelső teraszról, hanem a gyilokjáró magasságában megépített vasbeton lemezes körüljáróról is élvezhetik. Schulek János elpusztult súlyos „gyilokjárója” helyett azonban könnyű és áttört körüljárót terveztünk, amely az új funkcióra és nem egy védőfolyosó formájára utal.

Műemléki szempontból egyik legérdekesebb kérdés a IV. emeleti rekonstruálható boltozat jelzése. Az első nehézséget itt a boltozatrendszer elméleti rekonstrukciója, egykori formájának meghatározása jelentette, amelyet azonban a boltozatindítások pontos felmérése, valamint zárókövek figyelembevételével sikerült egyértelműen megszerkeszteni. A kiserkesztett boltozatfelületek jelzését pedig az új vasbeton födémről akasztott vashálóból terveztük, a bordák és a bizonytalan kiképzésű támaszrendszer, illetve válaszfalak helyreállítása nélkül.

A helyreállítás azonban csak akkor lesz teljes, ha a torony környékén a régészeti feltárás befejeződik, majd a kutatás alapján a terület rendezhetjük.

A torony alsó két szintje, benne a Palotából származó újból összeállított Anjou-kútház

Helyreállított parasztházak Tihanyban

A védendő településrészt meghatározta: Cseh István; Gerő László, Tóth Kálmán
A rekonstrukciós tervet — a Néprajzi Múzeum megbízásából — készítette: Dr. Tóth Kálmán
A helyreállítást művezette: Cseh István
A tejjáró és a Varga J.-féle ház helyreállítási tervét készítette: Schneller Vilmos, Cseh István, Mendele Ferenc, N. Waygand Mária
Kerttervező: Őrsi Károly
Gépészttervező: Helfrich István
A helyreállítást művezette: Cseh István
A BIB kezdeményezésére helyreállított épület tervét készítette: Dr. Tóth Kálmán
Kivitelező: AZ OMF SZÉKESFEHÉRVÁRI ÉPÍTÉSVEZETŐSÉGE
Főépítésvezető: Marosi László
Építésvezető: Szántó István és Mezősi József

A védelemre javasolt települések között Tihany kezdettől fogva szerepelt és — Dr. Tóth Kálmán kezdeményezésére — már a műemléki településrész kijelölése előtt is kísérlet történt a régi településszerkezet megőrzésére, az új épületeknek a faluképbe történő beillesztésére (mozi, Rege-cukrászda, orvosi rendelő, párt-ház, rendőrpihenő stb.). Ehhez a kezdeményezéshez új és nagyobb lehetőséget biztosított az, hogy a harmadik öt éves tervben a műemlékvédelem öt kiemelt területre, köztük a *balatoni régióra* koncentrálja rendelkezésre álló eszközeinek legnagyobb részét. 1965-ben a falu műemléki területének kijelölése, ezt követően pedig (Éri István javaslatára) a Tihanyi Szabadtéri Tájmuzeum szerve-

zése is megtörtént. A fenti előzmények lehetővé tették, hogy az érdekelt tanácsok támogatásával a népi műemlékek helyreállítását itt is megkezdhessük. 1965—66-ban négy parasztházat állítottunk helyre Tihanyban. Ebből három a Tájmuzeumhoz tartozik, a negyedikben (Kossuth u. 13. sz.) tejjvót alakítottunk ki.

A tejjvónál alapfeltétel volt, hogy az új funkció az épület külső képét egyáltalán ne, alaprajzát pedig a legkisebb mértékben változtassa csak meg. Ezért a tornácról nyíló pitvart előtérnek, az innen jobbra nyíló szobát büfének, a balról nyíló volt kamrát konyhának használjuk. A kamrából újonnan nyitott ajtó vezet a volt istállóba, és átadóablak a szabad kémény alatti konyharészbe. Az előbbiben a raktárt helyeztük el, az utóbbi a kiszolgáló rész. A nyitott fedélszékes szín istálló felőli részéből választottuk le a WC-csoportot, és a helyiség nagyobb részét elől nyitott, nyári fogyasztótérnek alakítottuk ki. Az épületben elhelyezett tejjvó — az új ajtó és ablak, a WC-csoport és a földpadló helyett tervezett mettlachi burkolaton kívül — a parasztházon semmit nem változtatott, ugyanakkor az épület teljes felújításán túlmenően a tornác első felében utólagosan készült kis kamra elbontásával az eredeti négytengelyes, árka-dos udvari homlokzat visszaállítása is megtörténhetett.

A tájmuzeummal kapcsolatosan helyreállított három épület teljesen más és egymástól is eltérő tervezési feladatot jelentett. A Batthyány u. 34. sz. alatti „Halászcéh-ház” romosan megmaradt épületénél rekonstrukciós feladatot is meg kellett oldani, a 40. számú „Varga Jolán-féle” háznál pedig lényegében egy felújítás volt csak a feladatunk. (A tájmuzeumhoz tartozik még a Batthyány u. 36—38. sz. zsellérház. Ennek helyreállítása a közeljövő feladata lenne.) A Halászcéh-ház szoba-füstöskonyha-szín alaprajzú épületnél már csak a felmenő falak álltak. A tetőszerkezetet és a tetőfedést (fénykép alapján a tetőidomot is), a földemekeket, a nyílászáró szerkezeteket, a füstöskonyha falazott kemencéjét rekonstruálni kellett. Újonnan készült a kerítés és a kapu is.

A tihanyi parasztházak közül a legismertebb a most felújított Batthyány u. 40. számú ház, hiszen a századforduló óta a balatonvidék népi építészetével foglalkozó leírások legtöbbje még fényképét vagy rajzát is közli. Itt a falukutatás a ház építésének, illetve átépítésének három periódusát, valamint a gazdasági épületrész későbbi hozzáépítését állapította meg. A helyreállítás a XIX. sz. közepére kialakult épület felújítására szorítkozott, és ettől eltérő feladatot csak a konyhából nyíló

beomlott pince visszaállítása, valamint az istálló hiányzó pórfödémének és ajtajának pótlása jelentett. Újonnan készült a Piski-sétány felőli támfalas kökerítés (bástya) is. A két oszloppal alátámasztott, íves tornácraól megközelíthető lakórészben (szoba-konyha-udvari kis szoba) és a pince-kocsiállás-istálló-ól alaprajzú gazdasági épületrészben rendezett állandó jellegű néprajzi kiállítás a tihanyi gazdaházak XIX. század közepén használt bútorait, eszközeit, gazdasági felszereléseit mutatja be eredeti darabokkal. A berendezést — a Megyei Múzeum megbízásából — dr. Erdélyi Zoltán válogatta össze. (Ő rendezte a Halászcéh-ház kiállítását is, így a tervezett zsellérházzal kiegészülve a falu három jellemző háztípusát — gazdaház, halászház, zsellérház — sikerül majd teljes egységben bemutatni.)

A HISZÖV által helyreállított negyedik tihanyi ház (Batthyány u. 46.) nem műemlék. Egy régi parasztház belső átalakításával és egy hozzáépített helyiséggel itt egy *kerami-kus műhelyt* alakítottak ki. A tájmuzeum mellett áll, és a BIB házzal együtt funkcionálisan a tájmuzeumhoz tartozó épületnek a helyreállítását azért tartjuk jelentősnek, mert jó példája egy védett település zárt és egységes megővése érdekében tett eredményes és követendő megoldásnak.

Mendele Ferenc

A Központ hírei

Az *Egyesület Elnöksége* november 8-án kibővített ülést tartott. Ezen *dr. Trautmann Rezső* építésügyi miniszter akadályoztatása miatt nevében és helyette *dr. Sebestyén Gyula* építésügyi miniszterhelyettes tájékoztatta az Elnökséget a harmadik ötéves terv építő- és építőanyagipart érintő irányelveiről és célkitűzéseiről, különös tekintettel az építés iparosítására. Kifejtette, hogy az ötéves terv célkitűzéseinek eléréséhez az építőipart nagymértékben szerelő jellegűvé kell átalakítani, amihez az építőiparban jelentős műszaki fejlesztést kell végrehajtani. A célkitűzések teljesítéséhez felhívta a figyelmet a társadalmi segítőmunka szükségességére. A tájékoztatót élénk vita követte. Az Elnökség a tájékoztatóban foglaltakat és a vita során kialakult szempontokat az Egyesület 1967. évi munkatervének kialakításánál figyelembe veszi.

*

Az 1966. évi *ÉKME Diploma-díj pályázatán* díjazott pályamunkák nyerteseinek a díjakat és emléklapokat az egyesület és a Magyar Építőművész Szövetség elnökei október 14-én nyújtották át a szövetség székházában. A pályázat nyertesei a következők:

- Építési és mérnöki karon
- I. díj *Heinrich Ferenc*
 - II. díj *Ósi Attila, Schwarzenberger Ádám, Kovács Béla*
 - III. díj *Janitsáry Iván*
- Dicséretben részesült: *Szabó Ilona, Zoltai István, Hidasi Lajos*
- Épületgépészeti szakon
- I. díj *Mester János*
 - II. díj *Móczár Gábor*
 - III. díj *Tegzes Margit*
- Jutalomban részesült: *Kolosné Littay Sára.*

Az eredményhirdetéssel egy időben a nyertes pályaművek kiállításra október 18-án előadást tartott Városrendezési terv általános koncepciójának kialakítására október 19-ig volt nyitva.

*

Ole Thomassen (Dánia) a Városrendezési Szakosztály meghívására október 18-án előadást tartott Városrendezési terv általános koncepciójának kialakítására Koppenhága példáján címmel.

*

Sven Erik Svensson és *Sture Bohlin* (Svédország) október 27-én az Egyesület vendégeként előadást tartottak a csúszószaluzatos építési módról és az azt kiszolgáló gépekről. Az előadást filmvetítés követte.

A *Propaganda Bizottság* közösen az *ÉTK-Filmszolgálat*tal és az *Építők Szakszervezetével* november 8-án szakmai filmeket mutatott be. Vetítették a 8. sz. Építőipari Hiradót, a Városépítés ma, Dunaújváros panelos lakásépítés, Hengerelt panelgyártási mód a Szovjetunióban (szovjet) és A város új repülőtere London új repülőtereiről (angol) című filmeket.

*

A területi csoportok hírei

A *Nyíregyházi Csoport* részt vett az október 25. és november 4. között tartott Szabolcs-Szatmár megyei Műszaki Napok megrendezésében. Ennek keretében november 2-án *Marcsinák Antal* előadást tartott a korszerű állattartás építési problémáiról.

November 4-én a csoport rendezésében *Gazs László* tartott előadást a feszültségoptikáról és gyakorlati alkalmazásáról.

*

A *Soproni Csoport* október 20-án előadást rendezett. Ezen *dr. Németh Károly* a műanyagokról és építészeti felhasználásmódjukról számolt be.

A Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat készítményei:

Ipari testvédő és testtisztító porok

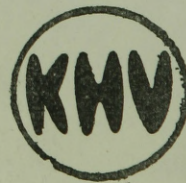
Ipari lemosószerek

Takarító vegyi cikkek, lemosószerek

Padlóápolószerek, beeresztők

Műanyagpadló-ápoló szerek

Üveg- és kerámia-tisztítók

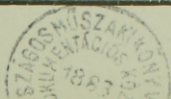
Felvilágosítás és tanácsadás:

Kozmetikai és Háztartásvegyipari Vállalat

Kutatási Osztály: Mann György

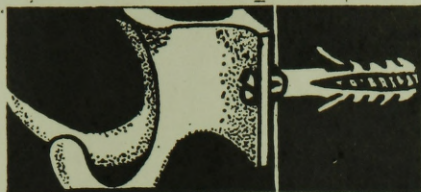
Budapest XI., Bocskai út 90

Telefon: 259-430

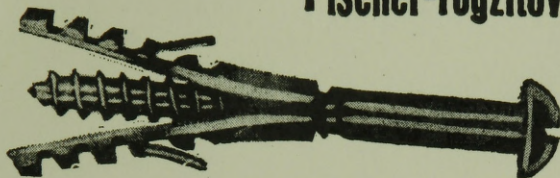

Rögzítés tipli
nélkül

Legjobb
mindjárt

Fischer-rögzítővel

Importálja: Translektro, Budapest

Utólvány
Érdeklődöm továbbá rögzítési
megoldások iránt.
Kérem, küldje meg részemre
költségmentesen kimerítő
Fischer-kézikönyvet.

Feladó

Fischer-Werke 7241
Tumlingen

11.—19. március 1967

xiv.bauma

Nemzetközi
építőgépipari
vásár
München

Építőgépek világkereskedelmi központja

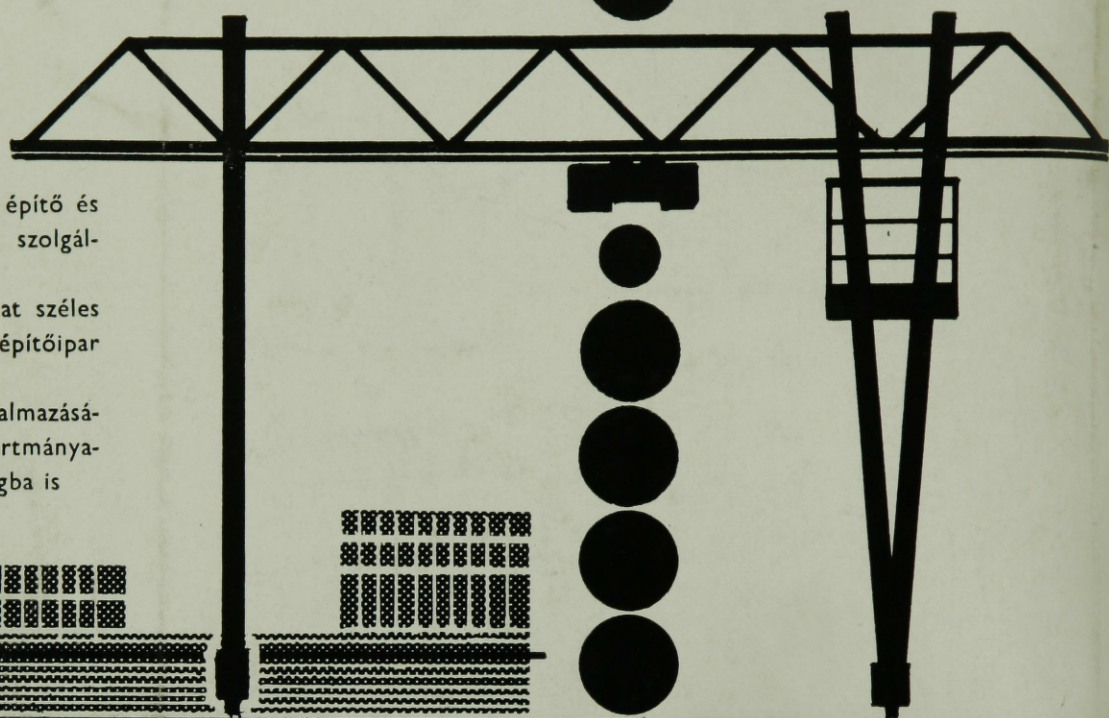
Felvilágosítással szolgál: BAUMA • 8 München 25 • Németország

ÉPÍTŐIPARI GÉPEK ÉPÍTŐIPARI GYÁRBERENDEZÉSEK

Vállalatunk gyártmányai az építő és építőanyagipar-gépesítést szolgálják.

Gépeinket és szolgálatainkat széles körben igénybeveszik az építőipar területén.

A korszerű technológia alkalmazásával és kivitelben készült gyártmányainkat számos külföldi országba is exportáljuk.

Főbb gyártmányaink:

- Különféle vibrátorok,
- beton-, habarcskeverők,
- betonvasvágók és hajlítók,
- különféle űrtartalmú silók,
- cementmérő és adagoló berendezések,
- sinkuli,
- panelszállító berendezések,
- betonkonténerek,
- építőipari daruk,
- építőipari gyorsfelvonók,
- géplapátok,
- mobil gőzfejlesztők,
- vasbetonaljgyári berendezések,
- betongyárok, stb.

Export szállításaink:

● Bulgária,	● Kuba,
● Csehszlovákia,	● Lengyelország,
● India,	● Románia,
● Irak,	● Szíria,
● Jugoszlávia,	● Szovjetunió,
● Kína,	● Vietnam, stb.

Gyártmányainkkal, valamint azokhoz kapcsolódó építésgépesítési kérdések megoldásában megrendelőink részére tájékoztató szolgálattunk és szakembereink minden időben rendelkezésre állnak.

ÉM Építőgépjavitó és Gépgyártó Vállalat

Budapest, XI., Galvani út 44 • Telefon: 258—802 268—654, • Telex: 966